

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM
DALI TÜRK HALK EDEBİYAT BİLİM DALI

SAFRANBOLU MASALLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN

Hazırlayan: Satiye DAĞI

KONYA - 2008

ÖZET

SAFRANBOLU MASALLARI

Satiye Dağı

Masallar, canlı kültür hazinelerimizdir. Bu yönüyle masalların mutlaka unutulmadan, çağın bilim, iletişim ve teknolojisi içerisinde kaybolup gitmeden derlenip korunma altına alınmaları gerekmektedir. Derlendiği bölgenin dili, corafyası, sosyo-ekonomik durumu, kültürü gibi birçok yönü hakkında değerlendirme imkânı tanıyan masalların yazıya geçirilip bundan yıllar sonra da bilimsel çalışmalara ışık tutacağına inanıyoruz. Çalışmamız giriş dışında dört bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır.

Giriş'te masalın tanımı, toplum hayatındaki yeri ve sınıflandırılması üzerinde durulmuştur.

Birinci Bölüm'de Safranbolu tarihî ve coğrafi özellikleri ile tanıtılmıştır.

İkinci Bölüm' de derleme için bölgeye gitmeden önce yapılan hazırlıklar ve derleme sırasında karşılaşılan zorluklar belirtilmiş, kaynak şahışlar hakkında bilgi verilmiştir.

nc Bölüm'de Safranbolu'dan derlenen 32 masalın TTV ve AaTh tip kataloğundaki numaraları ile teze alınan her masalın motif sırası verilmiştir.

Sonuç Bölümü'nde, yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir.

Dördüncü Bölüm'de Saranbolu'dan derlenen masal metinlerine yer verilmiştir. Masallar yazıya geçirilirken kaynak şahışların cümle yapısı korunmuş olup metnin konuşma bölümleri italik olarak, anlatım bölümleri normal karakterde yazılmıştır.

ABSTRACT

SAFRANBOLU STORIES

Satiye Dağı

Stories are our living culture treasures. Certainly we must protect this culture. Because we learn from stories, about geographical, social-economical activities and culture of the area, they borns.

in this study we collected thirty two Safranbolu Story. Our research consist of four parts, out of priface and introduction.

in introduction, we discussed definition and position of the stories in social life. Then we provided information about historical development of Safranbolu Stories.

in the first part, we introduced history and geographical characteristics of Safranbolu.

in the second part, we discussed preparations, difficulties of collecting stories, our experience and information about persons who are orijin of the stories.

in the third part, we provided ; the stories have a number of TTV and AaTh's type catalog and every story have a theme order.

in the last part, the studies were examined.

Forth part consist of the stories text which were collected from Safranbolu with orijinal expressions of persons.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
ÖN SÖZ.....	vii
GİRİŞ.....	1
I. MASAL NEDİR?	1
II. MASALLARIN KAYNAĞI.....	3
A. Tarih Öncesi Görüş/Mitoloji Okulu.....	4
B. Tarihî Görüş/Hindoloji Okulu	5
C. Etnografik Görüş/Antropoloji Okulu	5
III. MASALIN İNSAN KÜLTÜRÜ AÇISINDAN ÖNEMİ.....	6
IV. MASALLARIN SINIFLANDIRILMASI	8
BİRİNCİ BÖLÜM.....	11
SAFRANBOLU'NUN TARİHİ VE COĞRAFİ KONUMU.....	11
İKİNCİ BÖLÜM	14
SAFRANBOLU MASALLARININ DERLEME ŞEKLİ.....	14
1. ARAŞTIRMAYA ÇIKMADAN ÖNCE YAPILAN HAZIRLIKLAR.....	14
A. Telefon Görüşmeleri ve İncelenen Kitaplar.....	14
B. Masalların Teyple Tespiti.....	15
C. Derleme Sırasında Karşılaşılan Bazı Zorluklar	16
D. Kaynak Şahıslar Hakkında Bilgiler	17
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	21
SAFRANBOLU MASALLARININ TASNİFİ	21
1. TASNİF	21
2. MASALLARIN TİP NUMARALARI VE ÖZETİ	22
1.	Tilk

2. Bok Böceği.....	22
3. Padişahın Kızı	23
4. Yamru Yumak	25
5. şehzadenin Düğünü.....	25
6. Hiç	26
7. Babasına Yemek Götüren Keloğlan	27
8. Sebilci Güzeli.....	27
9. Fesleğenci Gızı	29
10. Padişah ve Küçük Kızı.....	30
11. Ödek Oğlan	31
12. Çoban ve Ağa	32
13. Keloğlan Masalı.....	33
14. Pir Dede.....	35
15. Peri Sarayı	36
16. Dilenci.....	37
17. Fatmacuk	38
18. Keloğlan ile Köse	39
19. Keloğlan'ın Gısmeti.....	41
20. İnsan Soyu, Kedi Soyu, Köpek Soyu	42
21. Hızırınan Çifci.....	43
22. Koca Sevgisi	44
23. Karışma Allah'ın İşine	45
24. Eşek İnadı	45
25. Yemin	46
26. Üç Ayaklı Kuş.....	47
27. Evde Kalan Kızlar	48
28. Bir Günlük Hanımlık	48

29. Alametdir Alamet	49
30. Ağanın obanı.....	50
31. Kocakarının Oyunu.....	50
32. Safranbolulu İle Kayserili.....	51
SONUÇ.....	53
DÖRDÜCÜ BÖLÜM.....	54
SAFRANBOLU MASALLARINDAN ÖRNEKLER.....	54
1. Tilki.....	54
2. Bok Böceği.....	55
3. Padişahın Kızı.....	57
4. Yamru Yumak	61
5. Şehzadenin Düğünü	62
6. Hiç.....	63
7. Babasına Yemek Götüren Keloğlan.....	65
8. Sebilci Güzeli	67
9. Fesleğenci Gızı	75
10. Padişah ve Küçük Kızı	78
11. Ödek Oğlan.....	82
12. oban ve Ağa	85
13. Keloğlan Masalı	87
14. Pir Dede.....	95
15. Peri Sarayı	96
16. Dilenci	98
17. Fatmacuk	100
18. Keloğlan ile Köse.....	101
19. Keloğlan'ın Gısmeti	108
20. İnsan Soyu, Kedi Soyu, Köpek Soyu.....	110

21. Hızırınan Çifci	114
22. Koca Sevgisi	117
23. Karışma Allahın İşine	118
24. Eşek İnadı	119
25. Yemin	121
26. Üç Ayaklı Kuş	122
27. Evde Kalan Kızlar	124
28. Bir Günlük Hanımlık	125
29. Alametdir Alamet	127
30. Ağanın Çobanı	128
31. Koca Karının Oyunu	129
32. Safranbolulu İle Kayserili	130
BİBLİYOGRAFYA	133

ÖN SÖZ

Masallar anlatmaya dayalı metin türlerinden olup çeşitli yönleri ile destan, halk hikâyesi, efsane ve fıkralardan ayrılır. “*Evvel zaman içinde*”, “*Bir varmış bir yokmuş*” gibi belirsiz zaman unsurları ile başlamakla beraber kahramanları devler, olağanüstü güçlere sahip insanlar ve hayvanlar olabilir. Masallar genellikle nesir şeklinde anlatılan metinlerden olmakla birlikte tamamı ya da bir kısmı nazım olan masallarla da karşılaşmaktayız.

Diğer anlatmaya dayalı türlerden olan destan ise manzum olması, kahramanlarının gerçek hayattan alınması ve millî olması yönüyle masaldan ayrılır. Masallar milletlerarasıdır; ülkemizde anlatılan masalların benzerlerini başka ülkelerde de kolaylıkla bulabilmekteyiz.

Anlatmaya dayalı türlerden üçüncüsü halk hikâyeleridir. Bu türü diğerlerinden ayıran en belirgin özellik ise nazım- nesir karışık olmasıdır. Halk hikâyeleri büyük ölçüde millîdir, konusu aşk ve kahramanlıktır.

Efsaneler ise bu bölümün dördüncü basamağını teşkil etmekte olup dinî, inandırıcı nitelikte ve kısa olması, nesir şeklinde anlatılması yönüyle diğer anlatım türlerinden ayrılır.

Fıkralar, gerçek hayatın ön planda olduğu, kısa ve nesir şeklinde olan anlatım türü olarak tanımlanabilir.

Yukarıda özelliklerini belirttiğimiz masal, destan, halk hikâyesi, efsane ve fıkralar birbiri ile sürekli alışveriş içerisinde. Bu sebeple bu türleri birbirinden ayırmak her zaman çok kolay olmayabilir.

Masallar, canlı kültür hazinelerimizdir. Bu yönüyle masalların mutlaka unutulmadan, çağın bilim, iletişim ve teknolojisi içerisinde kaybolup gitmeden derlenip korunma altına alınmaları gerekmektedir. Derlendiği bölgenin dili, corafyası, sosyo-ekonomik durumu, kültürü gibi birçok yönü hakkında değerlendirme imkânı tanıyan masalların yazıya geçirilip bundan yıllar sonra da bilimsel çalışmalara ışık tutacağına inanıyoruz.

Masalların önemli görevlerinden biri de çocuk eğitimindeki rolüdür. Özellikle okulöncesi ve ilköğretim çağı çocuklarının masal dinlemeyi ve okumayı sevdiğini görmekteyiz. Bu sebeple masalın çocukların eğitim ve öğretiminde kullanılabilecek önemli bir araç olduğu tüm eğitim birimlerince kabul edilmektedir. Bununla birlikte yetişkinlerin de masallardan, gerek hoşça vakit geçirmek, gerekse sosyal hayatı düzene koyma yolunda ders almak ve ders vermek yoluyla faydalandığını görmekteyiz. Masalın bu görevlerini göz önüne alarak ve severek başladığımız bu çalışmamızda Safranbolu ve civarındaki köylerden (Hacılarobası, Kirkille, Bulak, Aşağıkızılören, Sarıyan) derlenen 32 masala yer verilmiştir.

Tezimize aldığımız 32 masalın tamamı teyp bandına kaydedilmiş olup, masallar yazıya geçirilirken kaynak şahısın cümle yapısı korunmuştur. Ancak kaynak şahısın zaman zaman aynı kelimeyi farklı şekillerde söylediği görülmektedir: Kız, giz; kuş, guş; kadın, gadın vb. olduğu gibi. Bu durum da anlatıcının başlangıçta dilini karşısındakinin diline uydurmaya çalışmasından, fakat masal anlatmaya başladıktan sonra bunu unutup günlük konuşma dilini tercih etmesinden kaynaklanmaktadır.

Çalışmamız giriş dışında dört bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır.

Giriş'te masalın tanımı, toplum hayatındaki yeri ve sınıflandırılması üzerinde durulmuştur.

Birinci Bölüm'de Safranbolu tarihî ve coğrafi özellikleri ile tanıtılmıştır.

İkinci Bölüm' de derleme için bölgeye gitmeden önce yapılan hazırlıklar ve derleme sırasında karşılaşılan zorluklar belirtilmiş, kaynak şahıslar hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü Bölüm'de Safranbolu'dan derlenen 32 masalın TTV ve AaTh tip kataloğundaki numaraları ile teze alınan her masalın motif sırası verilmiştir.

Sonuç Bölümü'nde, yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir.

Dördüncü Bölüm'de Safranbolu'dan derlenen masal metinlerine yer verilmiştir. Masallar yazıya geçirilirken kaynak şahısların cümle yapısı korunmuş olup metnin konuşma bölümleri italik olarak, anlatım bölümleri normal karakterde yazılmıştır.

Yüksek lisans derslerine başladığımdan beri her türlü desteğini benden esirgemeyen danışman hocam Sayın Prof. Dr. Ali Berat Alptekin'e, lisansta ve yüksek lisansta öğrencisi olma bahtiyarlığına eriştiğimiz Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'na, yorulduğumuz zamanlarda tavsiyeleri ile bize güç veren hocamız Doç. Dr. Zekeriya Karadavut'a çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Satiye Dağı
Konya, 2008

GİRİŞ

I. MASAL NEDİR?

Türk dünyasında masal karşılığı olarak aşağı yukarı üç kavram kullanılır. Bunlar Türkiye ve Balkanlarda “*mesel*”, “*masal*”, “*hekât*”, “*hikâye*”; Kuzey ve Güney Azerbaycan ile Kafkasların büyük bir kısmında “*nağıl*”; Hazar Denizi’nin doğusundaki Türk ülkelerinde (Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Kazakistan, Doğu Türkistan) ise “*ertek*”, “*erteği*”dir (Alptekin 2003: 13).

Çalışmamıza çeşitli araştırmacılar tarafından yapılan “*masal*” tariflerine yer vererek başlamanın uygun olacağını düşünüyoruz. Bu doğrultuda lügatlerdeki tariflerden başlayarak masalı tanımlayalım.

Ahmet Vefik Paşa *Lehçe-i Osmânîde*, “*masal*” maddesinde şu açıklamayı yapmıştır: “*Mesel, hâlâ hikâye, dâsûtân, menkabe mânâsına fıkra ve kaziyeden gayri*” (Sakaoğlu 2002: 1).

Muallim Naci lüğatinde “*masal*’a değil de “*mesel*’e yer verir. *Lügat-i Naci* “*Dâsûtân kıssa-i meşhûre “masal” bundan muharrefdir.*” şeklinde tanımlar.

Şemseddin Sami *Kamûs-ı Türki’de* “*Mesel*” maddesinde şu tarifi yapmaktadır: “*Adâb ve ahlâk ve nasâyihе müteallik küçük hikâye (Masal bundan galattır).*”

Günümüzdeki tanımlar daha açıklayıcıdır. Ferit Devellioğlu, masal için “*Terbiye ve ahlâka faydalı, yararlı olan hikâye*” tanımını yapmaktadır (Devellioğlu 1962: 747).

Türk Dil Kurumunun sözlüğünde bu ismin Arapça kökenli olduğu belirtildikten sonra çeşitli tanımlar yapılmıştır. “ *1.Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağza kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların ve tanrıların başından geçen olağan dışı olayları anlatan hikâye*” (Türkçe Sözlük 2005: 1349).

Halk edebiyatı uzmanlarının ortaya koydukları tanımlar ise elbette daha çok bilime ışık tutacak niteliktedir.

Bilge Seyidoğlu masal maddesinde terimi şöyle tanımlamaktadır: *“Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağan üstü olayların bulunduğu, bir varmış bir yokmuş gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda ‘Yediler içtiler muratlarına erdiler.’ yahut ‘Onlar erdi muradına biz çıkalım kerevetine.’ ‘Gökten üç elma düştü, biri anlatana, biri dinleyene, biri de bana.’ gibi belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramlarıyla kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım türü ”* (Seyidoğlu 1985: 149).

Türk masalları üzerine birçok araştırma yapan Pertev Naili Boratav ise masalı şöyle tanımlamıştır: *“Nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçeklikle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatı”*(Boratav 1969: 80).

Saim Sakaoğlu eserinde daha kısa olmakla birlikte masalın çeşitli özelliklerine işaret eden bir tanım yapmaktadır: *“Kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiatüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyicileri inandırabilen bir sözlü anlatım türüdür“* (Sakaoğlu 1973: 5).

Uzun yıllar halk arasında *masal* kelimesi yerine *kıssa*, *dâstân*, *hikâye* kelimeleri kullanılmış olup 19. yüzyılın başlarında *mesel* şekline daha sonra *masal* şekline dönülmüştür. “mesel” ve “masal” kelimeleri halk hikâyesi, bilmece, fıkra, masal anlamlarını karşılamış daha sonra anlamı daralarak bugün kullanıldığı manayı kazanmıştır.

Türk kültür değerlerine şuurlu bir şekilde yaklaşan Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları* adlı eserinde *“Bediî Türkçülük”* bölümünde, “Halk Edebiyatı ne gibi şeylerdir?” sorusunu şu şekilde cevaplar: *“Evvelâ, masallar, fıkralar, efsaneler, menkıbeler, üstüreler, saniyen darbimeseller, bilmeceler, salisen maniler, koşmalar, destanlar, ilahiler, rubai, Dede Korkut Kitabı, Açık Kerem, şah İsmail, Köroğlu gibi hikâyelerle cenknameler, hamisen Yunus Emre, Kaygusuz, Karacaoğlan, Dertli gibi*

tekke ve söz şairleri, sadisen Karagöz ve Nasrettin Hoca gibi canlı edebiyatlar” (Gökalp 1963: 97).

“Masal kelimesi yerine Anadolu’da kullanılan kelimelerden bazıları şunlardır: *Metel, mesele, matal, hekâ, hikâye, hekâye, oranlama, ozanlama ve nagıF* (Sakaoğlu 2003: 4).

Divanü Lügati’t Türk'te bu kelime “*Ötügünç*” şeklinde geçer. Kaşgarlı Mahmut’un verdiği örnek: “*Ötügünç ötgündi: Hikâye anlattı* ” şeklindedir. Burada yazar kelimeye hikâye anlatma ya da taklit etme açıklamasını vermiştir.

Türk Dünyası masal kelimesinin karşıladığı anlamı şu kelimeler ile karşılamıştır: *Çorçok* (Teleütler), *ertek* (Kazaklar-Kırgızlar) *ertegi/ü* (Kazaklar, Kırgızlar), *ımak* (Sagaylar), *nıbah* (Şorlar), *sersek* (Şorlar), *nagıl* (Azerbaycan Türkleri), *hallep* (Çuvaşlar), *çoçek* (Doğu Türkistanlılar) (Sakaoğlu 2003: 4).

II. MASALLARIN KAYNAĞI

“ *Bugün bir milletin tespit edilmiş bulunan bir milletin masalına, memleketin değişik bölgelerinde rastlanması, hatta aynı masalın pek az ayrılıkla Başka başka uluslarda yaşamakata olması, bunların geniş alanlara yayıldıklarını, dolayısıyla çok eski bir geçmişin malı olduklarını gösterir* ” (Tezel 2001: IV).

Naki Tezel masalların tek milletten doğup sonra diğer milletlere yayılmış olduğunu düşündüğünü görüyoruz. Ancak daha sonra masalların menşei hakkında araştırma yapan halkbilimcileri masalların aynı kaynaktan çıkıp dünya ülkelerine yayılmış olabileceği konusunda hemfikir olmuşlardır. Masalların kaynağı konusunda halk bilimi araştırmacıları üç dönemden bahsetmektedirler.

Bu konudaki ilk yayın Fransız halk bilimcisi Gedeon Huet’in, Paris’te 1923’te yayımladığı *Les ContesPopulaires* adlı çalışmasının konu ile ilgili bölümleri Pertev Naili Boratav tarafından özetlenerek Türkçeye kazandırılır. Sitith Thompson, 1946 tarihli *The Folktale* adlı eserinde masalların kaynağı konusuna değinmiş olup

bu eserden geniş ölçüde faydalanan Bilge Seyidoğlu konu üzerine düşünceleri Türk bilim dünyasına iletmiştir. Masalların kaynağı konusuna araştırıma ve yorumları ile değinen bir başka halk bilimi uzmanı Umay Günay'dır.

Geone Huet masalların kaynağı konusundaki görüşleri üç sınıfa ayırmıştır:

- A. Tarih Öncesi Görüş
- B. Tarihî Görüş
- C. Etnografik Görüş

Bunlardan birincisine Bilge Seyidoğlu "*Mitoloji Okulu*"; Umay Günay "*Mitolojik Görüş*" ikincisine sırasıyla "*Hindoloji Okulu*" ve "*Hindolojik Görüş*"; üçüncüsüne de "*Antrapoloji Okulu*" ve "*Antrapolojik Görüş*" şeklinde adlandırmışlardır.

A. Tarih Öncesi Görüş/Mitoloji Okulu

G. Huet'ye göre bu görüşün başlıca özelliği şudur: Masalların kökü Hint Mitolojisi'ne Veda'lara dayanmaktadır. "*Hint-Avrupa Görüşü*" diye adlandırılan bu görüş Hint-Avrupa dillerinin Sanskritçe ile olan akrabalığının belirlenmesinden sonra ortaya atılmış olabilir (Sakaoğlu 2003: 5).

Bilge Seyidoğlu bu görüşü Stith Thompso'nın *The Folktale*'inden faydalanarak şu şekilde özetlemiştir:

Bu okulun temsilcileri Max Müller (1800-1900) Riga-Veda'lardaki eski Hint ilah tabirleri üzerine çalışır ve "*Karşılaştirmalı Mitoloji Bilimi*"ni kurar. Mitolojik görüşün temsilcileri masal ve mitoloji benzerliğine dikkati çekerek masalın mitolojiden çıkmış olabileceğini ileri sürerler. Max Müller, Hint-Avrupa uluslarının mitolojilerini incelemiş ve masalların kaynağı olarak Hindistan'ı göstermektedir.

B. Tarihî Görüş/Hindoloji Okulu

Huet'nin değerlendirmesine göre bu görüşün başlıca özellikleri şunlardır: Tarih Öncesi Görüşte olduğu gibi bunlar da masalların kaynağı olarak Hindistan'ı kabul ederler. Ancak masalların tarihî devirlerde aynı alanda şekillenip yayıldığını ileri sürerler. Bu görüşün bilimsel anlamdaki ilk temsilcisi Sylvestre de Sacy'dir. De Sacy, masalların kaynağı yerine Veda'lar yerine Pançatantra'yı yerleştirir. Daha sonra Laiseleur Deslougheamps; Arap, İran ve Ortaçağ Avrupa masallarının kaynağını da buraya bağlar (Sakaoğlu 2003: 7).

“*Asıl Halk Masalları*” adı verilen dala kadar uzanıp görüşünü açıklayan ilk araştırmacı Theodor Benfey'dir. Benfey'in bütün incelemelerinde Budizm'in etkisini aramak endişesi görülür. Buna göre *Pançatantra* Müslümanlara, onuncu yüzyıldan sonra da Müslümanların aracılığıyla yazılı yollarla, Budist rahiplerin gayretiyle Çin'e ve Moğolistan'a yayılır; motifler de Moğollar ve Türklerin aracılığıyla kuzeyden sözlü olarak Avrupa'ya yayılmıştır. *Benfey Aisopos/Ezop* masallarının dışında batıya geçmiş bütün masalları Hindistan'a bağlar. *Aisopos* masalları ise Grek kökenlidir.

C. Etnografik Görüş/Antropoloji Okulu

Bu görüşün temsilcileri Andrew Lang, Edward Tylor ve M. Lennan gibi etnograflardır. Etnografik görüşe göre masallar mitolojinin değil medenî hayatın artıklarıdır (Sakaoğlu 2003: 8). Andrew Lang masalların kaynağının Hindistan'a dayandığı fikrini kabul etmez. O, masalların çok eski zamanlarda olduğu fikrinden yola çıkarak masalların farklı yerlerde birbirlerine benzer olarak bağımsız bir şekilde meydana geldiğini ileri sürer. Lang, farklı kültür seviyesindeki insanların ortak inanç ve âdetlere sahip olabileceğini, kültürün paralel olarak gelişmesi sonucunda da benzer masalların ortaya çıkabileceğini ifade eder (Sakaoğlu 2003: 8).

Saim Sakaoğlu masalların ortaya çıkışı ile ilgili olarak bir noktaya bağlı kalınmaması gerektiğini dile getirmiştir. Ancak masalların bir bütün olarak değil de tek tek ele alındığında bazılarının belirli coğrafyaya, kültüre veya dine bağlanabileceği fikrini ileri sürmüştür.

III. MASALIN İNSAN KÜLTÜRÜ AÇISINDAN ÖNEMİ

Masalların insan kültürü açısından önemi büyüktür. Hint masallarından Pançatantra'nın ibda sebeplerinin başında iki Hintli prense öğüt vermek gelir. Masalların sonunda iyilerin, “*yiyip içip muratlarına ermesi* ”; kötülerin “*kırk katur mı kırk satır mı ?*” sorusuna cevap vererek, cezalarını kendilerinin tayin etmesi masalların eğitici yönlerini ortaya koyan örneklerdendir (Sakaoğlu 2002: 11). Masalların öğüt veren kısımları iyi ahlaka, doğruluğa, dürüstlüğe, sorumluluğa yöneltmek içindir. Masallarda ahlakî değerler ön plandadır. Masal başkahramanı toplumun değerlerini özümsemiş ahlâk kurallarına uygun kişilerdendir.

Bununla birlikte masallar sadece öğüt vermek için anlatılmazlar. Masalların aynı zamanda uzun kış gecelerinde televizyonun, radyonun kullanılmadığı dönemlerde zevk için anlatıldığını, hoşça vakit geçirmek için söylendiğini de bilmekteyiz. Öyleyse masalların anlatılmasında belirli hususlar göz önünde bulundurulmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

a) *Çocuklar İçin Masal*: Eğitmciler çocuk terbiyesinde masalın rolünün büyüklüğü konusunda hemfikirdirler. Masalın çocuk eğitiminde oynadığı olumlu role, ilkokul birinci, ikinci sınıflar için basılmış tek veya birkaç masallık kitaplar canlı birer örnektir. Çocuklar karmaşık yapıya sahip olan uzun masalları sevmezler. Çünkü onlar uzun süre dikkatlerini aynı yere toplayamazlar. Çocuklar için daha çok kahramanları hayvan olan, öğüt verici nitelikteki kısa masallar seçilir.

Çocukların terbiyesinde masalın önemine işaret eden Ziya Gökalp “*Masallar*” adlı yazısında şöyle demektedir: “...*Masalların çocuk terbiyesinde de büyük rolü vardır. Kıraat kitapları hep bu masallarla doludur. Küçük çocukların dikkatini, alakasını yalnız bu masallar celbeder. Onlar ilk kahramanlık derslerini, mefkûre için fedakârlıkları masallardan öğrenir... Bütün masallar(ımız) toplanınca, içinden çocuk terbiyesine yarayanları, millî seciyeyi takviye edenleri seçilir*” (Sakaoğlu 2002: 12).

Nasihat dinlemeyi sevmeyen çocuk, masalda yalan söyleyenin aldığı cezayı görünce bu kötü davranıştan uzak duracaktır. Görülüyor ki masalların çocuk terbiyesine olumlu etkisi çok büyüktür.

b) *Zevk İçin Masal*: Uzun kış gecelerinde kadınların ve çocukların tandır başında, erkeklerin köy odalarında dinleyerek hoşça vakit geçirdikleri masalların eğitici olmaktan ziyade eğlendirici özelliği ön plana çıkar. Saim Sakaoğlu bu konudaki düşüncesini şu şekilde açıklar: “*Masalların büyükler için pedagojik değeri fazla değildir; yalanın kötü olduğunu, hırsızlığın kanunsuzluk olduğunu bilen bir yetişkine masallar yoluyla öğüt verilemeyeceği âşikârdır. O halde büyükler masalı zevk almak, hoşça vakit geçirmek için anlatırlardı*” (Sakaoğlu 2002: 12).

P. Saintyves “*Manuel de Folklor*” adlı eserinde masallardan bahseden bir bölümünde bu konuyla ilgili olarak şunları söylemektedir: “*XVII ve XVIII. Yüzyıllarda bütün Fransızca külliyat, pedagojik maksat gözetmedikleri takdirde tamamıyla eğlendirmek gayesini takip ediyorlardı*” (Sakaoğlu 2002: 12).

c) *Kültür Malzemesi Olarak Masal*: Dünyada masalların kültür açısından taşıdığı değere ilk dikkati çekenler Grimm Kardeşler olmuştur. Bunun bir sonucu olarak da Th. Benfey mukayeseli masal ilmini kurmuştur.

Bizde ise masalın önemine ilk işaret eden Ziya Gökalp'tir. O, *Küçük Mecmua*'daki yazısında masalın kültür açısından değerine şu şekilde açıklık getirir: “*.Halk masalları bir milletin en zengin hazinelerinden biridir. Milletin eski seciyesi, eski mefkûresi masallarda mahfûzdur. Avrupa'nın bütün milletleri eski seciyelerini, eski mefkûrelerini anlayabilmek için, memleketlerinde naklolunan umumî halk masallarını zaptetmişlerdir. Bu masalların kahramanlarını herkes tanır*” (Sakaoğlu 2002: 15).

“*İstanbul Masalları*”nı derleyen Naki Tezel, derlediği masalların neşri sırasında bazı tenkitlere uğramıştır. Bu tenkitler daha çok derlenen masalların cümlelerinin uzun olması, dolayısıyla da çocukların okuyup anlayamayacağı yönündedir. Naki Tezel bu tenkitlere şu açıklamayı yapmıştır: “*Bu masallar çocuklar okusun, zevk alsın, çocuk muhayyilesini inkişaf ettirsin diye toplanmış, yazılmış ve*

neşredilmiş değildir. Halk masalları birer folklor unsuru, halk bilgisi maddesi ve bütün diğer folklor maddeleri gibi birer maşerî mahsul olmak itibarıyla toplanmışlardır. Asıl kıymeti bu noktada toplanan masallar, birer işlenmemiş cevher olup bunlardan terbiyeciler, edebiyatçılar, tarih ve içtimaiyatçılar kendi bakımlarından istifade edebilirler” (Tezel: 1938: Baştaki numarasız sayfa).

Günümüzde ise masallar çeşitli bilim dallarına malzeme vermektedir.

IV. MASALLARIN SINIFLANDIRILMASI

Masalların sınıflandırılmasıyla ilgili ilk çalışma 1864'te J.G. von Hahn tarafından yapılmış. Ancak bu çalışma sadece tarihî olma vasfını taşımaktadır. Hahn bu çalışmasında modern masallarla Yunan mitleri arasındaki bağıntıyı göstermeye çalışmıştır. Ancak bu tasnif kullanışlı olmadığı için pek ilgi görmemiştir.

Danimarkalı halk bilimcisi H. F. Feilber masalları deyimlere, hikâye başlıklarına ve Grimm kardeşlerin verdiği numaraya dayanan bir tasnife tabi tutmuştur (Sakaoğlu 2002: 53).

İngiliz âlimi Joseph Jakobs 1891 yılında tip ve motifleri karma olarak alfabetik sıraya koyarak benzer bir çalışma yapmıştır. Yapılan bu çalışmalarda kullanılan malzemeler son derece dar bir bölgeyi içine alıyordu. Daha sonra Avrupa ve Yakın Doğu, diğer kıta ve ülkelerdeki iptidâî insan topluluklarının masallarını içine alan bir çalışmayı 1908 yılında Amerika'da Robert H. Lowie ve Alfred L. Kroeber yapmıştır. Bu tasnif daha sonraları Fransız araştırmacı Franz Boas tarafından genişletilmiştir.

Karle Krohn, Antti Aarne'dan iyi bir tasnif yapılmasını istemiştir. Aarne arkadaşları Finli Oscar Hackman, Danimarkalı Axel Olrik, Alman Johannes Bolte ve İsveçli C. W.von Sydov'un tavsiye ve fikirlerinden faydalanarak bugün tüm masal araştırmaları için kaynaklık edecek olan tasnifin aslını meydana getirmiştir. Daha

sonra geliştirileceği de düşünülerek 540 masallık kadro için 1999 masallık bir katalog verilmiştir. Aarne, masalları üç kısma ayırmaktadır:

1. Hayvan Masalları: 1-299

2. Asıl Masallar: 300-1199

3. Fıkralar: 1200-1999

Önceleri dikkat çekmeyen bu çalışma Oscar Hackman'ın tarafından geniş bir kitleye tanıtılmıştır. Aarne'in ölümünden önce bu tasnif ona yakın ülkenin masallarına uygulanmıştır. Bu katalogta pek çok numaranın ileride bulunacak yeni tipler düşünülerek boş bırakıldığını belirtmiştik. Daha sonraları bulunan yeni tipler dolayısıyla Stith Thompson indeksi yeniden ele almış, gerekli ilaveleri de yaparak 1928 yılında İngilizce olarak "*The Types of the Fokltale*" adıyla neşretmiştir. Aarne'in tasnifinin aynen muhafaza edildiği bu eserde geniş bir bibliyografyaya da yer verilmiştir.

Thompson, ikinci baskısında eserin hacmini ve bibliyografyasını daha da genişletip tasnifte bazı değişiklikler yapmıştır. Ayrıca tip sayısını da artırmıştır. Thompson'ın tasnifi şu başlıklara göredir:

1. Hayvan Masalları: 1-299

2. Asıl Halk Masalları: 300-1199

3. Güldürücü Hikâyeler, Nükteli Fıkralar: 1200-1999

4. Zincirlemeli Masallar: 2000-2399

5. Sınıflamaya Girmeyen Masallar: 2400-2499

Thompson'ın bu eserinde 2499 tip numarası tespit edilmiştir (Sakaoğlu 2002: 56).

Bu çalışmanın dışında en önemli tasnif Fransız halkıyatçısı Gedeon Huet'ninkidir. Huet "*Les Contes Populaires*" adlı eserini 1923 yılında neşretmiş ve bu çalışmasında masalları dört bölüme ayırmıştır.

1. Harikulâde Hikâyeler

2. Realist Hikâyeler

3. Tuhaf Hikâyeler

4. Kahramanları Hayvan Olan Hikâyeler

Türk masalları üzerine yapılan en başarılı tasnif çalışması W. Eberhard ile P. N. Boratav'ın birlikte hazırladıkları "*Typen Türkischer Volksmarchen*"dir. Bu çalışmada W. Eberhard ile P. N. Boratav 2500 masal incelemesi yaparak 378 masal tipi ortaya çıkarmışlardır. Ayrıca eserin sonuna da motif listesi eklemeyi ihmal etmemişlerdir. TTV'de masallar 23 başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar ve masal sıraları şu şekildedir:

A. Hayvan Masalları: 1-22

B. Hayvan ve İnsan: 22-33

C. Hayvan veya bir ruh bir insana yardım eder: 34-82

D. Tabiatüstü bir ruh veya hayvanla evlenme: 83-109

E. İyi ruhla ve evliyalarla yaşama: 110-122

F. Kaderin hâkimiyeti: 123-142

G. Rüya: 143-145

H. Kötü ruhlarla yaşama: 146-168

İ. Sihirbazlar: 169-184

BİRİNCİ BÖLÜM

SAFRANBOLU'NUN TARİHİ VE COĞRAFİ KONUMU

Safranbolu, Anadolu'nun kuzey batı kesiminde yer almakta olup, Antik Devirde tarihçi Homero'un İlyada destanında Paplagonya olarak geçmektedir. Yörede srası ile Hititler, Frigler, dolaylı yoldan Lidyalılar, Persler, Helenistik Krallıklar (Pontlar), Romalılar, Selçuklular, Çobanoğulları, Candaroğulları ve Osmanlılar egemenlik kurmuşlardır.

Safranbolu 1196 tarihinde Selçuklu Sultanı II. Kılıç Arslan'ın oğlu Muhiddin Mesut Şah Zamanında Türklerin eline geçmiştir. Tarihî süreç içerisinde 1213-1280 tarihleri arasında Çobanoğullarının, 1326-1354 tarihleri arasında Candaroğullarının, 1423 tarihinden itibaren de Osmanlıların egemenliğine girmiştir.

Safranbolu, tarihî geçmişinde, en üstün ekonomik ve kültürel düzeyine Osmanlı döneminde ulaşmıştır. Kentin 17. yüzyılda İstanbul- Sinop kervan yolu üzerinde önemli bir konaklama merkezi oluşu, bölgede ticaretin gelişimine imkan sağlayarak bölgeyi zenginleştirmiştir.

Safranbolu geleneksel Türk toplum yaşantısının tüm özelliklerini yansıtan ve uzun tarihî geçmişinde yarattığı kültürel mirası çevre dokusu içinde koruyan örnek bir kenttir. Sahip olduğu zengin kültürel mirası kent ölçüsünde korumadaki başarısı Safranbolu'yu “*Dünya Kenti*” ünvanına kavuşturmuştur ve UNESCO tarafından “*Dünya Miras Listesi*”ne alınmıştır.

Kentin tarihî ürünlerini oluşturan Safranbolu evleri, 18. ve 19. yüzyıl Türk hayatını, kültürünü ve ekonomisini yansıtan mükemmel mimarlık bilgisi ile yapılmışlardır. Yaklaşık 2000 geleneksel Türk evi bulunmaktadır. Bu evlerin 800 kadarı yasal koruma altındadır.

Gerye doğru bakıldığında 3000 yıllık tarihî geçmişe sahip olan Safranbolu pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Özellikle Osmanlı döneminden kalma han,

hamam, cami, çeşme, köprü ve eşsiz konaklar görenlerde hayranlık uyandıracak niteliktedir.

1975 yılında Anıtlar Yüksek Kurulu'nun Safranbolu'yu sit alanı ilan etmesiyle kente olan ilgi sınırlarımız dışına da taşmıştır. 90'lı yılların başından bu yana küçük ve orta ölçüde turistik tesislerin oluşturulması ile turizm ilçe ekonomisindeki yerini hissettirmeye başlamıştır.

Safranbolu'nun belgelere dayanan bilinen ilk tarihi Bizans döneminden başlamaktadır (395-1453). Bizans döneminde şehrin ismi Dadybra (Dadibra)'dır. 1196 tarihinde Selçuklular zamanında kentin adı Zalifre olmuştur. Beylikler döneminde ise Borglu ve Borlu şeklini almıştır. 16. yüzyılda Borlu adı yöreye yerleşen Taraklı aşiretinden dolayı Taraklıborlu olmuştur. Taraklıborlu'dan sonra şehir için sırası ile şu isimler kullanılmıştır: Zağfiran-ı Borlu, Zağfiran-ı Benderli, Zağfiranbolu, Zafranbolu ve son olarak Safranbolu.

Kente adını veren safran bitkisi kendi ağırlığının yüz bin katı kadar sıvıyı sarıya boyayabilme özelliğine sahiptir. Gıda, ilaç ve kozmetik sanayinde kullanılmaktadır. Safranbolu bu ilginç bitkinin dünyada üretildiği ender yerlerden biridir.

Şehir coğrafi bakımdan engebeli bir arazi üzerine kurulmuştur. Şehrin en alçak noktası 300 metre, en yüksek noktası 1750 metredir. Şehir merkezinin farklı yükseklikler üzerinde kurulmuş olması ve etrafında ormanların bulunması nedeniyle Çarşı bölgesi ile Bağlar bölgesi arasında sıcaklık farkları oldukça yüksektir. Vadi içerisinde kurulan Çarşı bölgesi dahaılık ve rüzgârlara karşı korumalı olduğundan kışlık yerleşim bölgesidir. Daha yüksekte bulunan bağlar kesimi ise hava akımlarına açık, yaz aylarınada serin kışın karlı olması nedeniyle yazlık yerleşim bölgesidir. Zamanla Çarşı ile Bağlar arasında kurulup gelişen Kıranköy ise şehrin merkezini teşkil eden yeni yerleşim bölgesidir.

Safranbolu, Batı Karadeniz Bölgesi'nde Karabük iline bağlı bir ilçe merkezidir. Denizden kuş uçuşu 65 km içeridebulunan şehrin koordinatları 41-16 kuzey enlemi ve 32-41 doğu boylamıdır.

Safranbolu'ya komşu olan iller: Bartın ve Kastamonu; komşu ilçeler: Ulus, Eflani, Araç ve Ovacık'tır

2000 yılında yapılan nüfus sayımına göre şehrin nüfusu 31.697, köyleri ile birlikte 47.257'dir. Safranbolu'nun köylerindeki genç nüfus genellikle fırınlarda çalışmak üzere İstanbul'a göç etmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

SAFRANBOLU MASALLARININ DERLEME ŞEKLİ

1. ARAŞTIRMAYA ÇIKMADAN ÖNCE YAPILAN HAZIRLIKLAR

A. Telefon Görüşmeleri ve İncelenen Kitaplar

“Araştırmacının güvenilir, özgün bilgi elde etmek amacıyla araştırma yapacağı topluluğun yaşadığı yere giderek çalışmasına alan araştırması denir. Folklor araştırmalarında en çok bu metot kullanılır” (Tan 2003: 119).

Zaman zaman farklı amaçlarla derleme yapanlar da olmuştur. Mesela Güney Sibirya'nın Çarlık Rusyası tarafından işgaliyle gündeme gelen Türk topluluklarının dili, folkloru, tarihi, kültürü, coğrafyası; Rus kökenli misyonerler, asker-sivil yetkililer ve bilim adamları ile bölgede çalışan Rus kökenli araştırmacı ve görevlilerle yakın ilişkiler kuran yerli halktan kişilerce araştırmaya başlanmıştır. İşgaller sonrasında bölgeye intikal eden misyonerlerin başlıca görevi, bölge halkını Hristiyanlaştırmak ve Çarlık yönetimine ısındırmak olmuştur. Misyonerler, bölge halkına ulaşabilmek ve onlarla yakın ilişkiler kurabilmek için önceliği dil ve folklor ürünlerine vermişlerdir (Aça 2007: 7).

Bizim tez konusu olarak derlemeyi seçmekteki hedefimiz iletişim araçlarının gelişmesiyle kaybolmaya yüz tutmuş folklor ürünlerimizin hiç değilse ulaşabildiğimiz kadarını yazıya geçirip bilim dünyasına kazandırabilmek idi.

Danışman hocam, Ali Berat Alptekin ile tez konumu belirledikten sonra fakülteden ayrılıp da eve doğru gelirken Safranbolu'da tanıdığım ve bana yardımcı olabileceğini düşündüğüm kişileri bir bir arayıp kaynak şahıs bulmada bana yardım edip edemeyeceklerini sordum. Aradıklarım arasında Safranbolu Kültür ve Yaşatma Derneği İkinci Başkanı Yılmaz Savaş, Safranbolu Halkeğitim Müdürü Ekrem Akarsu. Safranbolu Halkeğitim Müdür Yardımcılarından Ahmet Savaş, Safranbolu Anadolu Lisesi Edebiyat öğretmenlerinden Osman ve Serap Taşçı, Ziraat Bankası Çarşı Şubesi Müdür vekili Hüseyin Savaş da vardı. Aradıklarımın hepsinden olumlu

cevap aldım. Yine gitmeden önce elimde bulunan, Safranbolu Kùltür ve Yaşatma Derneđinin yayınladığı Safranbolu Folklorundan örnekler adlı kitabın masal bölümünü inceledim. Uğuro! Barlas'ın Safranbolu Masalları adlı eserini okuduktan sonra da derlemeyi nasıl yapacağım ve derlediklerimi nasıl inceleyeceğim konusunda şu kitapları okudum:

Ali Berat ALPTEKİN, *Taşeli Masalları*, Ankara 2002.

Ali Berat ALPTEKİN, *Kazak Masallarından Seçmeler*, Ankara 2003.

Naki TEZEL, *Türk Masalları*, İstanbul 2001.

Naki TEZEL, *İstanbul Masalları*, İstanbul 1938.

Saim SAKAOĞLU, *Gümüşhane masalları, Metin Toplama ve Tahlil*, Ankara 1973.

Saim SAKAOĞLU, *Masal Araştırmaları*, Ankara 1999.

Nail TAN, *Folklor*, İstanbul 2003.

B. Masalların Teyple Tespiti

Yaptığımız çalışmadaki masalların tamamı anlatıcılardan bizzat teyple derlenmiştir. Derlememiz sırasında 55 masal teyp bandına kaydedilmiştir Derlediğimiz masalardan 23 tanesi varyant durumunda olduğundan orijinal bulduğumuz 32 masala çalışmamızda yer verdik.

Gittiğimiz köylerde çeşitli tanıdıklarımız bize yardımcı oldular. Aşağıkızılören ve Bulak köylerinde Fatma Günaydın, Kirkille köyünde ve merkezde Semra Savaş, Hacılarobası ve Sallar köyünde Hüseyin Savaş, Sarıyan köyünde Aynur Ak, Karabük'te ise büyük ölçüde Necla Erten yardımlarını bizden esirgemediler. Hepsine teşekkür ediyoruz.

C. Derleme Sırasında Karşılaşılan Bazı Zorluklar

Derleme sırasında çektiğimiz birinci zorluk kaynak şahıs bulmakta çektiğimiz sıkıntı idi. Bize isimleri verilen kaynak şahıslar eskiden çok masal bildiklerini fakat şimdi unuttuklarını söylediler. Bu cevabı verenlerin sayısı o kadar fazla idi ki; bir ara onlara masalları hipnoz ile hatırlatmayı bile düşündüm. Fakat daha sonra dinlediği masalları hatırlayan kaynak şahıslar bulunca bu düşünceden vazgeçtim. Safranbolu'nun Çarşı adıyla bilinen ve eskiden Safranboluluların kışlık yerleşim yeri olarak kullandıkları bölgede ise “ *Masal biliyorum* ” diyen fazlaca kaynak şahıs bulduk, ama onlar da ellerinde ürettikleri elişi ürünlerini turistlere satma gayreti içerisinde olduklarından bize yardımcı olamayacaklarını söylediler.

Masal anlatıcılarının çoğu kadınlar idi. Ziya Gökalp'in de dediği gibi “ *...Masalcılar eski ozalığın kadınlara kalan kısmıdır. Ozanlık babadan oğula kaldığı gibi, musahiplik de anadan kıza intikal etmektedir. Erkek masalcılar da varsa da ekseriye masalcılar kadın cinsindedir.*” Çalışmamızda kullandığımız 15 kaynak şahıstan sadece 5 tanesi erkek, 10 tanesi kadın idi (Alptekin 2002: 42).

Derleme için gezdiğimiz yerlerde karşılaştığımız insanlardan ‘masal’ dediğimizde “ Masalların devri geçti, masal mı kaldı? ” sözlerini işittik. Fakat anlatmaya başladıklarında kendilerinin bizden daha mutlu olduklarını gördük. Âdeta onların kırk kapı ardına kırk bohça içinde sedefe saklayıp sonra da kendilerinin bile unuttukları inci tanelerini buldurmuşuz gibi keyiflendiler. Kaynak şahıslarımız masal anlatırken içinde buldukları geçim sıkıntısını, kimsesizliklerini unutup kendilerini zaman zaman her istediği yerine getirilen padişah kızı, zaman zaman da Zümrüdüanka kuşunun sırtındaki Keloğlan ile özdeşleştirdiler. Masal bittiğinde ise tatlı bir rüyadan uyanır gibi mahmurlaştılar.

Kaynak şahıslarımızdan bazıları masal anlatmalarını istediğimizde bize evliya menkıbeleri anlatmaya, dualar okumaya ya da türkü söylemeye başladılar. Onlara tam olarak ne istediğimizi anlatabilmek için gittiğimiz bazı köylerde hayvan masalları, fıkra ve asıl halk masallarından birer örnek anlattık. Masal örneklerini

toplamaya başladığımızda bu çalışma bizim için bir külfet olmaktan çıkıp zevkli bir iş hâlini aldı.

D. Kaynak Şahıslar Hakkında Bilgiler

Derleme sahasına çıkmadan önce edindiğimiz bilgiler doğrultusunda öncelikli olarak okuma-yazma bilmeyenleri tercih etmeye çalıştık. Ancak kaynak şahıs bulmakta zorlandığımız için ulaşabildiğimiz her masalı derledik. Bu doğrultuda kaynak şahıslarımızın öğrenim durumu aşağıdaki gibidir.

- a. Okur- yazar olmayanlar: 4 kişi
- b. İlkokul mezunu olanlar: 10 kişi
- c. Lise mezunu olanlar: 1 kişi
- d. Yüksek okul mezunu olanlar: Yok

Daha önce de belirttiğimiz gibi masal anlatıcıları erkeklerden ziyade kadınlardır. Bizim araştırmamızda da sonuç bu doğrultuda olup 15 kaynak şahıstan 5 tanesi erkek, 10 tanesi kadındır. Kaynak şahıslarımızın yaş durumları ise aşağıdaki gibidir:

- a. Yaşı ellinin üzerindeolan erkekler: 4 kişi
- b. Yaşı ellinin altında olan erkekler: 1 kişi
- c. Yaşı ellinin üzerinde olan kadınlar: 8 kişi
- d. Yaşı ellinin altında olan kadınlar: 2 kişi

Çalışmamıza aldığımız 32 masalın anlatıcılarının meslek gruplarına göre dağılımı şu şekildedir:

Çiftçi: 2 kişi

İşçi: 1 kişi

Ev hanımı: 7 kişi

Emekli: 5 kişi

Metinlerin kaynak şahıslara göre dağılımı ise aşağıda belirtildiği şekildedir:

4 masal anlatan: 3 kişi (Samiye Savaş, Sadıka Doğan, Hatice Savaş)

3 masal anlatan: 1 kişi (Bedriye Kavsa)

2 masal anlatan: 6 kişi (Necip Satılmış, Yılmaz Savaş, Satılmış Ünver, Şerife Akdoğan, Fatma Alpay, Hatice Satılmış)

Geriye kalan beş kişi ise birer masal anlatarak kaynak şahıslarımız arasında yer aldılar:(Necla Erten, Saniye Güven, Hatice Ünal, Mustafa Mesut, Mustafa Erten)

Masalların anlatıcıları hakkında bilgi verirken kaynak şahıslara aşağıdaki sorular sorulmuştur.

1. Masalı anlatanın adı ve soyadı:
2. Doğum yeri ve yılı:
3. Mesleği
4. Kaynak şahısların anlattığı masalın çalışmamızdaki sıra numarası:

Buna göre:

1. Şerife AKDOĞAN	1. Yılmaz SAVAŞ
2. Safranbolu, 1933	2. Safranbolu, 1950
3. Yok	3. İlkokul mezunu
4. Emekli	4. Emekli
5. 10, 19	5. 26, 32

1. Saniye GÜVEN
2. Karabük, 1946
3. İlkokul mezunu
4. Ev hanımı
5. 7

1. Hatice SAVAŞ
2. Safranbolu, 1937
3. İlkokul mezunu
4. Emekli
5. 2, 16, 20, 21

1. Sadıka DOĞAN
2. Safranbolu, 1947
3. İlkokul mezunu
4. Ev hanımı
5. 11, 28, 29, 31

1. Samiye SAVAŞ
2. Safranbolu, 1963
3. Lise mezunu
4. Ev hanımı
5. 5, 6, 27, 30

1. Necla ERTEN
2. Safranbolu, 1968
3. İlkokul mezunu
4. Ev hanımı
5. 17

1. Fatma ALPAY
2. Safranbolu, 1944
3. Yok
4. Çiftçi
5. 9, 22

1. Bedriye Kavsa
2. Safranbolu, 1930
3. Yok

1. Satılmış ÜNVER
2. Safranbolu, 1950
3. İlkokul mezunu

4. Ev hanımı

5. 3, 8, 13

1. Hatice UNAL

2. Ovacık, 1948

3. İlkokul mezunu

4. Ev hanımı

5. 12

1. Hatice SATILMIŞ

2. Safranbolu, 1937

3. Yok

4. Ev hanımı

5. 4, 14

1. Mustafa MESUT

2. Safranbolu, 1953

3. İlkokul mezunu

4. Emekli

5. 23

4. Çiftçi

5. 18,
24

1. Mustafa ERTEN

2. Safranbolu, 1968

3. İlkokul mezunu

4. İşçi

5. 15

1. Necip SATILMIŞ

2. Safranbolu, 1931

3. İlkokul mezunu

4. Emekli

5. 1, 25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SAFRANBOLU MASALLARININ TASNİFİ

1. TASNİF

Safranbolu'da ve çevresinde derlenen 55 metinden 32'sini inceledik. Burada Antti Aarne- Stith Thompson tasnifinin en son şekli alınarak aşağıdaki şekilde verilmiştir.

1. Hayvan Masalları: 1, 2

2. Asıl Halk Masalları: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21

3. Fıkralar: 22,23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32

4. Zincirleme Masallar: Yok

5. Sınıflandırmaya Girmeyen Masallar: Yok

Metinlerimiz arasında yukarıda da görüldüğü gibi 2 hayvan masalına yer verilmiştir. Derlemelerimiz arasında daha çok asıl halk masalları üzerinde durulmuştur. Derlediğimiz 55 masaldan 30'a yakını asıl halk masalı motifi özelliğinde olduğu için bunların üzerinde durduk. Bunların bir kısmı varyant şeklinde olduğu için tezimize 19 asıl halk masalı aldık. Aarne- Thompson katalogunda daha çok asıl halk masalları üzerinde durulmuştur. Thomson, The Folktale adlı eserinde motif tarifini yaptıktan sonra motif gruplarını şu şekilde sıralar:

1. Masalların Aktörleri: İlahlar, alışılmamış hayvanlar, harikulade yaratıklar, cadılar, devler, periler, insanlar, küçük masum çocuklar, zalim üvey anneler gibi.

2. Hareketlerin arasındaki bazı konular: Sihirli objeler, alışılmamış adetler, acayip davranışlar, inanışlar gibi.

3. Bir tek olaydan ibaret olan motiflerin büyük çoğunluğunu içine alan motif grubu.

Yukarıdaki tasniften de anlaşılacağı üzere motiflerin zengin olduğu masallar asıl halk masallarıdır.

Fıkralar ise bölgemizde oldukça yaygın olarak bilinmekte ve söylenmektedir. Tezimize bölgemizde anlatılan 10 fıkra aldık.

Aarne- Thompson'un hazırladığı tip tasnifinde dünya masalarının beş grupta incelendiğini görüyoruz:

1. Hayvan Masalları:
2. Asıl Halk Masalları:
3. Fıkralar:
4. Zincirleme Masallar:
5. Sınıflamaya Girmeyen Masallar:

2. MASALLARIN TİP NUMARALARI VE ÖZETİ

1. Masal

1. Tilki

2. Necip Satılmış

3. EB:-, AaTh: -

4. Masalın özeti

- a. Tilkiye tavukları güdüp gütmeyeceği sorulur.
- b. Tilki kümesin kapısı ormandan tarafa olursa güdeceğini söyler.
- c. Adam kümesin kapısını ormandan tarafa yapar.
- d. Adam tilkinin kümese girince tavukları yemesinden endişelenir.

2. Masal

1. Bok Böceği

2. EB: 21, AaTh: 20023

3. Hatice Savaş

4. Masalın özeti

- a. Bok böceği evlenmeye karar verir.
- b. Önce köpekle karşılaşır, ama yaramazlık yaptığıında onu ısıracağını söylemesi üzerine onu kocalığa kabul etmez.
- c. Sonra kedi ile karşılaşır, yaramazlık yaptığıında onu tırmalayacağını söyleyince onunla da evlenmez.
- d. Sonunda fare ile karşılaşır, yaramazlık yaptığıında kendini nasıl döveceğini ona da sorar
- e. Fare kuyruğu ile döveceğini söyleyince bu cezayı hafif bulan böcek onunla evlenir.
- f. Bir gün bok böceği yiyecek çalmaya giderken bir göle düşer ve bir düğünde olan kocasına düğün alayı ile haber gönderir.
- g. Sürüm Bey adındaki fare gelir, ama karısı ona küsmüştür.
- h. Fare kuyruğunu uzatır ama küstüğü için bok böceği naz eder.
- ı. Karısının nazından bıkan fare kuyruğu ile onu gölün ortasına iter ve öldürür.

3. Masal

1. Padişahın Kızı

2. EB: 93, AaTh: 434

3. Bedriye Kavsa

4. Masalın özeti

- a. Padişahın kızı gergef işlerken pencerenin önüne sürekli beyaz bir güvercin gelir.

- b. Kız ile kuş birbirine âşık olur.
- c. Kuş kızın işlediği çevreyi alıp ortadan kaybolur.
- d. Dere kenarında çamaşır yıkayarak geçinen Fatmacık ile annesi, bulaşıkların kendi kendine yıkandığını görürler.
- e. Fatmacık merak ederek bu katırın peşine takılıp gider.
- f. Gittiği yerde kuşların bir havuzda yıkanıp insana dönüştüğünü görür.
- g. Bu kuşların içinde birisi de beyazdır.
- h. Diğer kuşlar ona “padişahım” diye hitap ederler.
- ı. Yemek ve eğlenceden sonra padişaha dönüşen kuş bir odaya geçer.
- i. Fatmacık da görünmeden aynı odaya girer.
- j. Fatmacık odaya çekilen padişahın çekmeceden bir çevre çıkardığını ve ona bakıp ağladığını görür.
- k. Sonra dere kenarına dönen Fatmacık, olan biteni annesine anlatır.
- l. Bu arada kuşa âşık olan padişahın kızı aşkından hastalanır yataklara düşer.
- m. Padişah kızını iyileştirmek için ne yapacağını bilemez.
- n. Kız babasından kendisi için bir hamam yaptırmasını ister.
- o. Gelenler hem burada bedava yıkanacaklar hem de ilginç hikâyelerini anlatacaklar, böylece padişahın kızı da gönlünü eğlendirecektir.
- ö. Fatmacık da hamama gider ve başından geçenleri hikâye eder.
- p. Padişahın kızı bu hikâyeyi dinleyince Fatmacık’tan kendisini bu yere götürmesini ister.
- r. Padişahın kızı ile kuş burada kavuşup evlenirler.
- s. Kuş kendisini cinlerin kaçırdığını kıza söyler. Hamile olan hanımını annesinin yanına gönderir.

ş. Ayrıca annesinin kendisi için ortasında ateş yanan camekândan bir oda hazırlamasını da ister. Çünkü üzerindeki tılsım tüylerinin ateşte yanmasıyla geçecek artık kuş olmaktan kurtulacaktır.

t. Annesi kundaktayken kaçırılan çocuğunun yaşadığına çok sevinir. Gelinini büyük bir sevinçle karşılar.

u. Annesi büyüünün bozulması için gerekli hazırlıkları yapar. ü. Kuş camekândan odaya girer ve içerideki ateşle tüyleri yanar. v. Büyü bozulunca hasretler kavuşur.

4. Masal

1. Yumru Yumak

2. EB: 252, AaTh:-

3. Hatice Satılmış

4. Masalın özeti

- a. Babası öksüz Kezban'ı, bakamadığı için, dağda bırakır.
- b. Bir ayı, Kezban'ı inine götürüp onunla evlenir.
- c. İki tane çocukları olur.
- d. Kezban altı yıl sonra dağda babasının keçilerini görür.
- e. Kezban boynundaki altını bir işaret olarak keçilerden birinin boynuna asar.
- f. Kezban'ı aramaya gelenler ayı ile çocuklarını vururlar.
- g. Kezban kocası ile çocuklarının ölümüne, ayı olmalarına rağmen, çok üzülür.

5. Masal

1. Şehzadenin Düğünü

2. EB: 226, AaTh: 877

3. Samiye Savaş

4. Masalın özeti

- a. Şehzâde ava çıktığında “Elime maydanozun dikenini battı.” diyen bir kız sesi duyar.
- b. Bu kızla evlenmek istediğini babasına söyler
- c. Evlerine gidip de kızını görünce ona âşık olur.
- d. Şehzâde evlendikten sonra karısına sorar. Eline maydanoz dikenini batan kızın çok tembel olan üvey kardeşi olduğunu öğrenir.
- e. Şehzade doğru karar verdiğini anlar.

6. Masal

1. Hiç

2. EB: 328, AaTh: 1696

3. Samiye Savaş

4. Masalın özeti

- a. Annesi Keloğlan’dan hiç (tuz) almasını ister.
- b. “Hiç” diyerek giderken cenazeye karşılaşır.
- c. “Allah rahmet eylesin.” diyerek giderken bir köpek ölüsüyle karşılaşır.
- d. “Öf, ne kötü ne fena!” diyerek giderken gezmeye giden hanımlarla karşılaşır.
- e. “Oh ne güzel ne âlâ!” diyerek giderken kavga eden kabadayılarla karşılaşır.
- f. “Ayıptır mollalar, günahdır saltalar” diyerek giderken dalaşan köpeklerle karşılaşır.
- g. Bir adamın “Hiçbir şey demeyeceksin.” demesi üzerine “hiç” alacağını hatırlar.
- h. “Hiç” (tuz) alarak evine gider.

7. Masal

1. Babasına Yemek Götüren Keloğlan

2. EB: -, AaTh: -

3. Saniye Güven

4. Masalın özeti

- a. Keloğlan annesinin pişirdiği “kaygana”yı babasına götürmek için yola çıkar.
- b. Babası kenardan gel deyince “kaygana”nın kenarını yer.
- c. Babası ortadan gel deyince “kaygana”nın ortasını yer.
- d. Babası öbür taraftan gel deyince kaygananın kalan kısmını yiyip bitirir.
- e. Babası Keloğlanı kovalar.
- f. Keloğlan kaçıp bir ayının çıktığı ağacın altına gelir.
- g. Ayıdan kendisine elma atmasını ister.
- h. Hile ile ayıyı ağaçtan düşürür, kendisi de ağacın tepesine çıkar.

8. Masal

1. Sebilci Güzeli

2. EB: 195, AaTh: 881

3. Bedriye Kavsa

4. Masalın özeti

- a. Ahmet Ağa'nın çocuğu olmamaktadır.
- b. Evliyanın verdiği elma sayesinde bir çocukları olur. Ancak evliya doğacak çocuğun hayrını göremeyeceklerini söyler.
- c. Çocuk doğmadan babası ölür ve annesi çocuğu büyütür.

- d. Anne çocuğa sözünü dinletemeyince onu denize atmak üzere iken zengin bir tüccar alır.
- e. Başka çocukları olmayan tüccar tek varislerinin kendisi olduğunu, ancak yine de bir işinin olmasını ister.
- f. Çocuk “sebilcilik” yaparken padişahın kızı ona âşık olur.
- g. Sebilci padişahın kızını kaçırarak bir sandık içinde kendi annesinin yanına gönderir.
- h. Kız günler sonra annesi tarafından fark edilir. 1. Kız bir saray yaptıırarak kocasını bekler.
- i. Kıza âşık olan müezzin bir hile ile kızı sadece kendisinin olduğu hamama getirtir.
- j. Durumu anlayan kız bir hile ile müezzini hamamda döver.
- k. Dayak yemeyi kendine yediremeyen müezzin kocasına yazdığı mektupta kıza iftira atar.
- l. Kocasını gelip kızı bıçaklayarak sarayın penceresinden denize atar. m. Denizdeki iki balıkçı onu bulur. Biri iyileştirip ona sahip olmak ister. n. Kızı bir doktora götürürler. Doktor kızı iyileştirince ondan bir öpücük ister.
- o. Kız hile ondan kurtulur.
- ö. Kız kaçarken kervancıya rastlar. O da ona sahip olmak ister.
- p. Bir hile ile kervancıdan da kurtulur. Kervancının kıyafetini giyip erkek kılığına girer.
- r. Erkek kılığında iken, padişah seçmek üzere uçurulan kuş başına konar ve padişah olur.
- s. Bu arada müezzin pişman olup kocasına durumu anlatır. Kocasını, balıkçılar, doktor, kervancı da yaptığına pişman olur.

ş. Kız sarayın ressamına resmini yaptırap yol kenarında yaptırdığı bir çeşmenin başına astırır. Çeşmenin başına diktiği adamlara “ Kim bu resime bakıp bir şeyler söylerse onları alıp bana getirin.” der.

t. Kızın kocası, müezzin, balıkçılar, doktor ve kervancı resmi görünce suçlarını anlatırlar.

u. Bütün bunları dinleyen kızın kocası eşinin masum olduğunu anlar ve yeniden evlenirler.

9. Masal

1. Fesleğenci Kız

2. EB: 192, AaTh: 879

3. Fatma Alpay

4. Masalın özeti

a. Bir adamın üç kızı fesleğencilik yapar.

b. Bir beyin oğlu kızlar fesleğenin yaprağının kaç tane olduğunu sorar.

c. Büyük ve ortanca kız cevap veremez.

d. Küçük kız da oğlana gökteki yıldızın kaç tane olduğunu sorar. Beyin oğlu bu soruyu cevaplayamaz ama kıza âşık olur.

e. Aşkından yataklara düşen oğlanı iyileştirmek için önce Çin memleketine sonra da nar memleketine gönderirler.

f. Oğlan giderken kızı da yanına alır.

g. Biri Çin’de biri nar memleketinde iki çocukları olur.

h. Oğlan evine gelirken karısını ve çocuklarını kayınbabasına bırakır.

ı. Beyin, oğlunun evlendiğinden haberi yoktur. İyileşen oğlunu evlendirmek ister.

i. Davullar çalınmaya başlayınca kız, çocuklarının birini Çin kıyafetiyle diğerini nar kıyafetiyle düğüne gönderir.

j. Çocuklar; “Bey bubamızın düğünü varmış, pilav yimeye geldük.” derler. k.

Bey, oğluna çocukların kimin olduğunu sorar. l. Oğlan da kendisinin olduğunu söyler.

m. Gelin alayı Fesleğenci kızını almaya gider. Muratlarına ererler.

10. Masal

1. Padişahın Küçük Kızı

2. EB:137, AaTh: 8830

3. Şerife Akdoğan

4. Masalın Özeti

a. Bir padişah küçük kızını kendisini tuz kadar sevdiği için sokağa atar.

b. Kız fakir bir adamla evlenir.

c. Dilinin altında sakladığı yüzüğü yün alması için adama verir. Adam yüzüğün parasıyla üç tane akıl satın alır.

d. Bir polisin yanında çok düşük bir maaşla çalışır.

e. Polisle birlikte başka memlekete gider.

f. Polisten hanımına gönderdiği portakalın bir dilimi bir padişahın oğlunun hastalığına deva olur ve polis oğlu iyileşen padişahın aldığı altınları adamın karısına verir.

g. Kız bu altınlarla bir saray yaptırır.

h. Polis adamın yanına geri dönünce polisin tayini çıkar.

i. Polis az maaşla çalıştığı için adama üç deve yükü tüccar malı yükletip yanına iki adam verir.

j. Yanına verilen iki adam develeri ve malları çalmak isterler. Adam aldığı akıl sayesinde havuz başında karşılaştığı perilerden inciler kazanır.

k. Yanındaki iki adam da inci kazanmak ister ama perilerin sorusuna doğru cevap veremeyince öldürülürler.

- k. Adam memleketine geldiğinde karısının saray yaptırdığını görünce kötü yola düştüğünü zanneder ancak aldığı akıl sayesinde önce karısına sonra da polise sorarak durumu açıklığa kavuşturur.
- l. Adam tekrar karısının yanına gelir. Artık zengin olmuşlardır.
- m. Kadın kocasından babasını yemeğe davet etmesini ister.
- n. Yemeklerin bir kısmını tuzsuz bir kısmını ise normal yapar.
- o. O zamana kadar üç çocuğu olan padişahın kızı, çocuklarına “Neydim, N’oldum, N’olacın” isimlerini koyar.
- ö. Padişah önce yemeklerin bir kısmının tuzsuz oluşuna sonra da çocukların isimlerine çok şaşırır ve dayanamayarak bunların sebebini sorar.
- p. Kız ortaya çıkıp başından geçenleri anlatır.
- r. Padişah yaptığına pişman olup kızını bağrına basar. Hep birlikte mutlu bir hayat sürerler.

11. Masal

1. Ödek Oğlan

2. EB:162, AaTh: 1115, 1149

3. Sadıka Doğan

4. Masalın özeti

- a. Hiç evden çıkmayan bir “Ödek Oğlan” vardır.
- b. Anne ve babası, “Bunu evlendirelim belki çalışır.” diye düşünürler.
- c. Oğlanı evlendirmişler ve âdet olduğu üzere altı aylık yiyeceğini verirler.
- d. Altı ay geçince oğlan yine çalışmaz.
- e. Anne ve babası oğlanı tekrar evlendirir ve altı aylık yiyeceğini verirler.
- f. “Ödek Oğlan” yine çalışmaya gitmez.

- g. Aynı durum üçüncü defa tekrarlayınca üçüncü gelin kocasının eline tığ, iğne, pençe ve eski ayakkabı ile azık verip zorla çalışmaya gönderir.
- h. “Ödek Oğlan” bir dere kenarında yemek yerken bir dev gelerek onu yemek ister.
- ı. Oğlan “Önce güleşelim, kim yenerse o diğerini yesin.” der.
- i. Çok aç oldukları için orada çift süren bir adamın öküzünün birini çalıp yerler.
- j. “Ödek Oğlan”, öküzün derisinden tulum yapıp bir tepeye kadar çıkarıp hiç dökmeden içelim, diye teklif eder.
- k. Dev zor da olsa bu işi yapar.
- l. Oğlan tulumun içerisine su yerine nefesini doldurduğu için kolaylıkla tepeye çıkar.
- m. Dev bunu görünce güreşmekten vazgeçip oğlana babalarından kalan dört küp altından birini vermeyi vaat eder.
- n. Dev oğlanı kardeşlerinin yanına götürür.
- o. Kardeşleri oğlanı öldürmek isterler, ancak hile ile oğlan diğer devleri de çok güçlü olduğuna inandırır.
- ö. Devler bu güçlü oğlandan bir küp altın verip kurtulmayı uygun görmüşler. p. Ödek Oğlan altınları alıp üç hanımını rahatça beslemiştir.

12. Masal

1. Çoban ve Ağa

2. EB: -, AaTh: -

3. Hatice Ünal

4. Masalın özeti

- a. Çoban yanında çalıştığı ağanın kızına âşık olur.

- b. Ağa kızını çobana vermek istemez ve işi yokuşa sürmek için kırk tavşanı kırk gün gütmesini ister.
- c. Çoban, ateşten kurtardığı bir yılanın yardımıyla “çakacuğum çakmacuğum” diyerek tavşanları kırk gün sonra ağaya götürür.
- d. Ağa kızını yine de vermek istemez.
- e. Ağa kızını kardeşinin oğlula nişanlar.
- f. Çoban yılanın kendisine öğrettiği büyülü sözler “çakacuğum çakmacuğum” ile gerdek girecekleri zaman kızla oğlanı birbirine yapıştırır.
- g. Kızla oğlanı birbirinden ayırmak için hocaya götürürken çaydan geçmeleri gerekir.
- h. Çoban çay kenarına gelip yine “çakacuğum çakmacuğum” der ve oradaki herkesin elleri paçalarına yapıştırır.
- ı. Ağa da dahil olmak üzere hepsi, kendilerini kurtarması için çobana yalvarırlar.
- i. Çoban ağanın kızı ile evlenmek şartıyla hepsini büyüden kurtarır.

13. Masal

1. Keloğlan Masalı

2. EB: 72, AaTh: 301

3. Bedriye Kavsa

4. Masalın özeti

- a. Bir padişahın üç oğlu varmış.
- b. Padişahın bahçesindeki elma ağacının her yıl üç tane elması olurmuş, ama bir dev bunları yer.
- c. Padişahın büyük oğlu elmaları bekleyip devı öldürmeye karar verir, fakat devin homurtusunu duyunca korkup eve kaçar.
- d. Dev o sene de elmaları yer.

- e. Bir sene sonra padişahın ortanca oğlu devi beklemeye gider, öldüremeden kaçıp gelir.
- f. Daha sonraki sene padişahın küçük oğlu yani Keloğlan gider ve devi okuyla yaralar.
- g. Keloğlan eve gelip ağabeylerini de yanına alır, üçü birlikte yaralı olarak kaçan devi bulmaya giderler.
- h. Keloğlan ve ağabeyleri devin akan kanını takip ederek bir kuyunun başına varırlar.
- ı. Keloğlan'ın ağabeyleri korkudan kuyuya giremezler.
- i. Keloğlan kuyuya girer, orada üç oda vardır.
- j. Bu odaların iki odasında insan ölüsü, üçüncüsünde üç güzel kız vardır.
- k. Keloğlan bu kızların büyük olanı büyük ağabeyi için, ortancasını diğer ağabeyi için ipe bağlayarak yukarı gönderir.
- l. Keloğlan en küçük ve en güzel kızı kendine ayırır, en son onu ipe bağlarken kız: "Beni görünce ağabeylerin seni yukarı çekmezler, önce sen çık." dediyse de onu dinlemez.
- m. Kız Keloğlan'a sihirli bir yüzük vererek yukarı çıkar.
- n. Kızın dediği gibi olur, ağabeyleri bu kızı görünce kardeşlerini yukarı çekmezler.
- o. Keloğlan kızın verdiği yüzüğü yalayınca, bir ak koyunla kara koyun gelir. Ak koyuna binmesi gerekirken kara koyuna biner ve yerin yedi kat altına iner.
- ö. Bir köye gelir ve yaşlı bir kadının misafiri olur.
- p. Bu memlekette bir dev insanlara su vermez, su karşılığında ona her gün bir insanı kurban verirler.
- r. Sıra padişahın kızına gelince Keloğlan kızı kurtarır.
- s. Padişah Keloğlan'a dileğini sorar. Keloğlan dileğini sonra söylemek üzere saraydan ayrılır.

- ş. Bir kuşun yavrularını yılandan kurtarır, kuş dileğini sorunca yeryüzüne çıkma arzusunu belirtir. Kuş, kırk fiçî su kırk kilo et bulursa onu yeryüzüne çıkaracağını söyler.
- t. Keloğlan bunları padişahın ister, kuşa “lık” dedikçe su, “gık” dedikçe et vererek yeryüzüne çıkar.
- u. Keloğlan bir terzinin yanında çalışmaya başlar. Kız bu arada Keloğlan’ın büyük ağabeyi ile evlenmek üzeredir. Kız Keloğlan’ın yeryüzüne çıktığını görür, işi yokuşa sürmek için fındikkabuğuna sığan bir elbise ister.
- ü. Bu elbiseyi sihirli yüzük sayesinde Keloğlan diker ve düğün günü kılık değiştirerek ağabeyini öldürür.
- v. Kızı diğer ağabeyi ile evlendirmek üzere düğün hazırlıkları başlar, kız bu sefer de açılınca yüz kişi oturacak kapanınca avuç içine sığacak masa ister.
- y. Keloğlan sihirli yüzük sayesinde masayı yapar ve düğün günü kılık değiştirerek küçük ağabeyini de öldürür.
- z. Keloğlan kendisini babasına tanıtır ve durumu babasına anlatır, kızla evlenerek muradına erer.

14. Masal

1. Pir Dede

2. EB:- , AaTh:-

3. Hatice Satılmış

4. Masalın özeti

- a. Biri fakir diğeri zengin iki kız kardeş vardır.
- b. Fakir olan kardeş, çocukları aç olduğu için yandaki köye dilenmeye gider.
- c. Dilenmeye giden kadının karşısına Pir Dede gelir ve onun çuvalını altınla doldurur.
- d. Kadın kardeşinden altın ölçüğünü alır.

- e. Zengin kardeş ölçeğin altına yapışan altını görünce kardeşine nereye gittiğini sorar.
- f. Fakir kardeş, yan köye dilenmeye giderken Pir Dede'yi gördüğünü, onun çuvalını altınla doldurduğunu anlatır.
- g. Bunları duyunca zengin kardeş de dilenmeye gider.
- h. O da yolda Pir Dede ile karşılaşır.
- ı. Pir Dede onun zengin olduğunu bildiği için çuvalını arı ile doldurarak ona ceza verir.

15. Masal

1. Peri Sarayı

2. EB:-, AaTh:-

3. Mustafa Erten

4. Masalın özeti

- a. Üç fakir kız kardeş vardır.
- b. Kardeşler, kasabada tellaldan boş bir saraya fakir bir ailenin yerleştirileceğini duyarlar.
- c. Küçük kardeş gidip durumlarını anlatır ve saraya yerleşirler.
- d. Sarayda geçirdikleri ilk gece eve Tekir kedi gelir.
- e. Küçük kardeş kediyi sevip okşar, doyurur ve yanında yatırır. Ablalar kediden korkar.
- f. Kedi kıza bir tane elmas bırakır.
- g. Meğer burası periler sarayı imiş, burada bir gece geceleyen ölülmüş.
- h. Sabah belediyenin adamları “Sağ mısınız, ölü müsünüz?” diye bakmaya gelirler.
- ı. Kızlar sağ olduklarını söylerler.

- i. Tekir kedi ertesi akşam tekrar gelir ve bir elmas daha bırakır.
- j. Ertesi gün kızların sarayının önüne üç deve yükü eşya gelir.
- k. Eşyaların arkasından da bir delikanlı gelir.
- l. Kızlar delikanlıya, eşyaların kime ait olduğunu sorarlar.
- m. Delikanlı eşyaların kendisinin olduğunu söyler ve küçük kızın yanına giderek, ona kendisini tanıyıp tanımadığını sorar.
- n. Kız delikanlıyı tanımadığını söyler.
- o. Delikanlı küçük kızdan çizmelerini çıkarmasını ister.
- ö. Kız çizmeleri çıkarınca delikanlının ayaklarından Tekir kedi olduğunu anlar.
- p. Tekir bey ile kız evlenip muratlarına ererler.

16. Masal

1. Dilenci

2. EB: -, AaTh:-

3. Hatice Savaş

4. Masalın özeti

- a. Bir kadınla onun cimri bir kocası vardır.
- b. Kocasının kadının kimseye bir şey vermesini istemez, her gün onu tembihler.
- c. Bir gün kadın dayanamayıp dilencinin birine yarım ekmek verir.
- d. Adam kapıda dilenciyle karşılaşınca karısına çok kızar; onu döver ve onun elini keser. Yine hırsını alamaz ve karısını sokağa atar.
- e. Kadın dilenmeye mecbur kalır. Bu arada adam da fakirleşir.
- f. Yıllar sonra kadının yolu kömürlükte oturmaya mecbur kalan kocasının evine düşer.
- g. Kocasının kadını tanır ve af diler.

h. Kadın kocasının bir daha cimri olmayacağına söz vermesi üzerine onunla tekrar evlenir ve mutlu olurlar.

17. Masal

1. Fatmacuk

2. Necla Erten

3. EB: -, AaTh: -

4. Masalın özeti

- a. Üç kız kardeşin anneleri yoktur.
- b. Babaları küçük kardeş olan Fatma'yı çok sever.
- c. Ablaları Fatma'yı kıskandıkları için çalı toplamaya gittikleri bir gün dağda bırakıp gelirler.
- d. Ablalar babalarına Fatma'yı bir kurdun yediğini söylerler.
- e. Dağda Fatma'yı bir ayı bulup inine götürür ve onunla evlenir.
- f. Fatma her gün kaçıp eve gelmeyi dener, fakat başaramaz.
- g. Bu arada Fatma ile ayının iki çocuğu olur. Birine Ali, birine Veli adını koyarlar.
- h. Bir gün Fatma ayı uyurken kulağına kızgın yağ dökerek kaçmayı başarır. 1. Kız çocukları ile beraber babasının evine gelip ona kendisini tanıtır.
- i. Kızla babası kapıyı kilitlerler. j. Ayı uğraşır kapıyı açamaz.
- k. Bu arada çocuklar ağlamaya başlarlar.
- l. Çocuklarının ağladığını duyan ayı “ Ali, Veli ağladı, verin benim avradı.” diye ağlar.

18. Masal

1. Keloğlan ile Köse

2. EB: 357, AaTh: 1007,1012

3. Satılmış Ünver

4. Masalın özeti

- a. İhtiyar bir adam üç oğluna üç nasihat ettikten sonra ölür.
- b. Bu nasihatler şunlardır: “Bir yerden geçerken, ezan okunursa namaz kılmadan geçmeyin, bir yerden geçerken sala verilirse cenazeyi gömmeden geçmeyin, nerde olursa olsun sakın Köse’ye selam vermeyin.”
- c. Babaları ölünce yiyecek ve içecekleri bitince en büyük oğul çalışmaya gider, fakat giderken babasının nasihatlerini hiçe sayar; ezan okunur namaz kılmadan gider, sala verilir cenazeyi beklemez, vardığı köylerin birinde köse ile karşılaşır hemen selam verir.
- d. Köseye iş aradığını söyler, zaten köse de çoban arıyordu.
- e. Köse, kendisine çobanlık yapmasını ister, ancak bir şartı vardır: Kim darılırsa sırtının derisi yüzülecektir, bir de parasını ibigukguk ötümlünden ibigukguk ötümlüne alacaktır.
- f. Büyük oğul bu şartı kabul eder ve işe başlar.
- g. İlk gün Köse çobanı koyunları otlatmaya gönderir ve akşama kadar yemek yollamaz.
- h. Çoban kendisini aç bıraktığı için Köse’ye küser; Köse de çobanın derisini yüzer.
- ı. Ortanca kardeş ağabeylerinden haber gelmeyince iş aramaya karar verir.
- i. O da ağabeyi gibi babasının nasihatlerine kulak asmaz; ezan okunur namaz kılmaz, sala verilir cenazeyi gömmeden yoluna devam eder. Köse’yi görünce hemen selam verir.

- j. Ortanca oğul da Kōse'ye oban durur. Őartlar aynıdır: Darılmak yok, para ibigukguk ōtümünden ibigukguk ōtümüne alınacak.
- k. İkinci oban da aynı tuzađa dūŐer ve Kōse tarafından derisi yūzölerek ōldürölür.
- l. Sıra en kardeş olan Keloğlan'a gelir. O da bakar ki ağabeylerinden haber yok, iş aramaya çıkar.
- m. Keloğlan babasının nasihatlerini yerine getirerek yoluna devam eder: Ezan okunur namazını kılar, sala verilir cenazenin defnedilmesini beklemiş. Önüne Kōse gelince hemen selam vermez.
- n. Ancak Kōse kurnazlık yapıp tekrar karşısına çıkar. Üçüncü seferde Keloğlan Kōse'ye selam vermek zorunda kalır.
- o. Sonunda aynı Őartlarla Keloğlan Kōse'nin çobanı olur. Kōse ilk gün Keloğlan'ı koyunları otlatmaya gönderir, diğerlerinde olduğu gibi ona da yemek vermez.
- ö. Dağ başında a kalan oban koyunların birini kesip yer.
- p. Kōse koyunların eksik olduğunu görünce sinirlenir, ancak darılırsa derisi yūzöleređi için obanın: “ Darıldın mı Kōse gardeŐ?” sorusuna “Hayır.” cevabını verir.
- r. Ertesi gün Kōse obanı sığırları otlatmaya gönderir ve yine yemek vermez. oban sığırlardan birini kesip yer, Kōse yine “Küsmedim.” der.
- s. Sonra odun kesmeye giden oban a bırakılınca eşeğin kuyruğunu ve kulağını keser. Kōse yine “Küsmedim.” der.
- Ő. v. Bu sefer Kōse, Keloğlan'ı çok değerli bir tazıyla tarla sürmeye gönderir.
- t. Tazı sürekli taŐa yatınca onu da ōldürür savurup atar, dūŐtüđu yeri sürüp gelir. Kōse bu değerli tazıyı ōldürdüđu için çobana çok kızar ama “Küsmedim.” demek zorunda kalır.

t. Köse, artık korkmaya başlamıştır, annesini bahçedeki ağacın başına çıkarıp ibiguguk kuşu gibi ötmesini ister. Maksudı parasını verip Keloğlan'dan kurtulmaktır.

u. Keloğlan vakitsiz öten ibiguguk kuşunu(Kösenin annesi) öldürür.

ü. Köse karısı ile anlaşıp Keloğlan uyurken evi yakar. Ancak Keloğlan durumun farkına varıp ekmek sepetinin içine girerek kurtulur. . Köse evini de kaybeder, fakat yine de küsmez

v. Bir uçurumun kenarında geceleyip Keloğlan'ı aşağı atmayı planlayan Köse, kazdığı kuyuya kendisi düşer ve uyku mahmurluğu ile kimin kocası olduğunu anlayamayan karısı ve Keloğlan tarafından uçurumdan aşağı atılır.

y. Keloğlan zekâsı sayesinde Köse'yi cezalandırır.

19. Masal

1. Keloğlanın Gismeti

2. EB:-, AaTh:-

3. Şerife Akdoğan

4. Masalın özeti

a. Yaşlı bir adam varını yoğunu iki oğluna bırakarak ölür.

b. Adamın biri yeni diğeri eski olmak üzere iki evi, bir sürü de hayvanı vardır.

c. Kardeşler aralarında kalan malları paylaşırken büyük oğlan uyanıklık edip eski evi alır. Çünkü hayvanlar eski eve alışıktır.

ç. Küçük oğlan yani Keloğlan'a da eski ev kalır.

d. Akşam havyalar köye gelince eski eve girenler büyük oğlanın, yeni eve girenler de Keloğlan'ın olacaktır.

- e. Köye gelen hayvanlar eski eve alışık olduklarından büyük oğlanın evine girerler.
 - f. Sadece bir öküz Keloğlanın evine girer.
 - g. Keloğlan'ın karısı onun bu nasipsizliğine çok kızar ve durmadan onunla kavga eder.
 - h. Keloğlan öküzü pazara satmak için götürür, ama öküze hiç müşteri çıkmaz.
 - ı. Keloğlan pazardan dönerken aç bir köpekle çakal görür ve öküzü onlara kesiverip paylaşır. Onlara bir hafta sonra öküzün parasını almaya geleceğini söyleyerek oradan ayrılır.
 - i. Eve gelince öküzü soran karısına olup biteni anlatır. j.
- Karısı Keloğlan'ın yaptığı bu aptallığa çok kızar.
- k. Keloğlan bir hafta sonra köpek ve çakaldan parayı almaya gider. l.
- Köpek ve çakalın topraktan çıkardığı iki küp altını alarak eve gelir. m.
- Altınlar sayesinde Keloğlan ve karısı muratlarına ererler.

20. Masal

1. İnsan Cinsi, Kedi Cinsi, Köpek Cinsi

2. EB:-, AaTh:-

3. Hatice Savaş

4. Masalın özeti

a. Bir karı-kocanın genç ve güzel bir kızları varmış.

b. Bu kıza üç dönürcü gelir.

- c. Babası üçüne de kızı sözler. Karısı bu duruma çok kızsada engel olamaz.
- d. Adam kızı, yanına bir kedi ve bir köpek koyarak bir odaya kilitler. Dünürçüler sıra ile düğün yapmaya gelirler.
- e. Odanın kapısını açtıklarında kedi ve köpeğin de kıza dönüştüğünü görürler. Ancak dünürlerin bu durumdan haberi yoktur.
- f. Düğün yapmak için gelen dünürçüleri sıra ile kızları veren anne ve baba bir süre sonra kızlarının durumlarını sormaya giderler.
- g. Kızın annesi kaynanaların söylediklerinden birinci kızın insan soyundan, ikinci kızın kedi soyundan, üçüncü kızın da köpek soyundan olduğunu anlar.

21. Masal

1. Hızırınan Çifci

2. EB:-, AaTh:-

3. Hatice Savaş

4. Masalın özeti

- a. Adamın biri tarlada çift sürerken dönüm başına gelince oynar.
- b. Yoldan geçen bir atlı oynamasının sebebini sorar.
- c. Adam, hanımının kendine çok hizmet ettiğini, bunun için oynadığını söyler.
- d. Atlı bir daha adamın yanına geldiğinde adama iki hanım getirir.
- e. Hanımlardan biri çok aksidir. Adamlarla biçilmiş bir tarladaki ekinlerin tırpanla ve makasla biçildiği konusunda zıtlaşırlar.
- f. Adam aksiliğinden dolayı kadını çaya atar.

- g. Atlı bir daha geldiğinde adamın evleğin ortasında oynadığını görür ve sebebini sorar.
- h. Çiftçi neden evleğin ortasında oynadığını ve aksi hanımın başına gelenleri anlatır.
- ı. Atlı gittikten sonra, adam onun Hızır olduğunu anlar.

22. Masal

1. Koca Sevgisi

2. EB:-, AaTh: -

3. Fatma Alpay

4. Masalın özeti

- a. Birbirini çok seven karı- kocadan, koca ölür.
- b. O memlekette âdet olduğu üzere kadın, mezarlığa yaptırdığı bir kulübede kocasının ölüsünü bekler.
- c. Karısı ölen bir başka adam da karısının ölüsünü bekler.
- d. Adam kadının kulübesine gider ve ona evlenme teklifinde bulunur.
- e. Kadın kabul eder, fakat bu arada adamın ölüsünün burnunu biri keser.
- f. Kadın kendi ölüsünün burnunu kerpetenle kesip adama verir.
- g. Adam ertesi gün ölüsünün kulaklarının kesik olduğunu görür ve kadına durumu söyler.
- h. Kadın, kendi ölüsünün kulaklarını kesip adama verir. ı.
Bu sefer de adamın ölüsünün dişleri sökülür.
- i. Kadın kendi ölüsünün dişlerini söküp adama verir ve 'haydi artık evlenelim' der.
- k. Kadının çok sevdiği kocasına neler yaptığını gören adam evlenmekten vazgeçer.

23. Masal

1. Karışma Allah'ın İşine

2. EB:- , AaTh:-

3. Mustafa Mesut

4. Masalın özeti

- a. Adamın bir "ibok böceği"ni görünce " Allah bunu niçin yaratmış?" diye düşünür.
- b. Bu söz Allah'ın hoşuna gitmez, bir süre sonra adam hastalanır.
- c. Ne yaptılarsa adamın derdine çare bulamazlar.
- d. Rüyasında derdinin çaresinin " bok böceği" olduğunu görür.
- e. Önce inanmaz, sonra aynı rüyayı üç defa görünce denemeye karar verir.
- f. "Bok böceği"ni yer ve iyileşir.
- g. Adamın İstanbul'a gittiği sırada deniz kabarır, insanlar isyan edip bağırıp çağırmaya başlarlar.
- h. Adama, sen neden bir şey söylemiyorsun, diye sorarlar.
1. Adam "Ben Allah' ın işine bir kere karıştım, bana bok böceği yedirdi." der.

24. Masal

1. Eşek İnadı

2. EB: - , AaTh: -

3. Satılmış Ünver

4. Masalın özeti

- a. Karı-koca birbiri ile inatlaşır; önce kim konuşursa eşiği o sulayacaktır.
- b. Kadın komşudayken eve hırsız girer ve kadının sandığındaki eşyaları çalar.
- c. Kadın eve gelince kocasına eve kimin geldiğini sorar ve eşiği sulamak zorunda kalır.

- d. Kocasından hırsızın ne tarafa gittiğini öğrenen kadın, hırsızın peşine takılıp bir hana varır.
- e. Handa hırsızı bulur, ama ona bir şey söylemez.
- f. Hırsız kadını beğenir ve ona evlenme teklif eder.
- g. Kadın kabul eder.
- h. Hırsız kadının adını sorar, ama kadın adının çok ayıp olduğunu söyler. 1. Hırsız zorlayınca adının “Sıçtım” olduğunu söyler.
- i. Gece olur, yatarlar.
- j. Hırsız uyur, ama kadın uyumaz.
- k. Hırsızın çaldığı eşyaları toplayıp giderken handaki herkesin ayakkabısının içine tuvaletini yapar.
- l. Hırsız uyandığında kadının yanında olmadığını görünce “Sıçtım, Sıçtım.” diye bağırmaya başlar.
- m. Handaki misafirler hırsızın sesine uyanırlar ve ayakkabılarını giyince bu pisliği onun yaptığını zannederler.
- n. Hırsız, handakilerden dayak yer ve bu şekilde kadın tarafından cezalandırılmış olur.

25. Masal

1. Yemin

2. EB:-, AaTh:-

3. Necip Satılmış

4. Masalın özeti

- a. Keloğlan eşeğine binip pazara gider.
- b. Eşek sürekli kafasını yere eğip koku almak isteyince Keloğlan “Bir daha senin üstünden inmeyeceğim.” diye yemin eder.

- c. Pazardan gelip tam eşekten ineceğinde yeminini hatırlar ve soluğu cami hocasının yanında alır.
- d. Hocanın başı kalabalık olduğu için Keloğlan'a "Bu gün git yarın gel." der.
- e. Keloğlan geceyi eşeğin üstünde geçirir ve ertesi gün tekrar hocanın yanına gider.
- f. Hoca eşeği bir ağacın altına götürür ve Keloğlan'a ağaca tırmanmasını söyler.
- g. Keloğlan eşekten değil ağaçtan inmiş olur ve böylece yemininden kurtulur.

26. Masal

1. Üç Ayaklı Kuş

2. EB:-, AaTh:-

3. Yılmaz Savaş

4. Masalın özeti

- a. Dünyaca ünlü kuş bilimci profesör Yenice Ormanlarındaki kuşları incelemek üzere Karabük'e gelir.
- b. Bir ay süre boyunca kuşları inceler ve geri dönmek üzere trene biner.
- c. Karabük'te trene Safranbolulu bir esnaf biner.
- d. Profesör ile esnaf aynı kompartımana düşerler ve tanışıp sohbet ederler.
- e. Sohbet esnasında Safranbolulu esnaf profesöre kuşlarla ilgili bir soru sormak istediğini söyler.
- f. Profesör kendinden emin bir şekilde "Elbette sorun." der.
- g. Ancak Safranbolulunun bir şartı vardır. Profesör soruyu bilemezse kendisine yüz altın verecektir; ama kendisi bilemezse profesöre bir altın verecektir.
- h. Profesör bu şartı seve seve kabul eder.
- ı. Esnafın sorusu zordur: "Üç ayaklı kuş nerede yaşar?"

- i. Profesör düşünür, raporlarını karıştırır, ama cevabı bulamaz.
- j. Esnaf: “Ben bilemedim al sana yüz altın, sen söyle bakalım.” der.
- k. Esnaf: “Ben de bilemedim, al sana bir altın.” deyince profesör: “Gördüm ama böyle bir ticaret erbabı görmedim.” diyerek Safranbolulunun ne kadar uyanık olduğunu dile getirir.

27. Masal

1. Evde Kalan Kızlar

2. EB: 338, AaTh: 1457

3. Samiye Savaş

4. Masalın özeti

- a. Bir ailenin evde kalmış üç kızına düğün gelir.
- b. Kızlardan biri saf, biri maraz, biri de kekemedir.
- c. Anneleri kızların kusurları belli olmasın diye onları tembihler.
- d. Saf olan kız, kaynana kıyafetinden dolayı beğenmez.
- e. Maraz olan kız sobanın yanında kızardığı için kaynana beğenmez.
- f. Kekeme olan kız fareyi görünce dayanamayıp konuşur, fakat kaynana onu da beğenmez.
- g. Kızların hepsi evde kalır.

28. Masal

1. Bir Günlük Hanımlık

2. EB:332, AaTh:-

3. Sadıka Doğan

4. Masalın Özeti

- a. Bir gün kadının kocası kendisine hiç iş yapmamasını, dinlenmesini söyler.
- b. Kadın, kocasını uğurladıktan sonra tencereye pişirmek için tavuğu koyar, ama altındaki ateşi bile yakmaz.
- c. Bir süre sonra bir dilenci gelir.
- d. Kadın, yattığı yerden hiç kalkmadan ipi çekip kapıyı açmasını söyler.
- e. Dilenci içeri gelince de kadın tembelliğine devam eder, dilenciye ekmeklikten ekmek alıp tencerenin altındaki ocağı yakıverdikten sonra kapıyı çekip gitmesini söyler.
- f. Dilenci tencerenin içine bakınca tavuğu görür ve tavuğu torbasına koyup çarıklarını tencerenin içine atar.
- g. Ateşi yakıp ekmeği aldıktan sonra bu tembel kadına ders vermek amacıyla bir türkü söyler: *“Tavuk torba içinde, çarık tencere içinde; bizim hanım dayak yir, gaba döşek içinde.”* Sonra da gider.
- h. Kocası gelen kadın yemeği sofraya getirince dilencinin türküsünün anlamını çözer, ama iş işten geçmiştir.

29. Masal

1. Alamettir Alamet

2. EB:-, AaTh:-

3.Sadika Doğan

4. Masalın özeti

- a. Bir kaynananın üç gelini vardır. Kaynana bütün yiyecekleri kilitleyip komşuya gider.
- b. Gelinler acıkırlar, canları da simit çeker.

- c. Hamuru yoğurup simit yaparlar. Fakat yiyemeden kaynanaları gelir.
- d. Gelinler kaynanalarına yakalanmamak için simitleri bellerindeki kuşaklara sararlar.
- e. Kaynana gelinlerini oynatıp seyretmek ister
- e. Gelinler oynarken bellerinde sarılı olan simitlerin düşmesinden korkarlar ve durumlarını anlatan bir türkü söylerler: *“Alamettir alamet, bunda da vardır keramet, şimdi de kopacak kıyamet.”*

30. Masal

1. Ağanın Çobanı

2. EB: -, AaTh: -

3. Samiye Savaş

4. Masalın özeti

- a. Ağa koyunları için bir çoban tutar.
- b. Çoban çok uyanık ve pişkindir.
- c. Ağanın gönderdiği yemekleri yemez ve geri gönderir.
- d. Bir süre sonra durumdan ağanın haberi olur.
- e. Ağa çobanın neden yemekleri yemediğini merak eder, eline bir “bakraç” yoğurt alıp koyunların yayıldığı yaylaya gider.
- f. Çobanın söylediği yalanlar üzerine ağa kızıp elindeki yoğurdu kafasına döker.
- g. Çoban pişkinlik yaparak işin içinden yüzünün akıyla çıktığını söyler.

31. Masal

1. Kocakarının Oyunu

2. EB: ?, AaTh: ?

3. Sadıka Doğan

4. Masalın özeti

- a. Yaşlı bir kadın gençlerin eğlendiklerini görür.
- b. Kendisi de eğlenmek ister, ama günahından korkar.
- c. Gençlerin yanına gider ve onların ısrarı üzerine yavaş yavaş oynamaya başlar.
- d. Allah'a da günah yazmasın diye dua eder.
- e. Gittikçe oynamak için iştahlanan yaşlı kadın oyununu hızlandırır.
- f. Allah'a da yarısını yazıp yarısını yazmaması için dua eder.
- g. Sonunda kendisini oyuna kaptırınca artık günah yazılıp yazılmaması kadının umurunda değildir.

32. Masal

1. Safranbolulu ile Kayserili

2. EB: -, AaTh: -

3. Yılmaz Savaş

4. Masalın özeti

- a. Kayserili Safranboluluların uyanık olduğunu duyar ve test etmek için Safranbolu'ya gider.
- b. Bir Safranbolulu onu misafir etmek için evine davet eder.
- c. Misafirine ne yedireceğini bilmeyen Safranbolulu telaşlanır ve hanımına danışır.
- e. Hanımı, kocasından misafire ne yemek istediğini sormasını ister.
- f. Kayserilinin istediği hem kendini hem atını doyurmalı hem de sabaha kadar onu eğlendirmelidir.

- g. Safranbolulu telaşlanırken, hanımı oldukça rahattır, pazardan bir karpuz aldırmasını ister.
- h. Safranbolulu pazardan karpuz aldırır.
- i. Hanımı karpuzu kesip dilimler; bir kaba karpuzu, bir kaba çekirdeğini, bir kaba da kabuğunu koyar.
- j. Hanımı, Safranboluluyu çağırır ve hazırladığı tepsiyi Kayseriliye götürmesini ister.
- k. Safranbolulu tepsiyi misafire götürür ve karpuzun kendisi için, kabukların atı için, çekirdeklerin ise sabaha kadar kendisini eğlendirmek için olduğunu söyler.
- l. Duruma şaşırın Kayserili kendisinden daha uyanık birinin evinde kalamayacağını söyleyerek sabahı beklemeden yola çıkar.

SONUÇ

Safranbolu ve civarındaki köylerden 32 masal metninin derlenmesi ve incelenmesi esasına dayanan çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçları metinlerin tespiti ve metinlerin tahlili üzere iki kısımda ele alabiliriz.

Halk edebiyatı sahasında çalışan bir araştırmacı için metin tespiti oldukça önemlidir. Çünkü halk edebiyatı ürünlerinin insan zihninde her zaman ilk canlılığıyla kalması mümkün değildir. Bir yazma eseri yıllar, hatta yüzyıllar sonra okuduğunuzda onun ilk yazıldığı andan hiçbir şey kaybetmediğini görürsünüz. Ancak halk edebiyatı ürünleri böyle değildir. Her geçen gün halkın belleğindeki ürünler unutulmakta, çağın gereği olan gelişmeye paralel olarak yeni ilavelerle orijinalliğini kaybetmektedir.

Radyo, telefon, televizyon, internet gibi iletişim araçları ile içli dışlı olan çağımızın insanı için sihirli seccade ile uçmanın artık hayallerde bile yeri yoktur.

Ayrıca bölgede dikkatimizi çeken bir husus yöreye has fıkraların sayısının oldukça fazla oluşuydu. Bunun bölgenin sosyo-ekonomik durumundan kaynaklandığını düşünüyoruz.

Metinlerin tahlili sırasında araştırmamızda tespit ettiğimiz masalların kaynak şahısları tanıtılırken antropolojik metodun özelliklerinden faydalanılmıştır.

Çalışmamızda Safranbolu'dan derlediğimiz 32 masalın Eberhard- Boratav ve Aarne- Thompson kataloklarındaki durumunu araştırdığımızda derlenen masalların bir kısmının yeni masal tiplerini oluşturduğunu gördük.

Derlememizde mitolojik motiflere ve zincirlemeli masal örneğine rastlamadık.

Derlediğimiz masallar yazıya geçirilirken kaynak şahısların cümle yapısı korunmuştur. Metinler verilirken karşılıklı konuşmalar italik karakterde anlatım kısımları normal karakterde verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SAFRANBOLU MASALLARINDAN ÖRNEKLER

1. Tilki

Bir gün tilkiye sormuşlar:

“Tavukgüder misin? ”

“Benim ayağım yalınayak.”” demiş. Sonra araya laf karışmış, unutmuşlar. Tilki unutmamış, demiş ki:

“Kümesin kapısını ormandan yana yaparsanız güderim. ” demiş. Adam da kümesin kapısını ormandan yana yapmış. Derken tilki gelip kümese girmiş. Adamın aklı başına gelmiş:

“Tilki girmiş kümese, tavuklarıyimese. ” demiş.

Necip Satılmış

2. Bok Böceği

Bi tane bok böceği varımış. Ev lenmeye garar vemiş. Emme kiminen evleneceğini bilmediği için goca aramaya çıkmış. Giderken giderken öğüne bi köpek gelmiş:

“Köpekgardeş ikimiz evlenelim mi” demiş. Köpek de:

“Evlenelim” demiş. Bok böceği:

“Emme ben yaramazlık yaparsam beni nasıl döğersin” demiş. U da:

“Dişleriminen ısurun” demiş.

“Aa olmaz, dişlerinin altında ben ezilirün, ölürün.” demiş. Giderken önüne böğez de bi kedi gelmiş:

“Kedi gardeş benimle evlenir misin?” deye. O da:

“Evlenelim.” demiş.

“Emme yaramazlık yaparsam beni nasıl döğersin?” demiş. O da:

“Dırnaklarımınan tırım tırım ederin.” demiş.

“Yok olmaz, dırnakların batınca ben ölürün.” demiş. Giderken önüne bi fare gelmiş.

“Fare gardeş benimle evlenir misin?” demiş. O da:

“Olur, tamam.” demiş.

“Emme ben yaramazlık yaparsam beni nasıl döğersin?” demiş. O da:

“Guyruğumunan şıp şıp vurarın ” demiş.

“Tamam o zaman ben bununan ölmen.” deye. Evleniyolla ikisi. Gomsuda düğün varımış. Sürüm bey zabaliyin:

“Ben, gomsudan biraz paklava börek gapıyın, sen de çamaşura git ” demiş. Eskiden çamaşurlukda yıkanudu çamaşur. O çamaşura gidiye, ayağı kayıye gölebe düşüye. Sürüm beyi bekleya gelmeye. En nihayet garşudan gelin almacı geçerken bağırımış:

*“Sıra sıra atlılar Beyaz
beyaz saruklular Burma
burma bıyıklılar Düğün
evine varırsanız Sürüm
beyimi görürseniz Örüm
örümcekle gadun Bürüm
bürümcekle gadun Al
duvaklı gelin gadun Çukura
düşmüş çıkamaya Pır pır
etmiş uçamaya*

Deyverüsünüz” deyi bağırmış. Bunu duyan gelin almacı gelini alıp gelincek sofrada yemek yirken anlatmış. Sürüm bey de bunu dinlemiş üsendirenden.

“Bu benim hanım. ” demiş. Hemen atlaya orta yere. Paklava, börek, pilav gaparken, maşa götürün, sopa götürün deyinceye gadara sürüm bey gaçıya ortadan. Geliya dereye:

“Hanım, böyle böyle oldu, ben senin sesini duyunca canımı sigortaya attım hemen geldim. Üşümüşsündü guyruğumdanyapışarak çık” deye. Bok böceği:

“Aman ben sana küselek” demiş.

“Hanım etme, üşümüşsündü, guyruğuma yapış da çık”

“Yok ben sana küselek’ demiş.

“Ee uzattın deye, tepelek tepelek.” deye gölebin ortasına gadar itiyeye. Bok böceği orda boğuluyeye. Bir kadın erkeğine her zaman için iki defa naz etsin. Üçüncüsünde olumlu davransın. Bok böceği hesabı gölebin ortasına gidip kenidini boğdurmasın (Akman 2004: 44).

Hatice Savaş

3. Padişahın Kızı

Evvel zaman içinde galbur saman içinde, deve tellal, pire berber iken ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken, zamanın birinde padişahın gızı pencirede gergefinen çevre işlerimiş. Bi ak güvercin gelir, her gün ona bakanmış. Gız guşa âşık olmuş, guş gıza âşık olmuş. Derken bi ara guş gelmez olmuş. Gız da işi işlemiş pencirenin oraya gomuş. Ordan guş o çevreyi gapmış. Bi daha da gelmemiş. Gız hasta olmuş, artık yataklara düşmüş o guş gelmeye deyi. Yimemiş, içmemiş, babası doktorlara bakıtmiş hiç çare yok gıza. Gız hasta yimeya içmeye guşa âşık.

Fatmacuğunun anası her gün dere kenarında çamaşır yıkarlarımış. Onun bunun çamaşırını dere kenarında yıkar, ondan geçinirlerimiş. Oraya da her gün gatrınan bi yük bulaşık gelirimiş, gap gacak. Gatrın başında kimse yok. O gap gacak suya indirilirmiş, gendi gendine yıkanurumuş. Gatrın dengine yüklenürümüş, giderimiş. Bi gün beş gün onlar onu seyredelerimiş. Bi gün gız demiş ki annesine:

“Bu gap gacak her gün geliye, gidiye kimse yok başında. Ben bunun arkasına dakılacın, gidecin bakacın nereye gidiye bu gap gacak.” Annesi yapma, etme dediye de laf anlatamamış. Katırın arkasına düşüye gidiye. Bu gatr bi saraya gelince gapılar açılıye gendi gendine. Yükler boşalıye tıkr tıkr, gaplar çıkıye gendi gendine. Kız gapının arkasına saklanmış orda duruyomuş. Onlar çıkınca hepsi bitince gız da çıkıye yukarıya bi odaya giriye. Gazanlar gayınıyo yemekler bişiyö ama başında kimse yok. Bu da gapının arkasında duruyomuş. Derken ortada bi havuz varımış bi tabur guş gelmiş, girmişle içeri o havuzda yıkanmışla, yıkanmışla hepsi birer insan olmuşla. Derken bi tabur guş daha gelmiş. O guşların içinde o beyaz guş varmış. O da yıkanmış hepsi insan olmuşla. Önceden gelenler de onu hoş geldiniz padişahım deyi goltuklamışla eletmişle yukarıya. Gız bunu görmüş. Garnım acıktı, dur şurdaki yemeklerden acık da ben yiyin, deyi ocaktan yemek alacakken eline bi şaplak inmiş:

“Sus sabursuz” deye, bi ses. Ama kimse yok. Korkuye çekiliye, kuştan olan insanlar yemek yiyolar.

“Al *sabursuz.* ” gız deyolar, önüne bi tabak yemek koyolar. Yine katıra yemekler yiyince kendi başına bulaşuklar yükleniyo. Orda eğlence ediyolar. O gız da orda onlarınan eğleniyo. Ondan sonra o beyaz guş odasına çekilince

“*Padişahım Allan rahatlık versin*” deyolar. Kız da o odaya saklı giriyo o kuş içeri girince çekmeceден bi çevre çıkariye:

“*Ah çevren burada kendin nerdesin?*” deye. Sonra öpüyo goklaye o çevreyi oraya gine goya. Kız bunları görüye sabahliyin erken onlar giderken kız anasının yanına geliye, bunları anlatiye. Padişahın gızı günden güne eriyomuş. Hiç çare bulamıyolar. Derken ne yapalım ne edelim. Kız demiş ki baba bana bi haman yapduruve. Her gelen derdini anlatsın ben onları dinleyin bedava yıkansın. Hemen padişah hamam yopturuyo. Kızı da oturturuya oraya gelenle bedava yıkaniyolar. Çıkınca başlarına gelen bi hikâyesi olan onu anlatiyo. O gız diyo ki;

“*Anne herkes hamama hikâyesini anlatmaya gidiyo. Biz de gidelim.* ”

“*Gızım bizim neyimiz varda ne anlatacaz, deye.*”

“*Anne ben de şu katırı anlaturun.*”

“*O zaman, tamam hadi gidelim* ” deye. Bunlar da hamama gidiyola. Bunların da üstü başı perişan olunca padişahın gızı:

“*Ecük geri git* ” deye. Kız şimdi anlatmaya başlaya:

“*Ben dere kenarında çamaşır yıkarken bi gatr geliye. Sırtındaki gaplar gacaklar gendi gendine yıkaniye, geri dengine yükleniye, gidiye. Ben de onun arkasından gittim. Orda bana sabırsuzsun, dedile. Derken bi tabur guş geldi. Suda yıkandıla, hepsi delikanlı oldula. Arkasından bi tabur guş daha geldi, içinde bi beyaz guş varıdı. ”* deyince [Padişahın gızı] :

“*Eee... Fatmacuk ecük şöyle gel.*”

“*O guşlar da yıkandılar, birer delikanlı oldular, yukarı çıkdıla. Ben de arkalarından çıkdım. Orada eylence yapıdılar. Ondan sonra, padişahım Allah rahatlık versin, dediler. Yanından çıkdılar. Ben de girdim arkasından.*”

“*Eee... Fatmacuk ecük daha yakına gel.* ”

“Bi çekmece açdı, ordan bi çevre çıkardı. O çevreyi öpdü, çevren burada gendin nerdesin deyi ağladı. ”

“Gel Fatmacuk gel, deye. Sen beni oraya eletecen.”

“Ondan golay ne var. Yarin sen biz çayda çamaşur yıkamaya giderken gel yanımızda. Ben seni eletürün. ”

“Tamam” deye oraya sabahliyin geliye. [Beraber gidiyorlar.] Dedükleri gibi gatır geliye gine bulaşuklarınan. Bulaşukla yıkaniya gatırın sırtına yükleniya. Onlar da gatırın arkasına dakılıyola, gidiyola. Gapıla açılıya gendinden, gapla yerleşiyeye, kimse yok. Onlar da giriyoła, neyse orda bekleyola. Guşla gelüken gız hep titreye. Yemekle pişerken bunlar da ecük almak isdeyola. Gine bi ses:

“Eylenin sabursuz gızla.” [Kuşlar gelip havuzda yıkandıktan ve insan olduktan sonra] yemek yemeye oturuyola. O guşdan insanla oturunca gızlara da:

“Alın sabursuz gızla” deye gine o ses, bi tabak yemek veriye onlara. [Delikanlılar] çıkalım yukarı deyola. Onla da çıkıye yukarı eğlence etmeye. Eğlence bitince gine o guş odaya giriye. Padişahın gızı da arkasından giriye görünmeden. Adam gine çekmeceyi açıye çevreyi çıkariye. Gendi gendine:

“ Çevren burada gendin nerdesin ” deyince [padişahın kızı]:

“ Ben de burdayın.” deye. Orda onla birbirleriynen bileşiyola, evleniyola. Fatmacuk gendi dönüye. Bi gün beş gün, artık hamam da bunların oluye. Hamamcılığa girişiyola. Kız hamileymiş artık. Orda durarkan oğlan gıza anlatıye:

“Şindi burada bunlar cinle. Bunla beni annemin loğusa beşiğinden çaldıla. Bunların elinden ben kurtulamadım. Benim filen yerde annem var, oraya ben seni yollayın. Sen annemin gapısını çal. Annem gapısını kimseye açmaya, eve giren çıkan da yok. Annem gapısını kimseye açmaya. Sen beşikten çalınan üç günlük evladınızın başı için beni alın, de. Öyle demezsen almaz zaten.” Gız gidiye oraya gapıyı çalıye.

“Kim o?”

“Ben misafirin, beni içeri alın. ”

“Hayır. ”

“Üç günlükken beşikten çalınan evladınızın başı için beni alın. ” Öyle söyleyince bunu içeri alıye.

“Aşağıda bi oda var, oraya inin ” Oraya guş ziyarete geliye. Guşunan gız konuşuyomuş.

“Ah, annem senin benim olduğunu bilse seni köşklerde yatırı. Bi gün anneme söyle yukarı gata camekândan bi oda yapsın. Ortaya bi ateş gosun. Bi camın bi parçasını kırık gosun. Beni anca öyle gurtaru. Ben içeri girip tüylerim yanarsa ben o zaman gurtulurun ben bunlardan.”

Gız şindi çocuğu doğurmuş. Çocuğu sallarken guşunan gonusuyomuş. Guşunan gonusuken duymuş.

“Ah, annem senin benim olduğunu bilse sırma yataklarda yatıru. ” Dediğini şeyinin.

“Noldun sen gızım ”

“Böyle böyle oğlunu cinler periler şeyetmiş, ben sizin gelinizim. ”Kadın sevincinden deli oluye artık.

“Oğlunuza yukarıya bi camekân oda yaptıracanız. Her tarafi cam olacak, ortaya da bir mangal ateş goyacaksınız. Camın bi köşesini kırık goyacaksınız. Ordan girecek, öyle gurtulurun, dedi. ”

Annesi bunların hepsini hemen yapduruye. O guş geliye, camdan içeri giriye. Tüyleri yanarken tılsımdan gurtuluye. Onun tüyleri yanarken bütün gular cama üşüşüye gurtaracuz deyi parçalayola camı.

“Aman deyola hep bizim canımız yanıye. İnsanoğlundan bize fayda yok gayri gidelim. ”deyip gidiyola. Onlar da eriyo muradına.

Bedriye Kavsa

4. Yamru Yumak

Zamanında öksüz Kezban deyi bi gız varımış. Bubası bunu bakamayon deyi dağa oduna götürüye. Gızını dağda goyuye. Kezban'a ben taklayınca dağdayın sen hiç gorkma deyip gaçıyo. Ama bubası çam dalına bir teneke bağlamış, gızını gandumak için. Rüzgar esdükçe çamın dalındaki teneke taklayomuş. Kezban da bubasını dağda odun ediya sanıyomuş. Arada da:

“Tak tak takacuğum, beni goyup giden bubacuğum.” deyomuş. Bu sırada Kezban'a bi ayı rasgelmiş. Ayı Kezban'ı götürüp gayanın govuğuna sokup evlenmiş. İki tane çocukları olmuş: Birinin adına Yamru Yumak ötekine Tombul Tomak demişle. Kezban'ın boynunda altunu varımış. Dağa bubasının keçileri gelmiş. Kezban boynundaki altunu keçilerin boynuna bağlamış. Altı yıl sonra Kezban'ı aramaya çıkmışla. Bamışlar ki gayanın govuğundan duman çıkıya. Bacaya toprak atmışla. Kezban da gocasına yani ayıya git çocuklara bak demiş. (Kezban'ı aramaya gelen avcılar) çocuklarını teker teker vurmuşla. Ayı onlara bakmaya gidince onu da vurmuşla. Kezban çocuklarıynan gocasını ölmüş görünce başlamış yasa: Yağım balım çoğudu, gamım derdim yoğudu. Yamru Yumak, Tombul Tomak ah gitti bizim koca herif!

Hatice Satılmış

5. Şehzadenin Düğünü

Evvel zaman içinde bir kralın yakışıklı bir oğlu varmış. Av yapmayı çok severmiş. Kimseleri beğenip evlenememiş. Bir gün ava çıkmış. Bir evin önünden geçerken bir ses duymuş. İnce bir ses duymuş:

“Anne maydanozun dikenini elime battı. Toplayamıyorum ”

Şehzade bu sesin sahibini merak etmiş bu nazik kız. Babasına geliyo. Evlenmek istediğini söylüyor. Kırılın bando takımı ile hemen bu evin önüne gidiyolla. Zili çalıyo ki kapıya çıkan kız çok güzel şehzade hemen âşık oluyo zaten. Vezir, kızın babasına:

“Sultanımız kızınıza âşık oldu. Onunla evlenmek istiyoy.” Padişah oğlu geri çevrilir mi? Hemen kabul ediyoy adam. Hemen kazanlar kuruluyo, yemekler pişiyoy. Kırk gün kırk gece düğün ediyorlar. Şehzade merak ediyoy. Evlendikten sonra karısına soruyo:

“Çok merak ettim maydanozun dikenini senin eline nasıl battı. ” Kız diyo ki: *“O ben değildim. Benim üvey kardeşim var evde. Hiçbir iş yapmaz, bütün işleri bana yıkar. Üvey annem kırk yılın başında bana bahçeden maydanoz getir dedi. O da çok şımarık, bir iş yapmadığı için maydanozun dikenleri elime battı diye söyledi.”* Şehzadede doğru kızla evlendiğini anlamış. Onlar ermiş muradına biz çikalım kerevetine.

Samiye Savaş

6. Hiç

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir Keloğlan varmış. Günün birinde evlerinde tuz bitmiş. Annesi de Keloğlan'ı tuz almaya göndermiş. O devirde tuzun adı "hiç"miş. Unutmaması için durmadan hiç sözünü tekrar etmesini istemiş. Keloğlan hiç hiç deye deye gidiyomuş. Giderken, o şehrin ileri gelenlerinden biri vefat etmiş, onun cenazesine rast gelmiş. Keloğlan hiç hiç diyerek cenazeye bakıyomuş. Ordan biri gelmiş kulağını çekip bir tokat atmış.

"Oğlum utanmıyor musun sen, cenazeye hiç denilir mi?" Keloğlan:

"Ya ne demeli?"

"Oğlum, Allah rahmet eylesin denilir."

Keloğlan bu sefer de

"Allah rahmet eylesin." diyerek yoluna devam etmiş. Yol kenarında bir köpek ölüsüne rasgelmiş. Başına dikilmiş:

"Allah rahmet eylesin "

Yoldan geçen biri Keloğlan'ın kulağından tutmuş:

"Oğlum köpeğe Allah rahmet eylesin denir mi." Keloğlan:

"Ya ne demeli "

"Of, ne kötü ne fena diyecen. " Keloğlan:

"Of ne kötü ne fena" diyerek yoluna devam ederken Safranbolu hanımları giyinmiş, kuşanmış güne gidiyolarmış. Keloğlan kadınlara bakarak:

"Of, ne kötü ne fena. Böyle söyleyince kadınlardan biri onu azarlamış:

"Seni terbiyesiz, hiç öyle denir mi." Keloğlan kadına sormuş:

"Ya ne demeli " Kadın da Keloğlan'a

"Oh ne güzel ne âlâ diyeceksin." Keloğlan bu sefer de bu sözü tekrarlayarak gidiyomuş. Sokağın başında iki kabadayı dövüş ediyomuş. Keloğlan da karşılarına geçip:

“ *Oh ne güzel ne âlâ* ” Kabadayılar bunu bir güzel dövmüş:

“*Ulan hiç öyle denü mü?* ” Keloğlan:

“*Ya ne demeli.*”

“*Ayıptır mollalar, günahdır soltalar, diyeceksin* ” Keloğlan bunu tekrarlayarak yoluna devam etmiş. Önüne dalaşan köpekler gelmiş. Onların başına dikilmiş:

“*Ayıptır mollalar, günahdır soltalar.*” Yoldan geçen bir adam:

“*Köpeklere öyle denir mi.* ” Keloğlan:

“*Ya ne demeli* ” Adam:

“*Hiç, hiç bi şey demeyeceksin.* ” Adam böyle söyleyince Keloğlan’ın aklına alıp anasının hiç istediği gelmiş. Koşarak hiç eve gitmiş.

Samiye Savaş

7. Babasına Yemek Götüren Keloğlan

Keloğlanın babası çifte gitmiş. Keloğlan'ın gidiyolla. Tarlayı sürmeye başlayolla. Babası Keloğlan'a:

"Eve git de annen yemeği hazırlasın da getir " Annesi ekmeğe yapmaya başla. Keloğlan'ın da gardeşi çoğumuş. Annesi ekmeği pişiriyomuş taplanın üstüne atıyomuş; attuğu ekmeği hemen alıp yiyomuş çocuklar. O pişiriyomuş, ötekile yiyomuş. Keloğlan da dâhil onlara. Kadın elindeki oklavayınan çocukları govalaya. Keloğlan da taplanın altına giriyi. Ekmeği yapınca annesi bağırya:

"Kel oğlum, keleş oğlum ekmeğe gidecek, gel. "

"Budayın anne " Çıkıya taplanın altından. Artık beline ekmeğini bağlaya, yollaya annesi. Keloğlan babasına yaklaşıncı ekili bi tarlaya varımış. Babasına bağırya:

"Baba nerden geliyin " Babası oğluna:

"Oğlum kenardan kenardan gel. " Keloğlan ekmeğin kenarını yiya. Annesi gözlemenin içine gaygana yapmış. Gaygananın kenarını yiya Keloğlan. Biraz gidince gine bağırya:

"Baba nerden geliyin?"

"Oğlum ortadan gel. " Keloğlan gözlemenin ortasını yiya. Biraz daha gidince bi daha bağırya:

"Baba nerden geliyin? "

"Oğlum o taraftan öyle gel işte " Keloğlan gaygananın öbür tarafını yiya. Sonunda babasının yanına varıya. Babası soruya:

"Oğlum henı gözleme nerde? "

"Eee baba sen bana kenardan gel dedin, kenarını yidim. Ortadan gel dedin, ortasını yidim. Öte taraftan gel, dedin öteki tarafını yidim. Ekmeğe bitti. " Babası bunu bi güzel azarlaya. Keloğlan gidiya. Ormana doğru giderken bi elma ağacı görüya. Bakıyo ki elmalar çok güzel. Ama ağacın tepesinde ayı varımış. Ayıya bağırya:

"Ayı kardeş, işte bana bi tane elma at. " Ayı bi elma atıya.

“Dereye düştü, bi daha at.” Ayı bitane daha atıya.

“Hayvan bokuna düştü, bi daha at.” Ayı bidaha atıya.

“Çamura düştü, acık eğil de at.” Ondan sonra ayı eğilince dereye düşüya. Gayri gurnaz Keloğlan ayıyı indürüya kendi elma ağacının başına çıkıya.

Saniye Güven

8. Sebilci Güzeli

Zamanında bi garı-goca varımış. Hacı Ahmet Ağa, hanımı Fatma Hanım, bunların çocukları olmayamış. Bütün dertleri oyumuş. Telaşeden nettilerise çare yok. Adam bi gün demiş ki eşine:

“Ben bi tebdil havaya çıkacın, neye bizim çocuğumuz yok bi çare aramaya çıkacın. ”

Hanımından izin almış çıkmış. Giderken yolda namaz vakti gelmiş. Bi çayırılıkda abdest almış, namaz gılıyomuş. Sağına selam vermiş, bi derviş oturuyomuş; soluna selam vermiş, bi derviş oturuyomuş.

“Merhaba Hacı Ahmet Ağa.”

“Sen benim Hacı Ahmet Ağa olduğumu nerden bildin. ”

“Ben senin Hacı Ahmet Ağa olduğunu bilmezsem, neye yola çıkduğunu bilmezsem benim dervişliğim nerde galdı. ”

“Ee... Ben niçin yola çıktım?”Sen çocuk arayosun. Derdine derman arayosun onun için çıktın yola. ”

“Sen bana bi derman bul o zaman. ”

“Tamam ben sana bi derman veriyim. Sizin çocuğunuz olacak ama size hayırı olmayacak. ”

“Olsun da hayırı olmazsa olmazsa olmasın. ”demiş. Goynundan bi elma çıkarmış.

“Bunu git hanımıninan, yarısını sen yi, yarısını hanımın yisin. Gabuklarını da aşağıda gısrığınva, onun da tayı olmaya, onun da olsun. ” demiş.

“Tamam. ” demiş. Yoldan dönüya, hanımıynan abdes alıyola, elmayı yiyola. Allah onlara bi evlat veriya. Ama çocuk doğmadan Hacı Ahmet Ağa vefat ediya, çocuğu göremeya. Hanımı bunu alıya, büyütüya. Çok güzel olmuş oğlan çocuğu ama ne okula gidiya, okuya. Annesi okula çocuğu eletiyo. Hoca:

“Bismillahirrahmenirahim, de oğlum. ” deye.

“*Sen bismillanın manasını bil de ben öyle deyin.* ” deye. Hoca da kaç kitap doluyomuş bismillanın manasını verememiş. Bundan sonra çocuk okumaya. Çıraklığa veriyi orda da durmaya. Sabah ayrılıya. Kadın artık canından da oğlandan da bıkiya.

“*Ben bunu bugün de veriyin de eğer burada da durmazsa bunu reddedecin.* ” demiş. Ondan da gelmiş gine, durmayon deyi. Deniz kenarında dutmuş golundan atacağımış. Orda da bi gemi mallarını doldumuş gideceğımiş. Gemi gakmak üzereymiş. [Geminin sahibi] kadın çocuğı savurukan görünce hemen atlaya:

“*Eğlen hanım, neye çocuğı atıyon?* ” Böyle böyle, deye kadın.

“*Bana ver o zaman.* ” deye.

“*Ee... Al senin olsun.* ”

Alıye Mısır’a eletiya. Çok zenginimiş. Varıya hanımına deye ki:

“*Bak ben sana bi evlat getirdim. Bunu biz gömleğimizden geçirelim. Bu bizim evladımız şinden keri.* ” deye. Tamam, o da seviniye. Onların da çocuğı yokmuş. Seviniyolla duruyolla. Bi gün babası eline kırk tane inahtar verip deye ki:

“*Şu odaları hep gez.* ” Odaların hepsi altın doluymuş.

“*Bak oğlum bunların hepsi senin. Bizim başka oğlumuz çocuğumuz yok. Ama demesinler ki Mısır Kralının oğlu boş gezenin boş galfası demesinler.* ” deye.

“*Pekeyi ben rüyaya yatıyın da ondan sonra haber ederin size ne iş dutacağıımı.* ” deye.

“*Tamam.* ” deye. Rüyaya yatıye. Rüyasında deyolar ki:

“*Altından elbise, altından bırva yapıduttu; sen sebilcilik yap.* ” Sabaliyin babasınadeye.

“*Tamam.* ” deye babası. Kuyumcuları çağırırıyo. Altından elbise, altından bırva yaptırturuya. Onları giyiyo. Giyince altının şavkı vuruya, çok güzel oluyo. Çıkıyo çarşıya

“Sebil sebilullah” derken bütün esnafla ne gadara gazandukları parayı guyveriyolla önüne. Babasından çok para kazanmaya başlaya. Bunun namı yörüya.

Padişahın gızı dadısını çarşuya bişey almaya yollaya. Almadan geliya dadısı.

“N’oldu? ”

“Bi çocuk gördüm çarşuda, hep altınları, paraları ona verdim. Alamadan geldim. ”

“Nasil, nerde o? Beni de elet. Ama parayı çok al. ”

Çıkıyolla çarşuya şindi.

“Sebil sebilullah” deyi görüverince gız bayılıye. Paraları veriyolar. Gine her gün elettürüya. Derken gız una âşık oluye. Padişahın gızı sarayda halayıklarınan saklı bi sanduk yapduruye. O sanduğu pazara elettürüye. Kim en çok parayı verüse ona satılıye. Sebilci çocuk sanduğu alıye. Çocuk sanduğu odasına götürüp goyuye. Gız içindeymiş. Orda onlar evleniyolla. Durarken durarken dellal bağırıye:

“Padişahın gızı gayıp bulana şöyle, çalana böyle...”Geliye eve oğlan:

“Hiç burada durulacak gibi değil. Annemle İstanbul’da. Seni oraya geçiruyun. ” deye.

“Tamam. ” deye. Annesine mektup yazıye.

“Anne ben sana bi sandukyollayon, onu iyi muhafaza et. Kıyısına köşesine iyi bak. Ben de bi ara gelecin. ” deye. Gemiye sanduğu bindürüya, sanduğun yanına hediyeleri parayı pulu da dolduruyolla. Gız gidiye oraya sanduğun içinde. Gadun alıye sanduğu gemiden, evine yerleşdürüya. Komşularına:

“Ah oğlumdan hediyeler geldi. Şu geldi, bu geldi...” deyi sağa sola sevincini paylaşıye. Ama gasanın içinde ne olduğu bilinmeye. Gadun evden gezmeye gedince gız gasadan çıkıyomuş evin içinde temizlik yapıyomuş, yemek yapıyomuş, geliyo gadun evin içinde hey yerde değişmiş bir şeyler var. Saklanıyın da merdimenin altına benim evde ne va bakıyın deye. Bi yere gider gibi merdimenin altına saklanıye bakiye gız küpü süpürelek evde kimse yok deyi merdimenden inerken çıkıyo gadun.

İn misin, cin misin kimsin sen diyo elinden satırla. Ne iniyin, ne ciniyin. Oğlanın yolladı beni deye.

“Ben senin gelininim. “

“A gızım sen neye demedin. ”

“Kısgançlıkdan beni sanduk içine yolladı. ”deye. Kimseye de duyurma dedi deyo onun için ben buradayum deye. Gadun yinede sakın kimseye deme deye benim burada olduğumu deyo tamam guzum deye kaynasıynan iyi anlaşmışlar evin içinde duruyollarımış diyo ki gız anne bu ve bize küçük deye gonak yahut arsa satan vamı buralarda bi şey alsak da biz deye oraya çıksak deye tamam deye neylen alacağını şey etme deye ben alırım deye sen sade bul deye o da çıkıye muttara mahalleye bana göre deye arsa yahut güzel bir gonak var mı bu çevrede deye. Alay ediyö bu deyolla üç günlük oğlanından para gelmeyinen gendini havalandırıyo deyolar filan yerde bi arsa var al deyolar alamayacağı bişey bahalı bi yer gösteriyolar geliyo gelinine şurda bi arsa varımış onu alalım deye. Gidollar bakıyollar arsayı alıyol gelin. Babasının sarayı gibi padişahın gibi saray yaptırıye. Bi gapısı denize bi kapısı denize bakıye, bi gapısı garaya gapıda nöbetçiler oraya yerşeşiye elinden dürbünen denizden eşini gözetliye gelecek mi deye. O orda durarken gardışan bi müezzin kör olmayası bunun eline ordan bakarken âşık olmuş. Paracı kötü gadınla olurmuş onu buluye git deye bana deye bunu deye hamama çağırıver deye. Bi pundunu bu deye sana çok para verecin deye bunu hamama çağırıver deye. Gediyo gadın gızım nasılsın iyi misin hal hatır ediyö. Yalnız musun, gergin misin, canın sıkılmıyo mu, şey etmiyon mu? Şurda hamamda düğün var o düğüne bak deyo onu ayartıyo tamam teyze gelirim deye. Bohçasını alıp gidiye hamamda kimse yok. Hani kimse yok deye. Onlar biraz sonra gelirler sen onlar gelesiye kadar yalnızken biraz yıkan deye. O zaman da gelenler oluncabakarsın eylenceye deye tamam deye giriye hamama giriye ki içerde oturuyomuş müezzin akli başına geliyo bunun. Gorkuyo tamam deye ama ben seni bi kere yıkayım da deyo ondan sonra benlen hoşsohbet edersin deye. Hemen sonra bu tamam deye önüne oturuye beni yıkıycek deye. Gız her yerinik köpük etmiş etmiş gözünü de iyice doldurmuş guraya da gabatmış ver etmiş tası gafasına, ver etmiş tası gafasına gafa göz Allahlık ordan gendine bir yol bulmuş köpüklerden geçecek ordan

geçmiş o gurnaları da kapatmış orda da yıkanmış. Öteki galkıyomuş düşüyomuş galkıyomuş düşüyomuş sabun her yer gayıyomuş şaak gafa göz yarılmış. O da orda yıkanmış çıkmış kadın niye çıktın gızım falan demiş bi şey olmuş demiş gibi ses etmemiş ordan geyinmiş ben gediye demiş çıkmış getmiş. Kadın gidiye ki müezzinin yanına müezzin gan hayran içinde çıkarıyo müezzini oraya müezzini hastaneye götürüye. Ama hastaneden çıkasıya ben bunu bu gadına goymam deye.

*“Senin kıskançlıktan tahtta yolladüğün hanım, denizden aldığını karadan saliveriye, karadan aldığını denizen saliveriye, şöyle ediye, böyle ediye...”*deyi arkasından kötöleyen bi mektup yazıye yollaye. Adam eline kâğıt geçiverince delürüya. Orda da o gün bi hançer satılıyomuş, altun hançer. Hemen onu alıye, biniye gemiye geliye. Gapıda hizmetçile:

*“Hemen müjde edelim hanıma ”*deyola

*“Hayır, ben gendim çıkacın.”*deye. Gız şindi gocasını bekleyomuş. Adam hançeri çıkariye sırtından hançeri dürttüğü gibi penceren aşağı atıye. Aşağıda da gayıkçılar balık dutuyollarımış. Yokarıdan pırıl pırıl gelüken:

“Canısa senin, malısa benim ” deyola birbirlerine. Bunu gapıyolar ki gılıç sırtında bi genç gız. Hemen aldıklarıynan bunu bir Yahudi doktoru varımış, doktora eletiyola. Bazarlık ediyolla doktorunan.

*“Gırkgün sonra gelin, alın. ”*deye. Gırk gün tedavi ediye. Doktor deye ki:

*“Bu gün gayıkçılar gelecek seni alacaklar. Ben sana baktım. Seni eyileştüdüm. Bana iki öpücük verecen. ”*deye. O da:

*“Sen bana otuz gün büsbüyük küp dolusu su verdin. Şu sülahiye doldu, getir bana ben onu içiyin ondan sonra, dedi. ”*deye.

“Ben gittim sülahiye suya gittim. Gelesiyeye gız kaçmış. ” Hanımına:

*“Dokuz çocuk başın olsun, gız da gitti. Gayukçula da şimdi almaya gelecekle ben ne haber verecin? Çocuklar başında parlasın.”*demiş, kalkmış, gitmiş Yahudi. Gayukçular da gliyolla almaya deyi. Gız yok. Onla da:

“*Bu dünya bize haram olsun.*” deyola. Onlar da firar ediyolla. Müezzin de bunun gocasının gelip öldürdüğünü duyunca, pişman oluye, benim yüzümden deyi o da çıkıye yola. Gocası dersin, sonra öğreniyen bunun hallerini.

“*Bunu n ’ettim ben, bu dünya bana haram olsun.*” deye o da çıkıye seyhate. Bunna şimdi, gız da yok. Gız kaçaken yolda kervancıya raslaye. Kervancı da buna arkadaş gibi oluye, sarkıntılık ediye:

“*Hadi, sen kaç gündü kervan peşinde kirlenmişsündü. Şu dere de yıkan. Ondan sonra ben senin arkadaş olurum*”deye. Orda elbiselerini çıkıye kervancının elbiselerini geyiye. Kervancıya:

“*Yakıştı mı beyim.*”deye. Kervancı da:

“*Yakıştı gözele ne yakışmaz.*”deye. Atına da biniye.

“*Yakıştı mı beyim.*” deye gine.

“*Yakıştı gözele ne yakışmaz.*”deye. Gız düdüğü öttüğüyken kervanı da alıp gidiye yallah. Kervancı orda galiye cıbılak.

“*Eyyah! Kervan da gitti, gız da gitti, eğin baş da yok, nedecin?*” gakiya bi çabalamayınan çıkıya sudan. Oralarda dolaşukan Yahudinin elbisesini görüye. Onu geyiye eğnine. Oda çıkıye yola. Gide gide bu kervan doğru saraya gidiye. Kervancı geldi deyi bunu garşulayolla. Odasını gösteriyolla. Odasında duraken padişah vefat ediye. Dellal bağıriye:

“*Herkes bi alana gelsin, bi guş uçurulacak, guş kimin başına gonarsa o, padişah.*”

Dönüya dolaşıya guş gızın başına gonuyomuş. Galduruyolla, başka yere saklayolla gine guş onun başına gonuye. Üçüncüsünde “*Tamam kervancı padişah oldu.*” deyi oturtuyolla saraya. Oda padişahın gızı olduğundan usüllerini biliya şindi. Orda duraken sarayın hizmetçilerini ayrı ayrı tanıye.

“*Sarayın ressamı yok mu?*” deye.

“*Var.*” deyolla.

“ *Onu bana çağırın.* ” deye. Ressam gelince ressama deye ki:

“ *Sen benim resmimi yapacan. Senin gafanı vurdurturun. Kimseye ağzından sır çıkmayacak.* ” [deyip] gendini açıye, gız şeklini.

“ *Erkek değilin ben, benim resmimi yapacan.* ” deye. Mimarlarına haber veriye:

“ *Falan yere çeşme yapacanız, üstüne de resim asılacak. Bu resime laf söyleyeni alıp bana getireceniz.* ”

“ *Buraya bi laf edene alıp bana getireceniz.* ” deye. Artık çeşme yapılye, resim yapılye çeşmenin üstüne asılıye. Hemen ilkin müezzin geliye:

“ *N’ettim de ben bunu ne ettim.* ” deye. Suyu içip de resimi görüverince:

“ *Eyvah, ben ne ettim, döğünüyüm daşnan, ganına girdim n’ettim.* ” derken hemen jandarmalar tutuyolar eletiyolar.

“ *Etmen, gitmen.* ” dediye de,

“ *Yok, padişahımızın emri.* ” deyolar. Eletiyolar bunu bi odaya gapatıyolar. Bundan sonra arkasından gocası geliyo. Hiç dinlemeden söz dinlemeden:

“ *Ettim edeceğimi ben, gendi gendime etim de n ’ettim* ” derken onu da dutup götürüyola.

“ *Etmen ben gendim gendimle ugraşayon.* ” Doktor geliye,

“ *Keşke istemez olaydım, bi öpücüük dedim, başıma bu iş geldi.* ” deye. Undan sonra gayukcula geliye, kayukcula da aynı:

“ *Derde bırakduk da, yolda kaçduk da geldük.* ” Deye, onu da alıyolla. En son kim galdı, kervancı galdı. Kervancıla geliye kervancı geliye:

“ *Ben de elbisem galdı, her şeyim galdı, çıkdı gittiydi. Ben n ’ettim de ettim, bu gızdı işde.* ” deye. Onları alıp gelince bi mahkeme guruya. Hepsi toplanınca gocasını da bi odaya sokuya:

“*Sen burdaduracan.* ” deye. Müazzin yapduğu kötülükleri, dokdor tedavi etdüğünü öpücük isdedüğünü, gayukcula '*Malisa senin, canısa benim.* dedüğünü, hepsi onla bülbül gibi söyleyince,

“*Açın gapıyı.* ” deye, o da çıkıya ordan.

“*Hep diğnedin mi bunarı?* ” deye gocasına.

“*Diğnedim.*” deye. Açıveriya başını.

“*O beniyin. Hedi bakıyın şinden sora, bu benim yerime padişah, gayukcula sarayın gayukcusu, kervancıla sarayın kervancısı, dokdor da sarayın dokdoru.* ” deye, hepsine gadıro veriye. Zaten kervancıya dokdor:

“*Şakşa da benim, şakşa da benim.* ” deyomuş.

“*Sus şimdi bize n 'edecekle bilmeyon, sus.* ” deyomuş, gorkuyomuş, u da. Undan sora hipsine gadıro veriya,

“*Buna sarayın, benim yerime eşim padişah.*” deye. Müezine de:

“*Gırkgatır mı isdersin gırk satır mı?* ” deyola.

“*Gırk satır düşmanımın başına, gırk gatır isderin.* ” deye.

“*Gatırlara binerin de memleketime giderin.* ” deye. Gatırların gıçına nafyonu sürüyola, bindürüyola, u da gatırı delürdüyomuş, ürkütüyomuş. Müezinin dağda daşda parçası galmaya. Cezasını çekiya. Muradına ermişle.

Bedriye Kavsa

9. Fesleğenci Gızı

Evvel zaman içinde galbur samaniçinde bi adamın üç gızı varımış. Bunla fesleğen yetiştirüleriymiş. Bi gün büyük kız fesleğen sulamaya gitmiş. Bi oğlan gelmiş:

“Fesleğenci gızı fesleğenci gızı

Fesleğen eker fesleğen biçersiniz

*Fesleğenin yaprağı kaçdu?”*deyi sormuş. Gız bi cevap verememiş. Eve gelmiş.

“Böğün bi deliganlı geldi. Bana “Fesleğenin yaprağı kaçdu?” deyi sordu. ”

demiş.

“Sen ne dedin? ” demişle.

“Bi cevap veremedim. ” demiş. Ortanca gız:

“Yârin ben gidiyin de onun cevabını veriyin. ” demiş. Yarisi gün ortanca gız gitmiş.

Oğlan gine gelmiş:

“Fesleğenci gızı fesleğenci gızı

Fesleğen eker fesleğen biçersiniz

*Fesleğenin yaprağı kaçdu?”*demiş. Ortanca gız da bilememiş. Aşam eve büzüşe büzüşe gelmiş..

“Ben de bi cevap veremedim.” demiş. Güççük gız :

“Yârin ben gidiyin de una cevabını veriyin. ” demiş. Yarisi gün güççük gız gitmiş.

Oğlan gine gelmiş:

“Fesleğenci gızı fesleğenci gızı

Fesleğen eker fesleğen biçersiniz

Fesleğenin yaprağı kaçdu?” demiş. Gız da:

“Bey oğlu, bey oğlu!

Okuryazarsın, galkar gezersin

Gökde yıldız kaçdu?” demiş. Bu seferde ğlan cevap verememiş. Oğlan urdan gitmiş. Emme gıza âşık olmuş. Oğlan boyuna zayıflayomuş, günden güne kötü oluyomuş. Oğlana:

“Senin ne derdin va; neye böyle zayıflayon” deyollarımış. Oğlan deyvemeyomuş. Oğlanı eyileşdümek için her yerden dokdur götümüşle, hoca götümüşle, eyileşdürememişle. Galan,

“Bunu Çin memlekadına yollayım urda eyi olu. ” demişle. Oğlanı Çin memlekadına yollamışla. Oğlan giderken gıza da almış yanına. Gızınan evlenmiş. Çin memlekadında gızınan birez durmuş. Urda bi oğlan çocukları olmuş. Çin memlekadından gelüken gızı çocuğunan bubasının evine bırakmış. Gendisi de gendi bubasının evine gitmiş.

“ Bakmışlaoğlan daha eyi olmamış, böğezde oğlanı nar memlekadına yollayım, urda eyice eyileşsin.” demişle. Oğlanı böğezde nar memlekadına yollamışla. Oğlan giderken gine garısını yanına almış. Bi oğlan çocukları da urda olmuş. Gine köye gelüken garısını çocuğunan bubası evine bırakmış. Gendisi de evine gitmiş.

“Oğlum gayri eyi oldun, seni everecüz. ” demişle. Galan oğlanı bi gızınan everiyollarımış.

Düğün için davul zurna gurulmuş. Gız, gocasının evlendiğini duymuş. Gız, çocuklarını geydürüp guşatmış. Düğün evine yollamış. Oğlanımış uşakla, oğlanla düğün evine vamişla. Çin memlekadında olanı Çin urbası, Nar memlekadında olana Nar urbası geydümüş. Çocukla *“Bey bubamızın düğünü varımış, biz pilav yimeye geldük.”* demişle. Çocuklara böyle söylen deyi anaları öğretmişimiş. Tabi çocukla böyle deyince oğlanın bubası *“oğlum bu çocukla ne deyolla, ne dedüklerini ağnayamadım”* deyi oğlana sormuş. Oğlan da:

“Çin memlekadına vaduk, Çin urbası geydük

Nar memlekadına vaduk, Nar urbası geydük

Bey bubamızın düğünü varımış

Sade pilav yimeye geldük. ” deyolla, demiş. Bubası:

“Çocukla kimin?” deyi sormuş. Oğlan da:

“Benim buba.” demiş.

“Oğlum, madem çocukların varıdı da, evliydin de nöçün bana söylemedin. ”
demiş.

Galan gelin alacakları yere gitmemişle. Davulunan zurnayınan çocukların analarını almaya gitmişle. Unna ermiş muradına, dinleyenle çıksın kerevetine(Akman 2004: 46).

Fatma Alpay

10. Padişah ve Küçük Kızı

Çok esgi zamanlarda bir padişahın üç gızı varmış. Padişah kızlarına:

“*Beni ne gadar seviyorsunuz?*” deyi sormuş. Büyüğü demiş:

“*İşde çok seviyon.*” Ortanı demiş:

“*Seni altunla mücevherle gada seviyon.*” demiş. Güççüğü de:

“*Seni bir kepçe duz gada seviyon*” demiş. Padişah güççük gızı böyle dedi deyi öykelenmiş:

“*Soyun şunu; atın gomsunun çitenine* ” demiş. Çitende padişahın bir arkadaşı varmış, oraya atmışla gızı. Gidiya gız oraya, soyuyolla gızı. Gız dilinin altında sadece bitane yüzük saklayabilmiş. Gızı urada bi kimsesüz adam görüya. Bu adamınan gız evleniyolla. Bu yüzüğü gayri gitdüğü adama veriye.

“*Bu yüzük otuz bin lire değerinde bunu sat da gel, gelüken yün al para gazanalım.*” deye. O da satıye. Gelüken yolda bir adamın biri:

“*Akil satıyorum.* ” diye bağırıye. O da:

“*Gaça satıyon?*” deyi sruya gızın gocası.

“*On bin lireye.*” deya adam. On bin lireyi veriya aliya akılı. Soruye:

“*Akılın ne?*” O da:

“*Gönül kimi severse güzel odur.*” deya. Ecük ta geliye, birisi ta bağırıye:

“*Akıl satıyon.*” deyi. On bir lire daha veriya onu da aliya. Soruya:

“*Akılın ne?*” O da:

“*Düşünmeden iş yapma.* ” deya. Biraz daha geliya, gine on bin lire verip bir akıl daha aliya. O akıl da:

“*Aza ganaat etmeyen çoğu bulamaz* ” oluya. Adam evine geliya garısı:

“*Senparayınan ne aldın?*” deyi soruya. O da:

“*Ben böyle böyle, akıl aldım.*” deya. Garı bi şey demeya. Parasuz pulsuz galyolla. Bir gün bi polis:

“*Gel yanımda çalış* ” deyi adamı çağırıya. Polisin yanına çalışmaya gidiya adam. Polis soruya:

“*Ne gadapara veriyin sana?*” deyi. Adamın hemen aklına:

“*Aza ganaat etmeyen çoğu bulamaz* ” aklı geliye.

“*Beş gurus vesenyeter.*” deya. Polis düşünüya:

“*Bu gafadan sakat herhal, ben bunun hakkını sonradan vörün.*” deye. Adam polisin yanında çalışukan polisin tayini çıkıya.

“*Beninen gidecen m?i*” deyi soruya. O da:

“*N’ediyin, giderin.*” deya. Gidiya garısının gendi memlekatlarında bırakıye. Gidiya başka memlekatlara. Ollarda çalışukan polisin bi işi çıkıya adamın memlekadına gitmesi lazim geliya:

“*Aynı memlekata, hanımın memlekatına gidiyon, hanımına ne yollayon hatıra olarak?*” deya. O da deya ki:

“*Aza ganaat etmeyen çoğu hiç bulamaz, bir portakal yollayan.*” deya. Polis portakalı alıye yollara düşüya. Bi memlekata varıye. O memlekatın da padişahının oğlu hasdayımış. Padişah da:

“*Bi dilim portakal verene bi eşek torbası altun verecin* ” deyi ferman çıkarmışımış. Polis bunu duyuye:

“*Bi eşek torbası altunu alıyn, bi dilim portakalınan doyacak mı garısı?*” deya. Eşek torbası altunu alıye adamın garısına veriya. Padişahın oğlu da iyi oluya. Adam işini bitürüp geri çalışduğu yere gidiya. Olannarı adama anlatmaya.

Bir gün gine başka bir yere becayışi çıkıye polisin. Gine adama:

“*Ben başka memlekata gidiyon, beninen gelecen mi gayrik garının yanına gidecen mi?*” deyi soruya. O da:

“*Gayrik ben memlekadıma gidecin.*” deya.

“*Öyleyse ben sana üç deve yükü tüccar malı yüklediveriyin.*” deya.

“Varınca dükyan aç bunnarınan, hakkını helâl et. ” deya. Önceden az para vedüğü için una üç deve tüccar malı yüklediveriya. Yanına da iki adam gatiya. Bu iki adam da fesatlık düşünüya. Gonaklık bi yere gelince han gibi, urada bir havuz varımış:

“Uraya yollaylım bunu, orda ölsün galsın, biz de malları satıp develeri geri eletelim ” deyolla. Adamı suya yollayolla. Adam suyun başına varınca garşusuna gözel bir oğlanınan gız çıkıya:

“Sen mi gözel, ben mi gözel?” deya. Akıl aldıydı ya on bin lire vedi de.

“Gönül kimi severse gözel odur ” deya. Öyle deyince oralarda incile mincile varımış, toplaya unarı. Gızınan oğlan gayiboluya. Adam suyunu dolduruya gidiya. Arkadaşları incileri görüp:

“Ah bunna çok gözel, biz de gidip toplayalım ” deyip gidiyolla. Orada gızla toplaşıp adamlara:

“Sen mi gözel, ben mi?” deyolla. Adamla gorkudan gızın birine:

“Sen gözel.” deyolla. Orda gızla ikisini de öldürüya. Adamcugaz yükünü yüklediya, memleketine gidiya. Memlekadına varıya, çiten araya, çiten araya çiten yok. Nereye gitti deyi, çiteni soruya herkese:

“Padişahın gızı evyaptudu ” deyolla gomşula. O da:

“Vay benim hanım kötü yola mı düştü de bu evi yaptıdu?” deya adam.

“Düşünmeden iş yapma.” deyi bi akıl aldıya ya, o zaman *“Bi düşünüyün ”* deya adam.

Soruya hanımına gelince. Garı da:

“Eee sen bana bi eşek torbası altun yolladın, ben onunun yaptım bu evi.” deya. O da deya ki:

“Yok ben sana altun falan yollamadım, sedece bi portakal yolladım. ” Garı:

“Git de sen patronuna sor.” deya. Adam yükleri yıkiya, çaluşduğı patronuna gidip soruya. Patron da olannarı anlatıya ona:

“Ben sana söylemeyi unuttum, portakalı padişahın oğluna verdim, eşek torbası altunu senin hanıma verdim ” deya.

“Öyleyse doğruymuş.” deya adam. Develeri patronuna bırakıp memlekatına dönüye adam. Hanımıynan mutlu oluyolla. Bir gün hanımı deya ki:

“Sen gidecen, babamı yemeğe davet edecen.” Adam gidiya padişaha:

“Seni bizim eve davet ediyon.” deya. Padişah da:

“Gelürün ” deya. Evine dönüye adam. Garısı yamek hazırlıklarına başlaya. Bi gabınan normal duzlu, bi gabınan hiç duzsuz yapıya yemekleri. Padişah geliya, yemek yimeye başlaya. Duzsuz yemekleri bi kenara ayırıp goyuya. Yiyemeya duzsuz yemekleri. Padişahın gızının o zamana gadar üç çocukları olmuşmuş. Birinin adına: “Neydim” ötekine: “Noldum”, diğnerinin adına: “Nolacın” gomuşla. Kadın çocuklara seslenüken padişah onnnardan hisse gapıye. Ama bi şey demeya. Sonradan yimeği yidükten sonra soruya padişah:

“Neye çocukların adına böyle tuhaf şeyle godunuz?” deyi soruya.

“Aynı benim saray gibi yaptudun, aynı benim dadıla gibi daduların va, bundan bişey ağnayamadım, yemeğin bi gabı normal duzlu, bi gabı hiç dussuz.” deya. Öyle derken padişahın gızı perdeyi açıye:

“Baba, sen beni bi kepçe duz gadar seviyon dedim de gapı dışarı attın ” deya. Padişah da:

“Ah ben padişah değilmişyin, sizmişsiniz padişah.” deyi sarman dolaş oluyolla, birlik içerisinde mutlu oluyolla (Akman 2004: 22).

Şerife Akdoğan

11. Ödek Oğlan

Zamanın behrinde bi Ödek Oğlan varımış. Hiç evden çıkmadığu için anasıyınan bubası bunu evlendümeğe garar veriyalla. Evlendürüyalla.

O memlekatda altı aylık yiyeceğini verülermiş gelinlerin arkasından. Everiyala. Altı aylık yiyeceğini alıyala gelinin. Yiyip içiyala. Yiyecek bitiya.

Gine çıkmaya dışarı Ödek Oğlan. Yeniden everiyala, gine altı aylık yiyeceği alıyala. Böğez de dışarı çıkmayınca yeniden everiyala. Gine altı aylık yiyeceği alıyala. Onu da yidükten sonra galan, üçüncü gelin dayanamaya :

“*Sen onu onu alıyon da besleyemeyon, bunları nedecen, biz üç gelin bi evde nedecüz?*” deyi başlaya gavgaya. Nice giderse üçüncü gelin, tığ alıya, iğne, pençe alıya, eski ayakkabı buluya, bir poğ azık bağlaya veriya Ödek Oğlan’ a:

“*Sen bu ayakkabıları yamayıp bizi besleyecen.* ” deya.

Gidiya Ödek Oğlan, bir çay kenarına varıya. Oradan karnı acıkmiş yemek yiyeceğimiş. Öteden bir dev geliya:

“*İnsan eti kokuya, insan eti kokuya.*” deyi bağırıya. Usul usul Ödek Oğlan’ ın yanına geliya:

“*N’olacak şindi?*” deya Ödek Oğlan.

“*Garnım aç seni iyicin.*” deya dev. Ödek Oğlan:

“*Öle iş yok. İkimiz güleşecüz, kim kimi yenerse o onu yiyecek.*” deya.

“*Eee benim şimdi garnım aç nasıl güleşecüz?* ” deya dev. Ödek Oğlan da:

“*Sen git řo garşuda bi adam çift sürüya. Öküüzün birini çal buraya gel.* ” deya.

“*Tamam.*” deya

“*Emme sahibi var ben nasıl çalıyın?*” deya.

“*Sen garışmayolsara git.* ” deya Ödek Oğlan çıkıya bi gayanın depesine:

“*Şaşdım Allah şaşdım!*” deyi bağırıya. O çift süren dayucuğaz da:

“Allah Allah şu adam neye şaşmış varıp bakıyın şu öküzlere oha deyip de.” deya. Öküzlere oha deya. Kesmen yoldan arı Ödek Oğlan yanına neye şaşmış deyi bakmaya geliya. Dev de düz yoldan doğru gidiya, öküzün birini çalıya. Yola düşüya geliya. Öküzün sahibi Ödek Oğlan’ ın yanına gelmiş:

“Neye şaştın?” deyi soruya. O da:

“Neye şaşacın, şorda tek öküzünen bi adam çift sürüya ona şaşım ” deya. Öküzün sahibi bakıya:

“Tarla benim öküz benim ben de şaşım. Varıyın bakıyın öküz cızık falan mı tuttu?”deya. Adam öküzün yanına varana kadar dev, öküzü çayın kenarına götürüya. Orda öküzü kesiyala, kızardıyala yiyala. Ödek Oğlan bi lokma şey yiya. Dev, öküzün hepsini yiya, bütürüya. Şindi Ödek Oğlan deya ki:

“Öküzün derisinden tulum çıkaracuz, içine su doldurup şu depeye çıkaracuz. Orda bi damla su dökmeden içecüz. ” deya. Tulumu çıkarıyala. Suyu dolduruyala. Dev tulumu sırtına alıp depeye çıkarıya. Dev bi damla su dökmeden suyu içiya.

“Hedi sıra sende, sen doldur da gel. ” deya dev Ödek Oğlan’a. Dev depede oturuya. Ödek Oğlan gidiya çayın kenarına, tulumu dutuya emme suyu doldurmaya. Üflaya üfleye soluğuyunan şişürüya. Yavaşcacuk tulumu sırtına atıveriya. Tulumu türkü çağıra çağıra depeye çıkarıya. Dev:

“Ah deya bu benden çok kuvvetli. Hiç zorlanmadan türkü çağıra çağıra geliya. Ben bunan güleş etmeyin. ”deya.[Dev ile kardeşlerine] Bubalarından dört küp altun galmış. Üçünü paylaşmışla, biteki duruyomuş.

“Ben buna bu küpü veriyin de gerisin geriye gitsin.” deya kendi kendine. Ödek Oğlan çıkıya depeye. Dev:

“İç bakalm” deya. Ödek Oğlan yavaş yavaş tulumu ağzına alıp soluğu goyveriya.

“Hedi güleşecüz. ” deya Ödek Oğlan. Dev de:

“Ben senen güleşmeycin.” deya.

“Nedecüz ya?”

“Böyle böyle, bizim bubamızdan dört küp altunumuz galdı, üçünü paylaştuk biri duruya.

Onu sana verecin. Ölünceye kadar yeter sana ” deya.

“Ben yürüye yürüye gidemen, çaydan geçemen.” deya Ödek Oğlan.

“ Ben seni sırtımınan geçürün ” deya dev de. Devın sırtına biniya Ödek Oğlan. Tam çayın ortasına gelince karısının vedüğü tığı deve dürtüya.

“N’ediyon?” deya dev.

“N’ediyin, sendiredim de şöyle tutarken turnağım takıldı.” deya. Dev gendi gendine:

“İyi ki ben bunan güleş etmemişim durnağı ne kadar çok battı. ” deya. Gidince gardaşlarına olanları anladıya. Üçü de avdan gelmişle, başlarına gelenleri birbirlerine anladılarımış.

“Yok, deya, gardaşları, vemeyüz altunları, öldürüz onu bu aşam. Üç yerinden ok delüğü delerüz yatuğu yere, vururuz, böylece öldürüz. ” deyala. Onu da Ödek Oğlan duyuya mı? Yatuğu yerde bi cögüz kütüğü varımış, onu yuvalaya yuvalaya yaturuya. Fesini de kütüğe geydürüya. Gendi dolaba giriveya. Bunna şindi ordan ordan dölüklerden pat küt ok atıyala. Onu ölmüş mü deyi bakmaya geliyala başına. Onna gelmeden Ödek Oğlan dolaptan çıkmış yerine yatmış. Geliyala diyneyala, bu, soluk alıya.

“Öğğ n’ediyon filan.” deyi sesleniyala.

“Aman... N’ed/yin? ”deya gaşınmaya başlâya.

“Bu akşam bittin pireden hiç uyuyamadım.” deya.

“Tamam tamam.” deyip bunna gidiyala. Gardaşlarına:

“İyiki güleşmemişsin bizim okları püre ısurmuşu sandı ” deyala. Sabahleyin kalkıyala.

Ödek Oğlan:

“Ben yürüyerek gidemen. ” deya. Bi eşek çekiyala altına. Heybeyi asıyala, altunları da veriyala. Ortasına da gendini bindürüp yollâyala. Doğru memlekatına gidiya. O altunlarınan üç garısını besleya(Akman 2004: 19).

Sadika Doğan

12. Çoban ve Ağa

Bir ağa varımış. Bu ağanın çobanı ağanın gızına vurulmuş. Emme ağa gızı hiç çobana verilür mü? Ağa işi yokuşa sürmek için:

“Benim kırk davşanım va. Bunları kırk gün kaybetmeden güdersen gızımı sana verecen.” demiş. Çoban da tamam deyip davşanları almış. Emme nasıl gütsün bu davşanları hiç imkânı va mı? Böyle düşünükten bi yılan çamın depesinde cayır cayır yanıya. Çoban bunu görüp uzun bi sopa uzadıya yılanı gurtarıya. Yılan:

“Dile benden ne dilersen.” deya. O da:

“Ben senden ne dileyin, sen bi yılansın. ” deya. Sonra çoban olannarı yılana anladıya. Bu kırk davşanı nasıl güdüp toplacın, eğer güdebilüsem gızı alacın deya. Yılan:

“Sen hiç teleşe etme, bu davşanları goyve şimdi gitsinle. Kırk gün gezsınle. Kırbirinci gün “çakıcuğum, çakmakcuğum” dersin hepsi toplanıp senin yanına gelüle. Sen de onları ağaya verip gızı alusun. ” deyip ordan gitmiş. Çoban tam kırk gün orda otumuş. Kırk birinci gün *“çakıcuğum, çakmakcuğum”* demiş bütün davşanla yanına toplanmış. Onnarı almış gaval çala çala ağanın yanına varmış. Ağaya:

“Al davşanları ve gızı” demiş. Ağa da:

“Kırk davşan tamam mı?” demiş. Ağanın önünde çoban davşanları sayıyomuş sayıyomuş kırk çıkıyomuş, sayıyomuş sayıyomuş kırk çıkıyomuş. Ağaya:

“Ben kırk bir davşan götüdüm, ister gızımı ve ister veme ” deyip ordan gitmiş. Gızı ağa, abıcasının oğluna vemiş. Tam düğün günü gerdeğe girecekleri zaman o çoban gelmiş gıza:

“Çakıcuğum, çakmakcuğum” demiş. Orda gızınan oğlan birbirine yapışmış, ayrılmayolarmış. Çare yok. Ne hocala, ne doktorla gomuşla göstermedük.

“Bunu gurtarsa gurtarsa o çoban gurtarı.” demişle. Vamışla yalvarmışla çobana. Çoban:

“Yok ben iyi edemem. ” demiş.

“Nedelim, nedelim bunnarı bi hocaya egidelim ” demişle. Hocaya giderken çaydan geçiyollarımış, tam elleriyen paçalarını sıvarken çoban içinden *“çakıcuğum, çakmakcuğum”* deyvemiş. Onların hepsinin eli pantullarına yapışmış. Hoca da çaydan geçerken aynı onun da eli yapışmış. Okuyolla, üfleyolla, çare yok çözilmeyolla. Garik çare bulamayınca oğlan:

“Gızı bana verüseniz, ben iyi ederin ” sizi deye. Onlada gabul ediyala. Çoban *“Çakıcuğum, çakmakcuğum ”* deye, hepsi çöziliyala. Hoca da:

“Aniiii Allah gorusun garik ben burlara uğraman bi daha.” deyip gidiya. Gızı da o çobana veriyolla. Onna ermiş muradına siz de erin muradınıza(Akman 2004: 22).

Hatice Ünal

13. Keloğlan Masalı

Çok eski zamanlarda bir padişahın üç oğlu varımış. Bu padişahın sarıyıda güzel bahçeleri varmış. Bahçelerinde de bi elmaları varımış. Bu elmada yılda üç elma biterimiş. Her yıl devün biri gelür, bu elmaları yiyverürmüş. Oğlanlardan en böyüğü demiş ki:

“Bu yıl gözedleyecin bu elmayı, yidiümeyecin deve. ” demiş. Okunu, yayını guşanmış, elmayı gözetlemeye gitmiş. Dev homurdaya homurdaya gelüken, böyük oğlan gorkmuş, kaçmış. Gaçarkan da gorkudan donuna s...mış. Dev gine yimiş elmaları. Senesine gine üç elma bitmiş. Ortanca oğlan:

“Ben gözetleyin, devi ben öldürün.” demiş. U da öldürememiş. Gorkmuş, kaçmış. Donuna pisleyib gelmiş. Dev elmaları u yılda yimiş. Üçüncü yıl güççüğü gelmi, bu da kelimiş. Bubasına:

“Ben devi öldürecin buba ” demiş. Padişah da:

“Oğlum, ağabeylerin gorkudan altlarına sgeldile. Unla öldüremedi. Sen nasıl öldürecen?” demiş. Güççük oğlan da:

“Öldürün ” demiş.

U da okunu, yayını guşanıp, gitmiş. Elmanın tepesine çıkmış Keloğlan. Dev elmanın dibine gelmiş, almaları alacağı sırada Keloğlan okunu atıp devi vurmuş. Dev yaralanmış. Dev:

“Keloğlanyığidisen bi daha vur.” demiş. Keloğlan da:

“Anam beni bi kere doğurdu.” demiş. Dev urdan yaralı yaralı gaçıp gitmiş. Keloğlan da elmaları toplayıp bubasına götürmüş:

“Buba devi yaraladım. Ağabeylerimle aramaya gidelim. Öldü mü, sağ mı? Bi bakalım demiş ” Bubası da:

“Olu.” demiş.

Dev ganı aka aka gitmiş. Üç gardeş gan izni sürü süre gitmiş. Vara vara bi guyu başına vamişla. Dev guyuya girmiş. Böyük oğlan demiş ki:

“Beni gıyuya sallandurun. Yanıyon dersem çıkarın, buyuyon dersem aşığı goyven. ”

Büyük oğlanı belinden urganla bağlayıp gıyuya sallandumuşla. Biraz inince,

“Yanıyon yanıyon.” deyi bağırılmış. Unu yukarı çekmişle. Bögez de ortan

oğlan

“Beni sallandurun ” demiş. Unu da sallandumuşla, u da:

“Yanıyonyanıyon ” deyi bağırılmış. Unuda çekmişle. Uffak oğlan:

“Ben yanıyon desemde goyven aşığı, buyuyon desemde goyven aşığı. ” demiş. Güççük oğlanı yanıyon desede, buyuyon desede aşığı goyvemişler. Keloğlan aşığı inmiş. Bakmış ki bir sürü ev var. Bi eve girmiş. Hep adam ölüsü, adam eli, adam ayağı, adam gafası varımış. Bi eve daha girmiş. U da öyle. Üçüncü eve girmiş, bu evde de üç gözelm mi güzel kız varmış. Gızla bağlıymış. Gızları çekmiş. Gıyunun dibine gelmişle büyük gızı,

“Abi bu senin. ” deyi urgana bağlayıp abisine vemiş. İkinci gızı da ortanca abisine vemiş. En gözeli olana güççük gızı da kendisine gomuş. Sıra gendisininkine gelince gız:

“İlkin sen çık yukarı. Ben urganı belimden bağlar çıkarın. Şimdi beni görünce ağaların seni yukarı çekmezle ” demiş. Keloğlan da:

“Benim gardaşlarım öyle degildü. Beni bırakmazla. Sen ben çıkınca çıkmazsın.” demiş. Gız direttiyse de Keloğlanı ikna edememiş. Gız:

“Madem çıkmayon, öyleyse şu yüzüğü al, eğer gardaşlerin seni yukarı çekmezlerse yüzüğü yalarsın bi ak goyunla bi gara goyun çıkar. Ak goyuna binersen yedi gat gökyüzüne, gara goyuna binersen yedi gat yerin altına inersin.” deyip parmağındaki yüzüğü Keloğlan’a vermiş. Keloğlan gızı bağlayıp yukarı vemiş. Gardaşleri gızı görünce Keloğlan’ı yukarı çekmeyolla. Keloğlan gıyunun dibinde galmış. Keloğlan, gızın vedüğü yüzüğü yalamış. Bi ak goyunla bi gara goyun çıkmış. Keloğlan ak goyuna bineceği yerde yanlışlıkla gara goyuna binmiş. Yedi gat yerin

dibine inmiş. Urda bi köy varmış. Köyün içini şöyle bi geziyin demiş kendi kendine. Gezerken öğüne bi gocagarı gelmiş. Keloğlan:

“Gocana! Beni misafir eder misin?” demiş. Goca garı da:

“Ah oğul. Ben seni nasıl misafir ediyin? Sen bi ağa oğluna benzeyon. ” demiş.

“Ocağa dört mercimek godum. İkisi altında ikisi üstünde gaynaya. Ben sana ne yidiürüyün?”

Keloğlan cebinden bi altın çıkarmış, gocagaraıya vemiş. Gocagarı altını görünce:

“Gel oğul, guş sütünden kerisi va evimde. ” demiş. Keloğlan’ı evine götürmüş. Garnını doyurmuş. Keloğlan su istemiş suda küllü küpürlüymüş.

“Gocana, bu su içilmez, küllü, küpürlü bu su. ” demiş, Keloğlan.

*“Ah oğul, u suyu da bulamayoz. Yilda deve, bi gız veriyoz da öyle veriya bize suyu. Yarın da padişahın gızını verecüz. ”*Keloğlan:

“Bende o devi arayon. ” demiş. Yarisi gün çeşmeye gitmişle. Keloğlan gızı öğüne almış, gendisi de arkasında saklanmış. Dev gelüken Keloğlanı da görmüş.

“Benim yilda gısmetim biyidi. Bu yıl iki olmuş. ” demiş. Dev yanlarına gelince Keloğlan gılcını devin gafasına vurmuş, devi öldürmüş. Gız da koşarak evlerine gitmiş. Padişah:

“Neye geldin gızım? ” deyi sormuş. Dev bize su vermez.

“Baba beni bi deliganlı gurtardı. ”

“Kim o deliganlı? ”

*“O, yabancı.”*demiş gız. Padişah:

“Herkes sarayın gapısının önünden geçecek.” deyi tellalı bağırtmış. Herkes sarayın öğünden geçmiş. Gız:

“Burdayok. ” demiş. Keloğlanın misafir galduğu gocagarı:

“ Keloğlan, herkes geçeceğimiş. Sen de geçive.” demiş. Keloğlan da:

“Eyi. ” demiş. Keloğlan geçerken gız tanımış.

“Buyudu.” demiş. Padişah, Keloğlan’ı hemen sarayına çağırtmış:

“Ne dilerseñ dile benden.” demiş.

“Ne dileyin? Sağlığını dilerim padişahım.”

“Yok, bişey dile ”

“Beniyeryüzüne çıkartmanı dilerim.” demiş. Padişah:

“Ecük düşünüyün, danışayın. Ben sana haber verün.” demiş. Keloğlan saraydan çıkmış bi ağacın dibine yatmış. Ağacın dibinde uyuya galmış. Bi gürültüyüñen uyanıya, guş yavruları ağaçda ciyag, ciyag bağırıyomuş. Bakmış bi yılan guş yavrularını yimeye çıkıyomuş. Hemen gılcını vurub yılanı öldümüş. Gine ağacın dibinde uyuya galmış. Guşların anaları gelmiş.

“Her yıl benim yavrularımı yiyen sen miydin?” deydi Keloğlan’ı gagalamaya süzülmüş. Galan gagalayacağı sırada guşun yavruları bağırmışla:

“Ana bizi yimek isdeyen u değil. U bizi yılandan gurtardı. ” demişle. Guş ganadıynan Keloğlan’a gölge edivemiş. Keloğlan uyanınca, guş:

“Benim yavrularımı gurtarmışsın, dile benden ne dilerseñ. ” demiş.

“Sen bi guşsun, ben senden ne dileyim?” demiş Keloğlan. Guş gine:

“Ne dilerseñ dile. ” demiş.

“Beni yeryüzüne çıkarmanı dilerin.”

“Gırk fıçı su, gırk kilo et olusa çıkarun ” demiş guş. Keloğlan hemen padişaha gitmiş:

“Ben senden gırk fıçı suyunan gırk kilo et dileyon.” demiş. Padişah gırk fıçı suyunan gırk kilo eti vemiş. Keloğlan suyunan eti alıp guşun yanına gelmiş. Guş:

“Sırtıma bin, ben gık dedükçe eti, lık dedükçe suyu verecen.” demiş. Yeryüzüne çıkmaya ecük bi yer galmış. Et bitmiş. Guş:

“Lık” demiş. Suyu vemiş.

“Gık” demiş. Et yok. Hemen Keloğlan bacağından biraz et kesmiş, guşa vemiş. Guş eti yimemiş, dilinin altına saklamış. Yeryüzüne çıkmışla. Guş:

“Hadi bakalım, yürü.” demiş. Keloğlan da:

“Sen git; benyörürün. ” demiş.

“Hele sen bi git, ben giderin.” demiş guş. Keloğlan yürüyünce topallamaya başlamış. Guş:

“Bacağından eti keser verüsün. ” demiş. Eti ağzından çıkarmış, Keloğlan’ın bacağına yapıştırmış. Artık Keloğlan gitmiş. Ülkesine yakın bi yere varınca bi çobana rastlamış. Çobana:

“Çoban gardaş, elbiselerini bana verü müsün? ” demiş.

“Sen de benimkileri gey.” demiş. Çobanla urbalarını değışdümüş. Memleketine gelmiş. Keloğlan bi terzinin yanına çırak durmuş. Keloğlan’ın gendisine ayırduğı gızı büyük abisine aliveriyollarımış. Düğün edeceklerimış. Gız suya giderken Keloğlan’ı görmüş. Keloğlan’ın yeryüzüne çıkduğunu ağnamış. Gız:

“Bana fındık gabuğunun içine sığan elbise olmazsa evlenmem.” demiş. Hemen padişah her yana haberle saldumuş. Ülkenin bütün terzilerini toplatmış:

“Bu elbiseyi yaparsanız ne âlâ, yapamazsanız hepimizin gafasını uçutturun ” demiş. Keloğlan’ın usdası gelmiş. Gara gara düşünüyömuş. Keloğlan:

“Keloğlan, durum böyle böyle. Fındık gabuğunun içine sığan elbise nası yapulu? Yapamazsak padişah hepimizin gafasını kesdüreceğ. Ben düşünmeyin de kim düşünsün?” demiş. Keloğlan:

“Yahu usda undan golay ne va? Ben yaparın de. ” demiş.

“Ben yaparın de, gerisine garişma”. Keloğlan’ın usdası gitmiş.

“Ben yaparın. ” demiş. Elbiseyi yapması için kırk gün mühlet vemişle. Terzi gelmiş, Keloğlan’a:

“Ulan Kel, yaparın dediüdüün, nası yapulu?” demiş. Keloğlan da:

“*Sen bi çuval findık, bi çuvalda fisdık alive, ben nası yapıyon bak?*” demiş. Keloğlan’ın usdası bi çuval findıkla bi çufal fisdık alıvemiş. Galan Keloğlan bi odaya girmiş, sabahdan akşama gada çıtır çıtır findık, fisdık yiyomuş. Usdası da nası yapıya deyi gözedleyomuş. Keloğlan’ın findık, fisdık yidüğünü görmüş:

“*Ulan Keloğlan, sen bi yandan findık, fisdık yiyon, nasıl yapacan?*” demiş. Keloğlan da:

“*Sen garışma, ben yapacın.*”

Keloğlan böyle otuz dokuz gün findık, fisdık yemiş. Otuz dokuzuncu günün akşamı gızın vedüğü yüzüğü yalamış. Yalayınca bi Arab çıkmış. Keloğlan Arab’a:

“*Çabuk findık gabuğunun içine sığan elbise alda gel.*” demiş. Arab gidmiş, elbiseyi almış gelmiş. Kırkinci gün elbiseyi padişaha vemişle. Tekrar düğün başlamış. Terzi Keloğlan’a:

“*Hadi düğüne gidelim.*” demiş Keloğlan da:

“*Benim bi gülmedük başım va. Elin düğününde benim ne işim va? Belki döğüş, gavga olu da zararı benim kelgafaya dutar.*” demiş. Düğüne gidmemiş. Terzi gendisi gidmiş. Terzi gidince Keloğlan yüzüğü yalamış. Arab gine çıkmış. Arab’a:

Keloğlan elbiseleri geymiş, ata binmiş. Eline de gılcı almış düğüne gitmiş. Düğünde gençle at yarışduruyollarımış. Keloğlanda atını bi u yana, bi bu yana yaruşdumuş. Güveyinin yanından geçerken, gılcını güveyinin boynuna vurmuş, güveyiyi öldürmüş. Hemen urdan kaçmış. Atı, elbiseyi, gılcı Arab’a vemiş, eski elbiselerini geymiş. Terzi düğünden gelmiş. Keloğlan:

“*Beyim düğününüz nasıldı?*” deyi sormuş. U da:

“*Nası olacak Keloğlan, bi yiğid geldi, gara at, gara elbeseyinen. Güveyinin boynunu vurunca gafasını yere düşüdü.*”

“*Ben sana demedim mi? Ya benim kel gafaya vursalardı.*” demiş.

Aradan bi zaman geçmiş böğez de aynı gızı öteki abisine alıveriyollarımış. Keloğlan da terzinin yanından çıkıp bi marangozun yanına çırak olarak girmiş. Gız gine:

“ Öyle bi masa isterin ki açılınca yüz kişi otursun, kapanınca avcumun içine girsin. Öyle olmazsa bu oğlana vaman.” demiş. Padişah hemen adamlarını çağırılmış. Ülkenin her yerine haberler saldumuş. Bütün marangozları toplatmış. Size kırk gün süre böyle bi masayı yaptınız, yaptınız, yapamazsanız hepinizin gafasını vurdurun demiş. Keloğlan’ın ustası gelmiş. Gara gara düşünüyomuş. Keloğlan:

“Ne o usta, neye gara gara düşünüyon?” demiş.

“Ne olacak Keloğlan, padişah bizden açılınca yüz kişi oturacak, kapanınca avuç içine sığacak masa istedi. Gırk gün içinde yapamazsak hepimizi öldürecek.” demiş.

“Undan golay ne va usta. ”

“Etme Keloğlan, nasıyapulu bu?”

“Sen yaparın de, gerisine garışma. ”

“Marangoz gitmiş, ben yaparın. ” demiş, gelmiş. Keloğlan:

“Bana bi çuval fındık, bi çuval da fisdık alive” demiş. Adam bi çuval fındık bi çuval fisdık alıvemiş. Keloğlan bi odaya çekilmiş. Hergün fındık, fisdık yiyomuş. Son gün marangoz gapının deliğinden bakmış Keloğlan gine fındık, fisdık yiya, ortada bişey yok:

“Ulan Keloğlan, demiş. Sen bana yaparın dedüttüdin, hani hala bişey yapmamışsın?”

“Sen üzülme beyim, ben yaparın. ” Ustası gidince kızın vedüğü yüzüğü yalamış. Arab gine çıkmış:

“Ne isdeyon?”

“Açınca yüz kişi oturacak, kapatınca avuca sığacak masa isdeyon. ” demiş. Arab hemen bi masa götümüş. Keloğlan masayı ustasına vemiş. U da hemen goşa goşa padişaha götümüş. Yarisi gün düğüne başlamışla. Marangoz:

“Hadi Keloğlan düğüne gidelim. ”

“Geçenki düğünde şöyle şöyle oldu, belki sen de duymuşsundu. Gine bişey çıkar.” demiş, gitmemiş. Ustası gidince yüzüğü yalamış. Arab çıkmış:

“Bi gırmızı at, bi gırmızı elbise, bi de gılıç götü. ” demiş, arab hemen atınan elbiseyi götürmüş. Keloğlan elbiseyi geymiş, gılıcı guşanmış, ata da binmiş, düğüne gitmiş. Gençle gine at goşduruyollarımış. Keloğlan da atını bi u yana bi buyana yarışdumuş. Güveyinin yanından geçerken gılıcı boynuna vurmuş. Unu da öldümüş. Hemen ordan kaçmış eski elbiselerini geymiş. Ustası gelince:

“Düğününüz iyi miydi beyim?”

“Ulan Keloğlan gırmızı atlı gırmızı elbiseli bi yiğit geldi. Güveyinin boynuna vurunca düşüdü.”

“Ben sana demedim mi? ” Artık Keloğlan bubasına gitmiş:

“Buba, demiş senin kaç oğlun varıdı?” Padişah da:

“İki oğlum varıdı, düğün ederken ikisini de öldüdüle. Şimdi oğlanım falan yok. ”

“Başka oğlanın yok muyudu?”

“Varıdı emme guyunun dibinde galdı”

“İşde u benim, demiş. Abilerim beni guyunun dibinde godula. Benim alacağım gızı da unla kendileri alacağıdı. Unları öldüren yiğit de benidim ” demiş. Undan sonra buba oğul birbirlerine sarılmışla. Keloğlanınan gızı kırkgün kırk gece düğün edip evlendümüşle. Unla ermiş muratlarına bizler çikalım kerevetine(Akman 2004: 22).

Bedriye Kavsa

14. Pir Dede

Bir varmış bir yokmuş. Köyün birinde biri zengin biri fakir iki kız gardaş varmış. Fakir olan kız, ekmek etmiş, elinin hamurunu temizlemiş karşularındaki köye uşakların karnını doyurmak için dilencilüğe gitmiş. Derenin birinden geçiyomuş. Bi pir dede gelmiş öğüne:

“Gızım nereye gidiyon.” demiş. O da:

“Garşu köye dilenmeye gidiyon, uşakla evde aç.” demiş. Pir dede:

“Yum gözünü, aç çufalını ” demiş. Açmış çufalını, bi çufal altun guyuvemiş gıza. Pir dede aniden ortaluktan gayıbolmuş. Fakir kız gerisin geriye köye gelmiş. Zengin kız gardaşından altunları ölçmeye bi buğday haklığı (ölçek) istemiş. Altunları ölçmüş. Haklığı geri eletmiş kız gardaşına. Haklığın dibine bi altun yapışmış, parıl parıl parlama. Gardaşına:

“Gız sen nettin böyle, ne bu. ” deya. Fakir kız da:

“Böyle böyle oldu, dilenmeye gidiyodum, öğüme bi pir dede geldi.” deyi olanları ağnatmış gardaşına. Yarisi zabah zengin kız da aynı saatde oraya gitmiş. Aynı yerde aynı pir dede ona da görünmüş:

“Nereye gidiyon gızım.” demiş. O da:

“Garşu köye dilenmeye gidiyon, evde uşaklarım hep aç.” deye. Pir dede:

“Yum gözünü, aç çufalını.” deye. Yumuya gözünü, açığa çufalanı. Çufalının içine aru dolduruya. Ordan gayıboluya. Bu gızın zengin olduğunu biliyomuş. O arula hep gızı sokuyolla zor gurtuluya ellerinden(Akman 2004: 42).

Hatice Satılmış

15. Peri Sarayı

Evvel zaman içinde galbur samaniçinde bi adamın üç gızı varımış. Gel zaman git zaman adam ölmüş. Gızlar kimsesüz yetim kalmış. Gündüz yün alıp satarlar, gece de bunları eğirirlermiş. Böyle bunnan geçünürlermiş. Bu memllekatta perili bir saray varımış. Urda kim yatarsa sabahleyin ölüsü bulunurmuş. Nihayet pazarda bi dellal bağırye:

“Ey ahali, falan saray boş, içine oturmak iseyen fakir birine padişahımız verecek.” deyi.

Gızın ufağı varıye soruye:

“Biz fakürüz kimsenemüz de yok, biz oturmak isteyoz.” deye. Onnarı gabul ediyolla.

Ineteri veriyolla onnara. Eve giriyolla. Akşamüzeri olunca bi tekir kedi geliye miyavlayarak. Gız, kediyeye:

“Ay çok gözelsin.” deye. Kediyeye doyuruyeye. Tekir kediyeye yatıyolla. Gız gardaşları

“Gorkaruz biz” deyolla. O da:

“Neyinden gorkuyonuz, güççücük kedinün.” deye. Nihayet kedi o gece gızın goynuna

bi elmas gomuş gitmiş. Yarisi gün gidiyolla, bozuyolla elması, fakirliklerini düzeldiyolla, ihtiyaçlarını gideriyolla. Sabahleyin geliye belediyenin adamları *“Ölü müsünüz, sağ mısınız?”* deyi.

“Biz sağuz ” deyolla. Hâlbuki o saray peri sarayıymış. Kim yatarsa bi gece orda

perile hep boğar öldürürmüş. Neyse onna gidiya. Akşamüstü olunca tekir kedi geliye miyavlayarak. Gız gine doyuruyeye kediyeye. Gine yatıyolla gece. Gine bi elmas goyuyeye goynuna. Üçüncü gün dokuz deve yükü eşya geliye onnarın evinin önüne. Yükleri oraya yıkıyolla. Devele gidiye. Arkasından bi atlı delikanlı geliye. Gızla:

“Buraya dokuz deve yük yıkıldı, bunnarı biz sipariş etmedük kim yolladı biliyon mu?” deyi

soruyolla. O da güççücük gıza:

“Benyolladım, sen beni biliyon mu?” deye. Gız da:

“Yok bilmeyon.” deye.

“Çek cizmelerimi.” deye oğlan. Gız cizmeleri çekiye. Kediyayağı çıkıye içinden.

“Ay, *bu ayakla benim Tekir beyimin ayakları.*” deye. Oğlan da:

“*Ben de tekir beyim* ” deye. Gız onunan evleniye mutlu oluyolla. Onna eriye muradına biz giriyoz kerevetine (Akman 2004: 43).

Mustafa Erten

16. Dilenci

Bi gariyınan ocası varımış. Bunla çok zenginimişle. Emme adam çok gısgısımış. Hergün evden işe giderken garısını tembihlenmiş:

“Sakin ben evde yoğukan kimseye bişey veme, dilenciye filen ekmek veme.” derimiş. Bi gün gocası işdeyiken gadının gapısına bi dilenci geliya. Yalvarıya:

“Sen bilüsün, işde çok açın, bi lokma ekmeğin varısa ve bana.” deya. Gadın da çok merhametliymiş, dayanamaya. Evde yarım ekmek varımış, unu dilenciye veriya. Dilenci ekmeği eline alıp giderken kadının gocası da işden geliyomuş. Avluda şöyle garşulaşıyolla. Adam nice garısını eve sokarsa:

*“Sen ne der de benim sözüümü dutmazsın. Ben sana bu evde dilenciye bi şey verilmeyek demedim mi?”*deyi gariyü döğüya. Undan sonura hıncını alamayıp gadının sağ elini:

*“Hangı elininen vedin bu ekmeği?”*deyi soruya. Gadın da:

*“Sağ eliminen vedim.”*deya. Gadın:

“Etme, gitme, ben bi ay ekmek yimen.” dediyise de adam gadının sağ elini kesiya. Gız ne biçim adamımış. Gine de hıncını alamaya. Gadını sokağa atıya. Gadın sokakda aç susuz galınca mecbur galıya dilenmeye. Dilencilige başlaya. Dilencilik yaparken bi başka dilenci adamınan garşulaşıya. Adam buna:

“Sen dilenciye benzemeyon, n’oldu da sen bu yola düşdün.” deyi soruya. Gaduncuğaz da:

“Ben dilenciye ekmek vedydim. Gocam da çok gısgııdı, ‘Hangı elininen vedin?’ deyi sordu. ‘Sağ eliminen vedim.’ deyincebeni sokağa atdı.” deyi ağnadıveriya. Adam da deyoku gadına:

“İkimiz beraber dolaşalım, başına kötü bişey gelmesin” deya.

“Tamam.” deya gadın, birlikde dilencilik etmeye balayolla. Gel zaman git zaman gadının elini kesen gocası da fakirleşiya. Bi apartımanın kömürlüğünde oturmak zorunda galıya. Bunla adamınan dilenüken, eski gocasının kömürlükde otuduğu apartımana dilenmeye gidiyolla. Kömürlükden adam çıkıverince, gadın

gocasını tanıya. Emme bildümeya gendini. Bu adamın da aklı başına gelmiş gayri nesi varısa bu dilencilere vemiş. Adamınan gadın alacaklarını alıyolla, gidiyolla. Adam gadına soruya:

“Bu adam kimidi? ” deyi.

“Bu benim elimi kesen gocamıdı, çok varlıklıydı, fakirleşmiş.” deya. Adam bi daha uraya gitmeyelim deya. Emme gadının aklı urda haftala geçiya bi daha gidiya eski gocasının otuduğu apartımana. Gine gapıyı çalıya. Adam gapıyı açıya, gine nesi varısa yiyecek, içecek veriya. Gadı gine bildümeya gendini. Aradan biraz zaman geçince bi daha gidiya gadın. Bu sefer adam gadının gonuşmasından filen,

*“Sen dilenciye benzemeyon, n 'oldu da sen bu yola düşdün? ”*deyi soruya. Gadın da ağnadıveriya:

“Ben senin dilenciye ekmek vedi, deyi elini kesdüğün garınım. U zaman zenginidük, emme Allah imtihan ediya, bak ikimiz de muhtaç duruma düşdük. ” deya. Adam gadının gendi garısı olduĝnu ağnayınca:

“Ben sana haksuz yere çok kötülük etdim. ” deya af dileya. Eğer gabul edersen tekrar birleşelim, deyi yalvarıya. Gadın senin gısgıslıĝın devam ederse ben n'ediysin? ”deya. Adam:

“Nasif nüstif tövbesi olsun bi daha böyle yapmayacın. ” deya. Gadın da tekrar esgi gocasıyman evleniya. Evlendükleri gece Allah tarafından gadının kesilen sağ eli aynı esgisi gibi yerine geliya. Allahın işi, Allah her şeye gadir. Bunla evleniyolla bi sürü çocukları, torunları oluya. Bunların çocuklarından, torunlarından bi köy meydana geliya. U köyün adına da Saĝel Köyü adını goyolla. Unla ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.

Hatice Savaş

17. Fatmacuk

Üç kız kardeş varmış; bubaları var, anneleri yok. Bubası Fatmacuk'u çok seviyomuş. Ablaları da bunun için kardeşlerini gısganularımış. Bi gün kızlar dağa çalı toplamaya gitmişle. Ablaları düşünmüşle, Fatmacuk' u dağda bırakmaya karar vemişle. Dağa gidince ablaları Fatmacuk'a:

“Biz çalı toplayıp geliyoz, sen bizi burada bekle. ” demişle. Fatmacuk'u dağda bırakıp gelmişle. Eve gelince bubalarına:

“ Fatmacuk'u gurtyidi. ” demişle. Fatmacuk beklemiş beklemiş gelen giden yok. Ağlamaya başlamış, emme gorkunun ecele faydası yok. Bi ayı gelmiş, Fatmacuk'u alıp inine götürmüş. Ayıyınan evlenmişle. İki çocukları olmuş. Birinin adını Ali, birinin adını Veli gomuşla. Fatmacuk bubasını çok özlemiş, emme bi fırsatını bulup kaçamamış. Bi gün yağmur yağıyomuş, ayı ısınmak için çalı toplamaya gitmiş. Bu arada Fatmacuk bi plan yapmış. Planı da ayının gulağına yağ gızdurup akıtıp kaçmakmış. Ayı gelince ateşi yakmışla. Ayı ateşin yanında ısınca uykusu gelmiş. Fatmacuk ayının uyuduğunu fırsat bilip hemen yağ gızdumuş, ayının gulağından aşağı dökmüş. Ayı çılgına dönüp ormana yokarı kaçmış. Bu arada Fatmacuk Ali' yinen Veli' yi alıp bubasının evine gitmiş. Gendisi çatı arasına saklanmış. Ayı da daha snura gelmiş bubasının ahırına saklanmış. Bubası çiftten gelip ahıra girmiş, eve çıkmış. Fatmacuk bubasına gapıyı kitlemesini söylemiş. Bubası da gapıyı kitlemiş. Ayı kapıya gelmiş, fakat ayıya kapıyı açmamışla. Evdeki sese, gürültüye çocukla ağlamaya başlamış. Çocuklarının sesini duyan ayı bağırmaya başlamış:

“ Ali, Veli ağladı, verin benim avradı. Ali, Veli ağladı, verin benim avradı... ”

Necla Erten

18. Keloğlan ile Köse

Bi varımış bi yoğumuş, evvel zaman içinde galbur saman içinde deve dellalken pire berberken bi ihtiyar adamın u oğlu varımış. Adam çok yalanmış gayrik ölüm döşeğine düşmüş. Oğullarına lmeden evvel u vasiyet bırakmış:

“Oğlum bi yerden geçerken ezen okunusa namaz gılmadan gemen. Bi yerde sela verltse cenazeyi gömmeden gemen. Bi de Köse ’yi nerde grerseniz sakın ola selam vemen. ” demiş. Neyise ihtiyar ölmüş, gmmşle. Oğullarında para pul yok. Byk oğlan gardeşlerine demiş ki:

“ Siz evde durun, ben çalışıp para gtryn. Yoğusa ne yiyip ne iecz” Neyise bu büyük oğlan çıkıya yola. Emme yolda giderken bubasının vasiyetlerini hiç yerine gtmemiş. Ezen okunmuş, namaz gılmamış; sela verilmiş cenazeyi beklemeden youna devam etmiş. Az gitmiş uz gitmiş sonunda bi köye varmış. U köy de Köse’nin kyymş. Köse’yi görünce de hemen akmış selamı. Bubasının dedkleri hiç hatırına bile gelmemiş. Köse buna:

“Nerden gelip nereye gidersin? ” demiş. Oğlan:

“İş arayon. ” demiş. Köse de böyle kimsesüz uşakları gandurup oban dutarımış. Sonura da ldrrmş. Oğlana:

“Bana oban durar mısın? ” demiş.

“ Durarın ” demiş. Köse:

“ Yalunuz bi şartım va: Bizde darılmak yok. Kim darılusa sırtından bi geyimlik arukluk yzerz. Bi de paranı ibigukguk tmnden ibigukguk tmne alusun. ” demiş. Oğlan:

“Tamam. ” demiş sevine sevine. İlk gün Köse obanı goyunnarı gütmeye yollamış. Emme ekmek yollamamış. Aşam olunca harmanda çobanın yolunu bekleya. Bakıyo ku çobanın suratı gış aşamına benzeya.

“Ne u oban, bu ne cehre. Yoğusa darıldın mı? ” deya. oban burnundan soluya:

“*Tabi darıldım, zabadan beri açlıktan öldüm* ” deya. Hemen cebinden bıçağını çıkardığı gibi çobanın derisini yüzüya. Gardeşleri bekleyolla bi haber yok. Ortanca oğlan bu sefer iş aramaya çıkıya. U da abisi gibi hiç bubasının vasiyetini yapmaya. Ezen okunuya namaz gılmaya, sela veriliya cenazeyi gömmeden yoluna gidiya. Gide gide Köse'nin köyüne varıya. Köse'yi görünce de hemen selamı çakıya:

“*Selamünaleyküm.* ”

“*Aleykümselâm.* ” deya Köse.

“*Nerden gelip nereye gidersin?* ” deya. Oğlan:

“*Bubamız öldü, ben iş arayon* ” deya. Köse:

“*Bana çoban durar mısın?*” deya. Oğlan:

“*Durarm.* ” deya. İlk gün bunu da abisi gibi goyunnarı gütmeye yollayolla. Gine ekmek, yemek yollamayolla. Köse keyf oluya temelli. Aşam olunca harmanda çobanın önünü bekleya. Bakıya çobanın cehre murt gibi. Köse çobana:

“*Hayırdu çoban bu ne surat? Yoğusa darıldın mı?* ” deya.

“*Tabi darıldım.* ” deya çoban, ekmek yok aş yok. Köse hemen ununda derisini yüzüya, öldürüya unu da urda. Sıra geldi şimdi en güççük olan Keloğlan'a. Keloğlan da bakıya ağabeylerinden bi hayır yok,

“*Her goyun gendi bacağından asulu.* ” deya, u da iş aramaya gidiya. Gidiya emme u ötekile gibi etmeye. Bubasının vasiyetlerini hep yapıya. Bi yerde ezen okunuya namazını gılıya, bi yerde sela veriliya cenaze namazını gılıya, ölüyü gömmeden gitmeye. Az gidiya uz gidiya dere depe düz gidiya, ağıbeti Köse'nin köyüne geliya. Köse'yi görüya şimdi bu bubasının dedüğü aklına geliya, selam vemedden geçip gidiya. Köse bu dayı, vazgeçer mi? Kesmen yoldan dolanıya ecük ileride gine garşusuna çıkıya. Gine selam vemeya. Bidaha dolanıya Köse gine garşusuna çıkıya. Keloğlan bu sefer:

“*Lan bu memlekatın hepsi mi köse?*” deya, selam veriya.

“*Selamünaleyküm.* ”

“Aleykümselâm. ”

“ Nerden gelip nereye gidersin evlat? ”

“ Ben filen köyden, geliyon iş arayon. ” deya. Köse:

“Bana çoban durar mısın? ”deya.

“Tabii durarın, ben zaten iş arayon. ” deya.

“Yalunuz bi şartım va. Bizde darılmak yok, darılanın sırtından bi geyim çarukluk yüzerüz. Bi de paranı ibigukguk ötüminden ibigukguk ötümine alusun. ” deya. Keloğlanuna deyo ku;

“Bu benim daha çok işime gelü.” Neyise uzatmayalım, Keloğlan işe başlaya. Köse birincisi gün unu da goyunnarı gütmeye yollaya, emme ekmek su vemeya.

“Sen git, ben sana öğlen yemek yolların. ” deya. Çoban gidiya dağa. Öylen olunca yemek gelmeye. Keloğlan Köse’yi bekler mi dayı? Çıkardığı gibi cebinden bıçağı goyunun birisini boğazlaya. Yidüğünü yiya yimedüğünü gurtlara guşlara bırakıya. Aşam olunca “ hülügüdü hülügüdü ” gavalını çala çala köye geliya. Köyün başında, harmanda bekleya Köse. Emme çobanı sinirli gelecek deyi beklerken çoban gaval çala çala geliya. Şaşuruya Köse. Yalunuz goyunnarı sayıya, bi goyun eksük çıkıya. Çoban yanına yaklaşıncı:

“Lan Keloğlan bu goyunnarın biri eksük.” deya. Keloğlan ötekile gibi salakdeğil, Köse’ye deyo ku:

“Hele bilmen nettiğim adamına bak yahu, hem beni aşama gadar aç bırakıya hem de bana goyun soruya. Kesdim yidim. Darıldın mı Köse gardeş? ” deya. Köse:

“Darılmadım. ” deya emme temelli beti benzi atıya. Gendi gendine:

“Bu sefer baltayı daşa vurduk.” deya. Eve varınca garısına ağnadıya.

“Hanım bu sefer işimiz kötü. Yarin Keloğlan ’ı sığırları gütmeye yollayalım, gosgoca sığırı da kesip yiyecek hali yok ya. ” deyi ağnaşıyolla. Yarisı gün çobanı sığıra yollayolla, gine ekmek aş yollamayolla. Keloğlan öylene gadar bekleya, güneş

depeyi aşınca çaldığı gibi bıçağı sığırın birini kesiyi. Yidüğünü yiya yimedüğünü dağda gurtlara guşlara bırakıya. Aşam olunca gavalını “ hülügüdü hülügüdü ” çala çala geliya. Köse önünü bekleya. Bakıyo ku sığırın birini yok. Çobana:

“*Lan çoban sığırın birini yok, n'ettin?*” deyi soruya. Keloğlan'ın keyfi yerinde:

“*Sığır n'edili, kesdim yidim.*” deya.

“*Geri kalanı nerde?*” deyi soruya Köse.

“*Nerde olacak dağda gurtlara guşlara bıraktım. Bi de unu mu gendime yük edeceğidim. Yoğusa darıldın mı Köse gardes?*” deya. Köse can derdine darıldım deyebülü mü hiç:

“*Yok, darılmadım.*” deya, deya emme paçaları dutuşuya Köse'nin. Çobanı sonurakı gün odun kesmeye yollayolla.

“*Eşeği de kesip yiyecek hali yok ya.*” deya garısına Köse. Keloğlan odun kesmeye gidiya, odunnarı eşeğin dengine yüklediya, eşeğin guyrugunu kesiyi burnuna sokuya, dulaklarını kesiyi gıcına sokuya, bilmennesini kesiyi ağzına sokuya. Aşam olunca gine gavalını çala çala köye geliya. Köse daha çobanı görmeden, gavalın sesini duyar duymaz gıvrınmaya başlaya, gine bişey etti bu, deyi. Neyise çoban geliya. Köse, eşeğin önünü arkasını dolanıya, Keloğlan' a:

“*Lan kel bu eşeğin önü nere, arkası nere?*”deyi soruya.

“*Ben ne bilürün senin eşeğinin önünü arkasını, odun et dedin, ben de odunu ettim, geldim.*” deya.

“*Darıldın mı Köse gardes?*” deya.

“*Yok darılmadım.*” Kösenin çok değerli bi tazısı varımış, gaç para vedilerise Köse tazıyı satmamış; u gada değerliyimiş. Neyise Köse çobanadeyo ku:

“*Filen yerde bizim tarlamız va. U tarlayı sür de gel; süreceğın tarlayı tazı biliya.*” deya.

“Tazı nereye yatarsa sür de gel. ” deya. Çobanıntazısı da daşdan başga yere yatmazımış. Keloğlan varıya tarlaya, tazı daşa yatıya, u daşdan galduruya öteki daşa yatıya, öteki daşdan galduruya başga daşa yatıya. Çoban elindeki çekülü tazının gafaya vurduğu gibi tazıyı öldürüya, savurup atıya tazıyı, nereye düşerse düşdüğü yeri sürüp köye geliya. Köse harmanda gine, bakıya çobanın yanında tazı yok.

“Keloğlan tazı nerde? ”

“Hele sorma şu bilmen nettüğüm tazısını, gidip gidip daşa yatıya. Öğ daş nasıl sürülü. Ben de çekülü gafasına vurduğum gibi öldüüm, savurup attım. Nereye düşerse sürdüm, geldim. ” deya.

“Eyvah, tazı da gitti. ” deya Köse. Çoban Kösenin zıttına basar gibi:

“Darıldın mı Köse gardeş? ” Kösenin cehre bozuk emme mecbur galiya, darılmadım, deeye. Eve varıya. Garısına:

“Garı, bu kel benim derimi yüzecek. En eyisi yârin anamı bahcedeki dut ağacına çıkaralım. Zabaha garşu ‘ biguk biguk ’deyi ötsün. Biz de Keloğlan’ a ‘ibigukguk guşu öttü al paranı, git. ’ derüz. ” demiş. Zabaliyin Keloğlan uyanıya, bakıya ağacın depesinden ‘biguk biguk’ deyi ses geliya. Urda hambarın üsdünde okunan yay varımış. Fırlatduğu gibi oku gocagarıyı aşağı indürüya. Gürültüyünen uyanıya Köse, varıya bakıya anası ölmüş yerde yatıya.

“Lan kel n ’ettin. Anamı da öldüün.” deya. Keloğlanın umuru değil:

“Vakitsuz öten ibigukguğun hali bu olu, darıldın mı Köse gardeş? ” deya.

“Yok darılmadım. ” deya. Aşam olunca garısına:

“Hanım, yârin gece Keloğlan uyuyunca ekmeğimizi geyeceklerimizi alalım, gidelim. Eve de bi ataş goyverelim. Bu kelden başga gurtuluş yolu yok. ” deya. Emme Keloğlan bunarın dedüklerini duyuya. Yarisi gün Keloğlan:

“Benim böğün çok uykum geldi. ” deya. Erkenden yatıya. Köse’nin garısı geyecekleri çufala dolduruya, ekmekleri de sanduğa dolduruya. Helâya gidiya. Keloğlan uyur mu? Garı helâya gidince geyecek çufalını başga odaya saklaya. Unna çufalı ararkan ekmekleri yatağına boşaldıya, gendi sanduğa giriya. Neyise çufalı

buluyolla. Gine dönüp Keloğlan'a bakıya Köse, Keloğlan yatakta uyuya. Çufalı garı yükleniya, sanduğun Köse yükleniya evden çıkıyolla. Eve de bi ataş goyveriyolla. Mal masat da ahırda. Kösenin can derdinden başga bişey düşündüğü yok. Ev cayır cayır yanıya. Şöyle yüksek bi depeye gelince Köse:

“Ekmek çıkaralım yiyelim, acıkdım. Hem şurdan çobanın yanışını seredelim. ” deya.

Ekmek sanduğunu bi açıyolla ki içinden Keloğlan çıkıya. Kösenin beti benzi atıya temelli.

“Lan Keloğlan senin burada ne işin va? ”

“Ben senin çobanın değil miyin? Sen nerde ben urda. ” deya. Gerine gerine:

“Darıldın mı Köse gardeş?” deya.

“Yok, darılmadım.” deya. Gayrik köye dönmeyolla. Gide gide bi uçurumun kenerine geliyolla. Köse:

“Bu gece burada geceleyecüz. ” deya. Keloğlan uçurumu görünce Köse'nin bi hinlik düşündüğünü ağnaya. Biraz diğnendükden sonura Keloğlan:

“Ben bi helaya varıym. ” deya. Emme helâya gitmeye. Urda bi çalının arkasına saklanıya, unnarı diğneya. Köse garısına:

“Bu gece Keloğlan 'ı uçurumdan aşağı atalım. Ben uçurumdan yana yatıym, Keloğlan ortaya yatsın, sen de öte tarafa yat. Ben Keloğlan uyuunca seni uyandırur. Aşağı atar gurtuluruz kelden. ” deya. Neyise Keloğla helâdan geliyon deyi geliya. Aşam olunca yatıyolla. Köse uçurumdan yana yatıya, çoban ortaya yatıya, garı da öteki yana yatıya. Keloğlan her şeyi duydu uyur mu? Uyumuş gibi yapmış. Emme Köse'yinen garısı yorgunlukdan bayılmışla temelli. Biraz vakit geçince Keloğlan garıyı dürtüya:

“Gak garı gak, Keloğlan 'ı aşağı atalım. ” deya. Garı uyku sersemliğine sesini de tanıyamaya. Köse'ye vurdukları gibi dekmeyi aşağı yuvallayolla. Aşağı uçarkan Keloğlan arkasından bağırıya:

“Darıldın mı Köse gardeş? ”

“Yok, darılmadım. ” deya aşağıdan.

“Darılsan da ayvayı yidin, darılmasan da ayvayı yidin. ” deya. Garı da Keloğlan’a galıya. Keloğlan bilmeya emme, Kōse’nin gardeşlerine etdüğünü. Bilmeyerekden de olsa öcünü alıya undan.

Satılmıs Ünver

19. Keloğlan'ın Gısmeti

Zamanın birinde bi ihtiyar adamın iki oğlu varımış. Varını yoğunu bu iki oğluna bırakıp ehretlik olmuş. B6y6k oğlan g6z6 aчуđumuř. Bubalarından biri esgi biri yeni, iki ev galmışımış. G6z6 aчуk olan b6y6k oğlan demiş ki:

“Esgı ev benim olsun, yeni ev de senin olsun. Akşamleyin hayvanla gelince de esgi eve girenle, benim olsun; yeni eve girenle de senin olsun. ” demiş. G6чуk oğlan da ağbiyinin ded6đ6n6 gabul etmiş.

“Tamam. ” demiş. Gayrik akşamın olmasını bekleyolla. Akşam olunca b6t6n sığırla, davarla, eşek bile esgi evin avlusuna giriya. Hayvanla ihtiyar adamın zamanında esgi evin avlusuna giryollarımış, uraya aluşgunlarımış. G6чуk oğlan, Keloğlan'ımış. Bu da yeni evi aldı ya, onun evinin avlusuna bi tek 6k6z girmiş. U da bi tek 6k6z6 alıya gidiya evine. Garısı Keloğlan'a чуkıkıya:

“Sen zaten nasips6zs6n, hiу bi iş de elinden gelmeye. Ben nedeceyin seninen? ” deyi gavga ediya. Keloğlan onun ded6đ6ne hiу gulak asmaya. Bazar g6n6 Safranbolu'nun bazarı varımış. Keloğlan 6k6z6 yedeğine alıya Tabahna Deresi'nin uraya bazara gidiya.

“Bazarda 6k6z6 satıyın da parasıyınan bi iş bayrı yapıyın. ” deya. Bazarda bunun 6k6z6ne hiу m6şderi чуkmaya. D6n6ya dolaşıya, 6k6z6 satamayınca bazardan чуkıya. Keloğlan eve gel6ken yolda bi aчу k6pek g6r6ya. 6k6z6 kesiya urda, parçalaya yarısını k6peğe goyveriya. K6peğe:

“Bi hafta sonra yidiğ6n etin parasını almaya gel6r6n. ” deya. Yoluna devam ediya, etin galanını da yanına alıya. Giderken yolda bi aчу чуkal g6r6ya. Yanında, etin geri galanını da чуkala parçalayıveriya. Una da:

“Yidiğ6n etin parasını bi hafta sonura alurun. ” deya. 6k6z6n parçalarını dağıda dağıda gidiya b6yle. Eve geliya, garısı soruya:

“6k6z6 gaуparaya satdın? ” deyi. Keloğlan:

“Bazarda öküzü müşderi çıkmadı, geriye gelirken yolda bi aç köpeğinen bi çakala rasladım. Öküzü unlara kesivedim. Bi hafta sonura parasını almaya gidecin. ” deya. Garı sinirinden n’edeceğini şaşuruya, bağırıp çağırır:

“A salak adam, hiç köpek adama para verü mü? Çakalın yidiğünün parasını vedüğü nerde görülmüş. Allahım sen bana sabur ve. ” deya. Keloğlan bi hafta garısının dırdırını çekiya. Emme ağzını açıp bi laf söylemeye. Sonuraki bazar günü geliya. Keloğlan geyinip guşanıya bazara gidecek. Garısı soruya:

“Nerye gidiyon? ” deyi. Keloğlan:

“Nereye olacak, öküzün parasını almaya gidiyon. ” deyince garısı gine bağırıp çağırır. Keloğlan unu diğnemeyä, gidiya. Gine gidiya, bazarı dolaşıya molaşıya geri geliken öküzü kesivedüğü köpeği görüya. Köpek urda toprağı eşeleyip durarkan bi küp altun buluya. Urdan bi küp altunu alıya yoluna devam ederken çakalı görüya bu sefer de. Çakal da urada toprağı dırnaklarıyanan gazarkan bi küp altun da u buluya. Keloğlan bu küpü de alıya, sevine sevine eve geliya. Garısına altunları veriya. Garısı:

“Nerden buldun bunları? ” deyi soruya. Keloğlan:

“Köpeğinen çakal vedi. ” dediye de garı inanmaya emme gine de paranın nerden geldüğüne bakmaya. Keloğlanınan garısı rahat bi hayat yaşayolla. Muratlarına eriyolla.

Şerife Akdoğan

20. İnsan Soyu, Kedi Soyu, Köpek Soyu

Çok eski zamanlarda bi garıynan bi goca varıymış. Bunların bi gız çocuğu olmuş. Böyümüş serpilmiş evlenme çağına gelmiş. Bu gıcuğaza üç yerden dünür gelmiş. Gızın bubası üçüne de pekeyi demiş. Gızın annesi:

“ *Adam sen deli misin? Senin bi gızın va, üç dünüre de pekeyi deyon.* ” demiş. Adam da garısına:

“ *Garı Allah her şeye bi kolaylık veriya, bi çare buluruz.* ” demiş. Dünürçüle gızın sözünü alınca birer birer düğün etmeye başlamışla. Birinci düğünden iki üç gün önce bi odaya gızın annesinin haberi olmadan, bubası bi kedi mınnağıynan bi köpek gövlezi guymuş. Yanlarına da gızını guymuş. İlk gelen dünüre gızın birinin sözünü vemiş. Birinci dünürçüle gelmişle düğün sözünü almışla. İki hafta sonura düğüne başlamışla. Pazartesi günü oğlan evi gız evine keşgek döğmeye gelmiş. Gız evi bi horuz hazırlamış. U köyün en yüksek yerinden horuzu uçurmuşla. Horuzu yakalamak için köyün bütün deliganlıları goşuşu. Horuzu kim dutarsa horuz unun olu. Salı günü köyden her evden düğün evine bir yük odun gelü. İlk önce odunu götüren eşeğin yılarına peşkir veya erkek mendili bağlamışla. Gız eviyinen oğlan evi aynı köydenise odunun yarısı gız evine yarısı oğlan evine bölünüdü. Çarşamba günü oğlan evini kadınlarıynan köy halkının kadınları gızın saçına gına yakmaya gelüleridi. Gelmişle gınalarını yakmışla. Ertesi gün Perşembe günü davulunan zurnayınan gızın saçını örmeye gelmişle. Kadınla gızın saçını kabem söyleyerek örerle. Öğlenden önce örülecek öğle vatı girmesin derle. Erkekke de harman yerinde oyun, eğlence yaparla. Dombili oynarla, birimlilik oynarla, tora oynarla, uzuneşek oynarla, gara sakız gopmaya oynarla. Aynı gün saat üçbiçük dört gibi kadın erkek gızın evinin önüne toplanula. Damadın annesi, yengeleri gız gardeşi, halaları gelini geydümeye eve çıkarla. Gelin geyindi deyi haber verü kadınla. Haber vedükden sonura damat eve çıkar herkesin elini öper. Gelini evden çıkarmak için gayınpeder, oğlanın yakınları da eve çıkarla. Sanduğun üsdüne gız tarafından bi çocuk oturu, bahşış almayınca gakmaz. Bahşış verildükten sonura gız anasının bubasının elini öper. Evde bulunan yakınlarının elini öper. Gızın bi goluna amcası bi goluna da damat girer, merdimandan indürüle. Gız evi geline yorgan döşek ne vereceklerise u yükü de

eşeklere sararla. Gelini de ata bindümüşle. Gelin ata binince gelinin en yakınları gayınpederden teslim parası alu. Oğlan evinin yakınlarıbeyitleme söylerle:

“Çifte gurşun ata ata

Gelini bindüdüük ata.

Yolumuz çıktı hayata

Gözlerin aydın kaynana

Şen ola düğün şen ola. ” Gelin attan gorkmazsa eline urganı verüle. Eğer gelin gorkarsa gayınpeder eve gadar gelini yedeğinde götürüdü. Gelinin eline elma verüleridi, gelin ilk geçdüğü çeşmenin oluğuna elindeki elmayı atardı. Bu da gelini nazardan gurtulması için yapılu. Bu sırada köydeki türbeyi dolandurula. Damadın evinin önüne gelü gelin. Gaynanaya:

“Geline ne veriyon? Gelin attan inmeya. ” deyi sorarla. Gayınna geline ne verüse verü. Bu sefer de gayınpedere sorarla. Uda ne verüse verü. Gelin attan inerken eline guran verüle. Giriş gapısına goyun derisi sererle, una gelini basdurula. Deriye gelmeden önce de gelinin eline bi iprük su verüle merdimana aşağı dökürüle. Gelin içeri girince gayınnayınan oynadula. Gayınna yere yatar gelin elini öper galduru. Kadınlar biraz eğlence yapar, dağlula. Damat geline, hoşgeldine gelir. Akşam nmazını gılar gelin. Damat da akşam namazını yatsı namazını cemaatla gılar. Namaz dönüşü damat, cemaatle beraber eve gelü. Eve yaklaşınca ilahi söylemeye başlarla. Bu sırada evin hanımları şerbet hazırlarla. Gelenlere şerbet ikram ederle. Şerbeti üçbeş kişi içer içmez damadı yakınları kaçtırmaya çalışır. Çünkü damada cılık yumurta, yoğurt, pekmez atmaya çalışula. Hazırlanmış olan gelin yatağında bi erkek çocuğu yuvalarla. Bu çocuğa gelin ya da gayınna bahşiş verü. Bu şekilde güveyi guyulu. Sabah namazına damat bubasıyınan namaza gider. Giderken bi sini börek götürü. Namazdan sonura cemmat unu yir. Cuma günü on birden sonura kız tarafı düğün evine duvağa gelü. İki saat gadar eğlence yaparla. Gız tarafı dakısını duvak günü dakar. Dakı dakıldıktan sonura sıra duvak serpmeye gelü. Gelinin başına bi

yazma örtülü. Ağzı dualı bi yaşlı kadın yazmanın ucuna çetlemük dalı, oklağaç sarar. Sarduğu oklağacı bi gelinin başın bi gendi gucağına götürerek geline öğütler verü:

“ Tabakdaezme mahalle mahale gezme; sahında dolma gayınnana gayınatana hom hom olma; dedüğünü deyveme, goduğunu yiyveme; gelinin adı Fatma gayınnanın yatağını patdan atma. ” Duvak serpildükden sonra yemek verülü. Birinci dünürlerin düğünü bu şekilde biter. İkinci dünürçüle düğün yapmaya gelü. Gızın annesi gocasına:

“Şindi ne yapacan, bunlara gelin deyi ne verecen?” deyi gızar. Adam da:

“ Allah kerimdir. ” deyelek gızın yattığı odayı açar. Minnağınan gövlez aynı gendi gızı gibi gıza dönüşmüş. İkinci gelen dünüre de gızın birini vemiş. Aynı birinci düğün gibi düğün etmişle. Aradan bi zaman geçmiş. Üçüncü dünür gelmiş. Una da üçünü gızı vemiş. Buna da aynı ötekile gibi bi hafta düğün yapmışla. Düğün olup bitdükden sonura gızın anasıyınsn bubası ilkin düğün etdüklerine gitmişle. Akşamdan vamişla. Gızın gayınnası gızın annesi sormuş:

“ Bizim gızın davranışları nasıl? ” demiş. Gayınna:

“ Doğurandan besleyenden Allah razı olsun bize çok eyi davraniya. ” demiş. Bunu duyan gızın bubası:

“ Bu bizim gendi gızımız. ” demiş. Gızın anası:

“ İkincisine gidelim, onun huzuru nasılmış bi de urayı gonturol edelim. ” demiş. Uraya gitmişle. Gayınnasına sormuş:

“ Gızın size davranışı nasıl? ” demiş. Gayınna:

“ Her davranışı eyi emme gapıdan girip çıkarken homdan bişey söyleya. Köpek gibi ne dedüğünü ağnayamayoz. ” deya. Gızı anası bubasına ağnadıya. Adam gendi gendine:

“ Bu köpek soyundan olan gız. ” deya. Üçüncüsüne gidiyolla. Aynı soruyu una soruyolla. Gayınna:

“ *Kedi gibi yüzümüze atılıya. Biraz gonusun.* ” deya. Gızın anası bunu da bubasına ağnadıya. Adam da garısına:

“ *Bu da kedi cinsinden olan gız, sesini çıkarma.* ” demiş. Ona da nasihat etmişle. Gız da düzelmiş. İnsanlar beş cinsden olurmuş. Biri kedi cinsi, biri köpek cinsi, eşek cinsi, Âdem babamızın cinsi, cinden olana şeytan cinsi derle. Cin şeytan anı cinsden olurmuş.

Hatice Savaş

21. Hızırınan Çifci

Evvel zaman içinde galbur saman içinde yoldan bi atlı geçiyomuş. Adam çif sürerken dönüm başının iki tarafına gelince öküzlere ho deyip oynayomuş. Yoldan bi atlı geçmiş. Çifçinin yanına vamiş:

“Sen neçün dönüm başına varınca öküzlere ho deyip de oynayon? ” demiş.

“Neye oynamayın bi garım va; öküzlerimi goşar, evleği tohumlar, çaruklarımı geydüri, beninen tarlaya gelü; her her işimi görer. Ben oynamayın da kim oynasın?” demiş. Atlı atına ‘deh’ demiş; gitmiş. Aradan bi zaman geçdükden sonura u atlı gine yoldan geçiyomuş. Aynı adama yanaşmış:

“Abıca golay gelsin. Ne va ne yok hanım işlerini halledabiliyo mu? ” demiş. O da

“ Hanım ihtiyarladı emme idare edip gidiyoz. ” demiş. Atlı demiş ki:

“Sana iki tane garı da ben götüdüüm. Al sana garı. ” Adam garıları aşam eve götürmüş. Evdeki garı bunları hoş garşulamış. Zabaliyin adam garıların hepisine:

“ Hedi bahceye çalışmaya gidelim. ” demiş. Bahceye giderken biçilmiş bi tarla anızına raslamışla. Adam:

“Bu ekinle turpanınan biçilmiş. ” demiş. Yoldan geçen atlı adamın vedüğü garılardan birisi de demiş ki:

“ Yok adam, bu ekinle makasınan biçilmiş. ” demiş. Adamınan garı zıtlaşmışla.

Evinen bahcenin arasında çay varımış. Adamın gendi garısı gendisi geçmiş. Atlının vedüğü garılardan birisini sırtına almış geçürüyomuş. Çaydan geçerken çayın ortasında sırtında garıynan durmuş:

“ Geçdüğümüz tarladaki ekini neyinen biçmişle?” deyi sormuş. U da:

“*Turpanınan biçmişle.* ” deyince unu çaydan sırtında geçümüş. Gendi garısının yanına bahçeye gomuş. Adam çayın garşusunda galan garıyı almaya dönmüş. Unu da sırtına almış. Çayın ortasına gelince ekini:

“*Neyinen biçmişle?*” deyi sormuş. Garı:

“*Makasınan biçmişle.* ” demiş. Adam bigaç kere sormuş; garı gine :

“*Makasınan biçmişle.* ” demiş. Adam :

“ *Etme garı turpanınan biçmişle.* ” demiş. Garı gine aksilik etmiş:

“*Makasınan biçmişle.* ” demiş. Adam garı sırtında çayın tam ortasına gelmiş:

“*Garı seni çaya atıyon. Ekini neyinen biçmişle?* ” deyi sormuş. Garı gine:

“ *Makasınan biçmişle.* ” deyince adam garıyı comdan çaya atmış. Garı gayrik boğuluyomuş. Adam arkasından bağırmış:

“ Garı seni gurtaracın, ekini neyinen biçmişle?” Garının gafa suyun içinde eli görünüyomuş sadece; eliyne makas işareti yapıyomuş. Adam da garıyı gurtarmamış garı boğulmuş gitmiş. Aşama gadar bahcede iki garıyanan adam çalışmışla. Eve gelmişle. Yarisi gün adam çif sürmeye tarlaya gitmiş. Adama iki garı veren atlı gine yoldan geçiyomuş. Adam bu sefer dönüm başında değil de ortasında oynayomuş. Atlı adamın yanına gelip sormuş:

“ *Geçen geldüğümde dönüm başlarında oynayodun şimdi neye ortasında oynayon?* ” Adam da demiş ki:

“ *Senin gibi yoldan geçen bi atlı bana iki garı vediydi. Bi de benim garı vardı. Üçüntüde alıp eve götüdüm. Gendi garım tek başına hizmetime yetişemeyodu. Şimdi ikisi her işime yetişiyolla. Unun için unların ortalarında göbek atıyon. Allah o geçen atlıdan razı olsun.* ” demiş. Oadam da:

“ *Garıları veren atlı benidim. Ben sana iki garı bıraktım. Garıların birine n 'oldu?* ” demiş. Adam anlatmaya başlamış:

“Bahceye giderken bi tarladan geçiyoduk. Ben, ekinle turpanınan biçilmiş, dedim. U, ekinle makasınan biçilmiş, deyi beninen zıtladı. Çaydan geçerken sordum, gine makasınan biçilmiş deyince çaya attım size gelmedi mi?” demiş. Atlı urdan ayrılınca adam unun Hızır olduğunu ağnamiş.

Hatice Savaş

22. Koca Sevgisi

Bir varmış bir yokmuş. Vaktin zamanında mesut ve bahtiyar yaşayan bir garı bir goca varmış. Adam ecel geliye ölüye. Öldükten sonra o memlekatda ölüyü beklerlermiş. Karısı:

“*Ben ayrılmaycın gocamdan, ben beklecin gocamı*” deya. İyi. Gocasını beklesin deyi gulübe yapıvemişle. Başka bir ölü varımış başka yerde. Bi adamın da garısı ölmüş onu bekleyomuş. Onu beklerken adamın canı sıkılıye garının yanına geliye.

“*Sen n 'ediyon burada?*” deye.

“*Gocamı bekleyon*” deya garı. Adam da:

“*Ölü beklenülü mü heç? Delisin sen, ne bekleyip duruyon, seninen evlenelim gidelim.*” deye. Garı da ırazı oluya. Adam gitse baksa ki ölüsünün burnunu kesmişle.

“*Amman benim ölünün burnunu kesmişle, nedecüz?*” deye. Garı:

“*Al şu kerpeteninen benim ölünün burnunu kes.*” deye. Adam:

“*Ben kesemen.*” deye. Garısı, gıymatlı gocasanın burnunu kesiyer. Ondan sonra adam bi daha deye ki:

“*Benim ölünün gulakları da gitmiş.*” Garı:

“*Al şu bıçağı kes benim ölünün gulaklarını.*” deye. Adam gine:

“*Ben kesemen*” deyince garı bıçağı alıp gıymatlı gocasının gulaklarını gendi kesiyer.

Sora adam bakıye:

“*Benim ölünün dişleri de yok.*” deye. Garıya gıymatlı gocasının dişlerini de söktürüya. Sora garı:

“*Evlenelim artık.*” deye. Adam:

“*Yok olmaz öyle şey. Sen gıymatlı gocana neler ettin, neler. Bana kim bülü neler edersin?*” deya. Adam ordan çekiya gidiya, garı galıya meydanda(Akman 2004: 26).

Fatma Alpay

23. Karışma Allahın İşine

Adamın biri atına binmiş gidiyomuş. Yolda giderken bi bok böceği görmüş. Top etmiş oynayollarımış.

“Hey Allahım hikmetinden sal olunmaz emme, her şeyi yaradıyon da bunu neye yarattın?” demiş. Bir gün böyle diyen adam hastalanmış. Nereye gittiyse derdine derman bulunamamış. Hocaya da gittiyse, hekime de gittiyse çare yok. En sonunda hekimin birisi:

“Senin derdinin çaresi bok böceğidir. Bi bok böceği yiyen.” deya. Bok böceklerine mahna vedydi ya. O bok böceklerinden birini yemiş, hastalığı silinmiş.

Bi gün adam İstanbul’a gitmiş. Tam denizden geçerken deniz bi gabarmış bi gabarmış, herkes:

“Allah Allah, sen gurtar Allah!” deyi bağırıyollarımış. Adama da demişle:

“Öğ biz denizde gideceyüz, sen neye bi kere bi şey demeyon ” deyala. Adam da:

“Ben Allah’ın işine bi kere garıştım bana bok böceği yidüdü. Bi daha garışman ben.” deya.(Akman 2004: 42).

Mustafa Mesut

24. Eşek İnadı

Bi garı bi goca varımış. Bunlar heç anlaşılamazlar sürekli inatlaşmışlar.

“*Kim önce konuşusa eşeği o sulaycak.*” demişle. İnat gitmişle birbirleriynen. Gönüşmayollarmış. Bunna gönüşmaziken gomsuya gitmiş garısı. Gocası evdeymiş. Merdivenden yokarı bi hırsuz geliye. Garının sanduğunu çufala boşaldıye çekiye gidiye. Garı gomsudan geliye:

“*Ariiii. Benim sanduk açuk.*” deye. “*Kim geldi böğün bu eve?*” deyi soruye gocasına.

“*Hah eşeği sen sulaycan.*” deye gocası. “*Sen evvel söyledin.*” deye.

“*Hırsız geldi. Çufala doldudu, baş yokarı doğru gitti.*” deye.

Garı hırsuzun peşine düşüye. Sora sora bi hana varmış. Hırsuz handa o akşam yatacağımış. Garı da hana giriya. Hırsuzu orda yakalaya. Emme hırsuza söylemeye benim urbaları çalmışsın falan deyi.

“*Adın ne?*” deyi soruya adam:

“*Adımı bubam bi ayıp adgomuş, ben deyəmem.*” deye garı.

“*Deycen.*” deye adam. Adam sıkışdurunca garı:

“*Adımı bubam “Sıçdım ” gomuş ” deye.*”

“*Olsun varsın, evli misin bekâr mısın?*” deye adam. O da bekârın deyince hırsız garıya evlenelim deye. O akşam orda yatıyolla. Hırsuz garının başının altına gözəl, çaldığı öteberiyi yasduk ediveriye. Garı adamı uyudunca, yüklendiğüynen bohçayı, eynini başını gaçıya o handan. Hep de başka misafirlerin ayakkabılarının içine pislemiş garı giderken. Gidiye garı gayrı. Adamcuğaz uyanıya zabaliyin. Bi de baksa ki garı yok goynunda. Bağırıya:

“*Sıçdım!*” deyi.

“*Bu döyüs sıçdım deyi bağırıya, nereye sıçmış?*” deyi misefirle bakmaya geliyolla. Bi de baksala ki ayakkabılarının içi pislighinen dolu. Adamı:

“Neye sen başka yere edemeyon da buraya ediyori?” deyi döğe döğe öldürüyolla. Garı
eynini başını alıp gocasının evine geliye (Akman 2004: 27).

Satılmış Ünver

25. Yemin

Keloğlan bi gün eşeğine binmiş, pazara gidiyomuş. EŞeği de durmadan başını aşağı eğip koku almaya alıŐıyomuŐ. Keloğlan eşeğine sinirlenmiŐ:

“Yemin olsun senden inmeyecin” demiş. Keloğlan pazarını görüp eve dönerken aklı başına gelmiş. Kendi kendine:

“Ben yemin ettiydim, Şimdi ne olacak.” demiş. Doğru caminin hocasına gitmiş. Hocaya:

“Ben bu gün eŐeđe sinirlendim, senin üstünden hiç inmeyecin deyi yemin ettim, Şimdi ne olacak.” demiş. Hocanın başı galabayımıŐ. Keloğlan’a:

“Şimdi git, yarin gel.” demiş. Keloğlan o gün sabaha kadar eşeğin üstünde beklemiş. Ertesi gün gine cami hocasının yolunu dutmuş.

“Şimdi ne yapıyın?” demiş. Hoca eşeğin yularını dutmuş. ekip bi ağacın altına götürmüş.

“Şu ağacın dalından tutunarakdan ağaca ık. Ben eşeği çekince de ağaçdan aşağı inersin.” Keloğlan hocanın dedüğünü yapmış etdğ yeminden kurtulmuŐ.

Necip Satılmış

26. Üç Ayaklı Kuş

Kuş bilimcisi profesör, dünyada kuş bilimcisi bütün kuşların dallarını araştırıyor, adam profesör olmuş. Her yeri geziyo Türkiye’de Zonguldak ilinin Yenice ormanlarında çok çeşitli kuşların yaşadığını buranın daincelenip araştırılmasını okuyo. Sırası zamanı geldiğinde Zonguldak’a geliyo, Zonguldak’tan da Yenice’ye geliyo Yenice’den de araştırdıktan sonra dağları her yeri raporunu, her şeyini Karabük istasyonuna geliyo. Safranbolulular eskiden çok ticarete alışkın soyundan ebeveynden ticaretçi oldukları için, zaten bu günkü hanlar, hamamlar ve büyük konakların olması da oradan kaynaklanıyor. Safranbolulu bir tüccarla birlikte Karabük tren istasyonundan ikisi beraber trene biniyorlar. Aynı kopartımda giderken karşılıklı oturuken tabî ki sohbet etmeleri gerekiyo. Sen nerelisin ben nereli derken,

“Ben Safranboluluyun Karabük’te ticaret yapıyorum. Ya sen”

“Ben dünya kuş bilimcisi profesör bilmem kim. Dünyanın her yerinde ben, ormanları inceledim okumuş olduğum kitaplarda Türkiye ’de Zonguldak ’ta Yenice ormanlarında çok değişik kuş türlerinin olduğunu öğrendim. Bunu araştırmak için buraya geldim. Bir aydır Yenice ormanlarındayım. Köylülerle birlikte araştırdım inceledim. Şimdi raporumu tuttum, memleketime gidiyorum” diyo. Uyanık Safranbolulu tüccar:

“Pekeyi, sen şimdi dünyadaki her türlü kuşu bilir misin, tanır mısın? ” deye.

“Tanırım efendim ne demek” deye. Edalı edalı, profesör olduğu için edalı konuşuyo. *“Hiç tanımadığım kuş yoktur ”* deye.

“Pekeyi şimdi ben sana bi kuş soracın. Eğer bu kuşu bilersen ben sana bir altın verecin, bilemezsen sen bana yüz altın vercen.” deye. Profesör gayet kendinden emin:

“Hay hay efendim, baş üstüne sor. Lafı mı olur yüz altının?” deye.

“O zaman tamam. Dünyada üç ayaklı, üç kanatlı kuşu bana söyler misin? Nerede yaşar, ne yir, ne içer, şekli şemali nasıldır, rengi nasıldır ne kadar yavrular, nerede gezer? ” deye. Başlıyo profesör düşünmeye.

Hiç üçayaklı kuş olu mu? Zaten Safranbolulu profesör de böyle bi kuşun olmadığını biliyo, uyanık. Böyle giderken profesör düşünüyö düşünüyö aklına böyle bi kuş gelmiyo. Kızıriye bozariye herhelde ben unuttum galiba, deye. Çantasından raporlarını yayıye şuraya. Ne kadar tuttuğu rapor varısa tek tek bakıyo. Hiç üçayaklı, üç kanatlı bi kuşa raslamıyo. Raporlarını toplayıp çantasına koyuyo.

“Ağa bee... Ben bilemedim, al sana yüz altın. Dünyada bu iş için uğraşıyom ama bilemedim, al sana yüz altın sözümü yerine getiriyom. Sen söyle bakıyın, sen söyle nasıl kuşumuş üçayaklı, üç kanatlı ” deye.

“Profösörüm yok ki dünyada öyle bi kuş ben de bilmiyom, benim sana borcum ne, bi altın. Al şu bi altını, doksan dokuz altın benim. ” deye.

“Gördüm amma dünyada böyle bir ticaret erbabı görmedim ” deye profesör.

Yılmaz Savaş

27. Evde Kalan Kızlar

Zamanın birinde bir adamın üç tane kızı varmış. Biraz yaşları ilerlediği için anne babaları bu kızları evlendirmek için gayret ediyomuş. Konu komşu da her dünürçüyü buraya gönderiyolarmış. Uzun zaman dünürcü gelmemiş. Sonra bir dünürcü geleceğini duymuşlar. Bu son şansımız diye düşünmüşler. Ancak kızların biri kekemeymiş. Annesi onu tembihlemiş:

“Sakin misafirlerin yanında konuşma ” Kızların biri marazmış. Ona da:

“Sobanın yanında otur. İyice ısın yanakların gızarsın, misafirlerin yanına ondan sonra gel.

” Kızların biri de safmış. Annesi ona da:

“Misafirlerin yanında çok konuşma. ”

Annesi dünürçüleri içeri almış. Hepsi kızların gelmesini beklemeye başlamışlar. Saf olan kız dışarıdan doğru anasına bağırılmış:

“Ana, gülü gülülümü mü giyiyim tüğü tüğülümü mü giyiyim ” Annesi içeriden:

“Gülü gülülünü giy. ” O da yamalı olanmış. Kız onu giymiş, gelmiş. Ama yama yapmayı beceremediği için büzük büzükmüş. Kaynana onu beğenmemiş.

Maraz olan kız sobanın yanında iyice ısınmış. Bakmış ki çağırılmıyor.

Dayanamamış çağırılmış:

“Ana gızdım gızardım, geliyin mi?”

“Gel.” Kız gelince kaynana anlamış ki kız maraz benizli, sobanın yanında kızarmış. Onu da beğenmemiş. Sıra gelmiş kekeme olana. Kekeme kız bakıyor ki kendine çağırılan yok. İçeri girmiş, hiç konuşmadan misafirlerin ellerini öpmüş. Kaynana bunu beğenmiş.

“Hele şükür bu kızın akli başında. ” O sırada baca başından bir fare geçiyomuş. Kız fareyi görünce konuşmaması gerektiğini unutmuş:

“Ana titana bak titana.” Kaynana bunun da kekeme olduğunu anlamış.

Oğluna:

“Oğlum kalk bize burada kız yok. ” der. Kızların anası da:

“Ben size konuşmayın demedim mi? Gene kaldınız evde. ” demiş.

Samiye Savaş

28. Bir Günlük Hanımlık

Kocası bir gün evden çıkarken hanımına:

“ *Hanımcığım bu gün hiç iş yapma, yat olur mu?* ” demiş. Kadın:

“ *Tamam bey.* ” demiş. Kocasını uğurlamış. Ocağa ateş yakmış. O zamanlar yemekler odun ateşinde pişermiş. Neyse tavuk pişirecekmiş. Tavuğu yıkayıp temizlemiş, ocağa koymuş. Sonra da gidip yatağa yatmış. Aradan biraz zaman geçmiş, kapı çalınmış. Kadın kalkmayıp bir iş yapmayacak ya, içerden seslenmiş:

“ *Kapının ipini asıl da aç kapıyı.* ” diye. Gelen de dilenciymiş. Kadına:

“ *Allah rızası için bana biraz ekmek ver.* ” demiş. Kadın içerden tekrar seslenmiş:

“ *Ekmeklikden ekmek al, ocağın altına da ateş ediver de öyle git.* ” demiş. Dilenci ocaktaki tencerenin gapağını galdırıp bakmış. İçinde tavuğu görünce aklına bi muzurluk gelmiş. Ayağındaki çarıkları tencerenin içine goymuş. Tenceredeki tavuğu da torbasına goymuş. Giderken kadına:

“ *Sana bi türkü söyleyim mi?* ” demiş. Kadın keyifli keyifli:

“ *Söyle* ” demiş. Dilenci türkü çağırmaya başlamış:

“ *Tavuklar torba içinde,*

Çarıklar tencere içinde.

Bızım hanım sopa yir,

Gaba döşek içinde. ” deyip, gapıyı örtüp gitmiş. Akşam olmuş gadının gocası gelmiş.

Hoşbeş etmişler. Gocası gadına sormuş:

“ *Hanım ne yaptın, bu gün ne pişirdin? Getir de yiyelim.* ” demiş. Kadın:

“ *Efendi bu gün hiç kalkmadım, dediğin gibi hanımlık yaptım. Gapıya dilenci geldi ona bile galkmadım. ‘Ekmeklikden ekmeği al ocağın altına yakıver.’ dedim. O*

da giderken bana bi türkü söyledi çok hoşuma gitti. Dur bu türküyü ben de sana söyleyim. ” demiş.

Başlamış dilencinin söylediği türküyü söylemeye:

“ Tavuklar torba içinde,

Çarıklar tencere içinde.

Bizim hanım sopa yir,

Gaba döşek içinde. ” Türküyü söyledikten sonra gocası:

“ Hanım şu yemeği getir de yiyelim. ” demiş. Kadın tencereyi sofraya getirmiş.

Tencerenin ağzını bir açmış, bir de ne görsünler. Tavuk yerine tencerede çarıklar yok mu?

Adam gadını evire çevire bir güzel dövmüş.

Sadika Doğan

29. Alametdir Alamet

Çok eski zamanlarda evlerde kilit olurmuş. Mutfak, kilere kilit vurulurmuş. Günün birinde ganyana ben filen yere gidiyom diyerek evden çıkmış. Gelinler de ‘Fırsat bu fırsat’ deyip, hemen ahamur yoğurup simit yapıp yiyelim demişler. Güzelce simitleri yapmışlar. Tam yiyeceklermiş ki bir de bakmışlar öteden gaynanaları görülmüş.

“ *Ne yapalım?* ” diye düşünmüşle. Hemen akıllarına guşaklarına yani goynularına saklamak gelmiş. Gaynanaları:

“ *Selamünaleyküm gelinler, ben geldim. N’apdınız bakalım, iyi misiniz? Benim oyun seyredesim geldi. Hedi bakalım üçünüz de bana güzelce bir oynayın da, ben de seyrediyin.* ” demiş. Sonra da balamış gelinleri oynatmaya. Gelinle bellerinde guşağa sarılı simitle düşecek deyi yavaş oynuyolarımış. Gaynanaları:

“ *Acık gıvrak oynayın bu ne böyle goca garı gibi?* ” demiş.

Gelinler de mecbur gıvrak oynuyolarımış. Ama goynularındaki simitle düşecek deyi de çok gorkuyolarımış. Büyük gelin oynarken:

“ *Alametdir alamet.* ” diye türkü çağırıyomuş. Ortanca gelin türküyeye:

“ *Bunda da vardır keramet.* ” diye devam etmiş. Küçük gelinin belindeki guşak iyice gevşemiş simitler düşecek gaynanamız görecekt deyi aklı çıkıyomuş. O da türkünün sonunda:

“ *Şimdi de gopacakgıyamet.* ” diye türküyeye devam etmiş.

Sadika Doğan

30. Ağanın obanı

Zamanın birinde bir ağa varmış. Ağa 40 koyun sürüsüne bir oban tutmuş. oban uyanık, biraz da ukâğıtçıymış. Her gün diğer hizmetilerinen yemek gnderiyormuş. Ancak bir süre sonra oban gelen yemeği yememeye başlamış. Yemeği getiren hizmetçiler niye yemediğini abana sorunca;

“Canım almıyo. ” demiş.

İki u ay böyle devam etmiş. Hizmetkârlar ağaya durumu iletmiş. Bir gün yemeği ağa kendisi getirmiş. Eline bir bakraç yoğurt almış. Biraz da ekmek almış. Yemeği obanın yanına varmış. Bakmış oban ağacın dibinde yatıyo. Görünürde hiç koyun yok. oban ağayı görünce toplanmış heyecanla doğrulmuş. Ağa;

“Selamünaleyküm. ”

“Aleyküm selam ağam. ”

“Hiç koyunlar gzkmyo. Nerde bu koyunlar ” oban:

“Hele ağam hiç sorma; gk gürledi gdemen şakladı. Otuz ikisinin birden d patladı. Baş toklu kayadan gitti; beşi de ardından gitti. Dn öldü birisi bu da bugünkünün derisi. ” Altındaki postu göstermiş.

Ağa sinirlenmiş bu sözlere elindeki barkacı çobanın kafasından aşağı geçirmiş. oban köye doğru gelirken yüzü gz bembeyez yoğurt bulaşığı olunca. Köylüler sormuşlar. Yahu oban bu ne hal?

oban pişkin pişkin cevap cevap vermiş.

“Bu işten de yüzümüzün akıyla çıktık elhamdülillah. ”

Samiye Savaş

31. Koca Karının Oyunu

İhtiyar bi kadın varmış. Çardakta otururken ileride gençlerden içki içip eğlendiklerini, oyun türkü etdiklerini görmüş. İnmiş unların yanına gitmiş. Gençler hoşgeldin anne; gel otur deyip baş- köşeye oturtmuşlar. Oyun türküye devam etmişle kadında iştaha gelmiş. Gıvrak hava çalındıkça gadının omuzları oynamaya başlamış. Gençle bunu görünce; 'Anne sen eskilerden güzel oyunlar bilirsün, bize bira oynayuverde izleyelim demişle. Kadın da:

"Olmaz oğlum günahdu." Gençler:

"Sen bizim annemiz yerinesin günah olmaz." Gadının oynayası va ama günahdan korkuya. Kadın başlamış hem oynayıp hem söylemeye:

"Allah 'ım günah yazma. Allahım günah yazma." Vakit geçdükce goca garı daha çok iştaha gelmiş. Hem daha gıvrak havala çalmaya başlamış. Kadın bu sefer: *"Yarısını yaz yarısını yazma. Yarısını yaz yarısını yazma."* diyerek oynamaya başlamışgençler daha gıvrak havaları çalmışla, kadın iyice kendinden geçmiş;

"İster yaz ister yazma ister, yaz ister yazma, ister yaz ister yazma..." demiş.

Sadika Doğan

32. Safranbolulu İle Kayserili

Safranbolunun başarılı ve uyanık olduğu, Kayserili uyanıklar tarafından tespit edilmek isteniyor. Gezmeye gelmişler

Kayserili ağanın birisi yahu bu ülkede bizden daha uyanık olan kimmiş bu Safranbolular? Neredeymiş gidecem görecem demiş. Atına biniyo kayseriden ne kadar yürüdüyse, bir ay iki ay içerisinde safranboluya geliyo. Safranbolu'da Beybağı'ndan aşağı inip cinci hanının önüne geldiğinde kırkbeş elli yaşlarında bir adam, bakiyo ki gelen adam başında kasketi, ayağında dolayı, aştında dizginli atı, heybesi dört dörtlük bir ağa... İnerken atının dizgininden tutup evine misafir geliyo. Tam Cinci Hanının önünde atının dizgininden tutuyo:

"Ağam, hoş geldin. " diyo.

"Hoşbuldukefendim. Burası neresi?" deydi soruyo.

"Pekeyi, ben bu gece burada kalacağım. Nerde kalmam lazım?" diyo.

"Hiç bi yere gitmenize gerek yok efendim, biz sizi misafir ederiz. " diyo. Bunu üzerine atın dizgininden tutuyo. Ağa attan iniyö. İkiisi beraber kale altındaki konağa iniyorlar.

Safranbolu'nun deyimlerinde de vardır zaten; hanımları beylerinden yürekli, daha akıllı, cin oldukları söylenir. Bunun üzerine, demekki aylardan daha eylül ayı gibi olacak ki karpuzun, kavunun son hasat mevsimiymiş. Adamı bir telaş alıyo:

"Ben bu ağaya ne yedirecem. " Adam böyle düşünürken, ikisi böyle ağayla konuşarak evin hayatına kadar giliyorlar. Adam kapıyı çalıyo. Hanımı yukarıdan:

"Buyur efendi de ye

"Misafirimiz var eey, misafirimiz var " deye.

"Buyurun gelin, buyurun gelin. " deye.

Yukarıdan kadın kapıyı açıyo. Aşağıdan ağayınan beraber Safranbolu'lu misafirperver adam eve giriyorlar. Kadın yukarıdan sesleniyo:

"Eey efendi, sen atı ahıra çek misafirinen beraber yukarı yukarı gel. " deye.

İkiisi beraber misafirin atını çekiyorlar ahıra, beraber yukarı çıkıyorlar. Kadın da o arada, eli çabuk olan Safranbolu hanımları, zaten başmisafir odası hazır

vaziyette, misafirleri çardakta hazır karşılıyo. Bir nefes alın bakalım deye, soğuk şerbet veriyo onlara. Adam diyo ki:

“Misafirimizi başodaya götür. ” deye. Beyi de birlikte baş odaya geçiriyorlar. Gayri akşam da yaklaşmış, ikindiyle akşam arası olmuş adamı bir telaş alıyo

“Ben bu ağaya ne yedirecin şimdi. ” Ağayınan biraz sohbet ettikten sonra dışarıya telaşlı vaziyette, misafirin yanına çardağa çıkıyo. Beyin telaşlı olduğunu görüyo. Efendi efendi senin bi derdin var, nedir bu? Söylermisin bana?” deye. O da:

“Yahu hanım bu misafiri ben hanın önünde karşıladım. Tanrı misafiri eve getirdim. Fakat biz şimdi bu adama ne yedirecez ” deye *“Sordun mu adam ne yirmiş bu misafir.”* deye *“Bi dakika ben soruyun da geliyin. ”* deye.

Adam çardaktan başodaya misafirin yanına geliyo. Misafire

“Ağam neyir, ne içersin; ne ikram edelim sana ” Oda deye ki:

“Ağa ben fazla bi şey istemen, kimseye yük olmak olmak istemen. Zaten bi gece geceleyicin, sonra Kastamonu tarafına geçecin. ” deye.

“Pekiye ne yir, ne içersin?”

“Benim yiyeceğim bir tek şey, bununan hem kendi karnım doyacak, hem de atımın karnı doyacak, hemde sabaha kadar eğleneceğim ben. ” deye. Kayserili, uyanık ya uyanığı seçecek şimdi.

“Pekiye, başüstüne ağam. ” deye. Odadan ayrılıya ama bi telaş başlıya. Safranbolulu adamı. Hanım soruyo:

“Dur telaşlanma adam. Ne oldu, hayrola. ”

“Aman adam, sen hiç telaş etme yahu, bu golay filenkesin oğlunu çağır bakayın. ” Neyse adam gidiyo sekiz on yaşlarında bi çocuk çağrıyo.

“Para ver bana, para ver ” deye. Adam veriyo hanımına parayı. Hiç sormuyo, nedecen parayı filen deyi.

“Oğlum şu parayı al pazardan bi karpuz al da gel. ” deye. Çocuk kaşarak gidiyo. Pazardan karpuzu alıp götürüyo. Adamın bişeyden haberi yok, titreye titreye soruyo:

“Hanım ne yedirecüz, ne olacak?

“Adam sen kafanı yorma. Kolay bu iş.

Meydan tepsisini adama getiriyo. Güzelce karpuzu kesiyö hanım tabaklara koyuyo.

Yanına çatalını, bıçağını koyuyo. Hiç başka yemek yok. Adam hanımına soruyo:

“Hanım yahu bu bi tek şeyinen ağa doyar mı? Ağa bana sorarsa bu ne deyi ben ne derim?”

deye

“Beni eyi dinle adam, sen bunu ikram edince ağa sana sorar; ben bunu nedeyin?” der. Sen

de deyeceñ ki:

“Sen bizden bir türlü yemek istedin. Bununan hem ben doyaçın, hemde atım doyaçak, hemde ben heryerde uyuyamam yatak yadırgarın sabaha kadar eğlenecem demiştin. Al sana karpuz içini kendin yi, kabuğunu atına yidir, çekirdekleriynen sabaha kadar oyalan de, deye. Safranbolulu adam hanımının söylediğini aynen Kayseriliye söyleye. Daha Kayserili karpuz elini sürmeden, benim atımı çekiver. ” deye.

“Ne oldu ağam, bi hata mı ettik, deye “Benim atımı

çekever ben burada eğlenemem. ”

“Neye yahu?”

“Uyanığı severim, amma benden uyanığımı asla. ” deye. Atına bindiğı gibi çekiye gidiye.

Yılmaz Savaş

BİBLİYOGRAFYA

Antti Aarne- Stith Thompson, *The Types of the Folktale*, Helsinki 1928.

Mehmet AÇA, *Tıva Halk Masalları*, Konya 2007.

Ahmet Vefik Paşa, *Lehçe-i Osmanî*, C.2, 1877.

Eyüp AKMAN, *Safranbolu Folklorundan Örnekler*, Ankara 2004.

Ali Berat ALPTEKİN, *Taşeli Masalları*, Ankara 2002.

_____ , *Kazak Masallarından Seçmeler*, Ankara 2003.

Uğurȯl BARLAS, *Safranbolu Masalları*, Karabük 1975.

Pertev Naili BORATAV, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, İstanbul 1969.

Ferit DEVELLİOĞLU, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopetik Lügat*, Ankara 1962.

Wolfram Eberhard- Pertev Naili Boratav, *Typen Türkischer Volksmärchen*, Wiesbaden 1953.

Umay GÜNAY, *Elazığ Masalları*, Erzurum 1975.

Muallim Naci, *Lügat-i Naci*, İstanbul 1890.

Saim SAKAOĞLU, *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*, Ankara 2002.

_____ , *Masal Araştırmaları*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.

Bilge SEYİDOĞLU, *Masal Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 6*, İstanbul 1985. Nail TAN,

Folklor (Halkbilimi), İstanbul 2003.

Naki TEZEL, *İstanbul Masalları*, İstanbul 1938.

_____ , *Türk Masalları 1*, İstanbul 2001.

Türkçe Sözlük, Ankara 2005.

Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*, İstanbul 1963.